

COI Focus

SOEDAN

Veiligheidssituatie Darfoer

20 februari 2020 (update)

Cedoca

Oorspronkelijke taal: Nederlands

DISCLAIMER:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van het verzoek om internationale bescherming. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen. De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemd worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual applications for international protection. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the application for international protection. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoudstafel

Lijst met afkortingen	3
Inleiding	4
1. Korte geschiedenis	6
1.1. Geografische situatie en bevolking	6
1.2. Oorzaken en verloop van het conflict.....	7
2. De huidige toestand van het conflict	10
2.1. De militaire coup en de interim-regering	10
2.2. Vredesonderhandelingen	14
2.3. De geleidelijke terugtrekking van de African Union-United Nations Hybrid Operation in Darfur (UNAMID)	17
2.4. Huidige toestand van het conflict	19
3. Strijdende partijen	21
3.1. Het Soedanese leger en de geallieerde strijdkrachten	21
3.2. Rebellengroepen in Darfoer	22
4. Typologie van het geweld	23
4.1. Aantal incidenten	23
4.2. Aard van de incidenten	24
5. Doelwitten van het geweld	25
5.1. Data	25
5.2. Analyse	26
6. Geografische verdeling van het geweld	27
7. Verplaatsingen van de bevolking	29
7.1. IDP's	29
7.2. Vluchtelingen	33
8. Impact van het geweld op het dagelijkse leven	34
8.1. Toegang tot humanitaire hulp.....	34
8.2. Toegang tot voedsel en lokale markten	35
8.3. Medische voorziening	37
8.4. Onderwijs	38
8.5. Bewegingsvrijheid.....	38
Samenvatting	44
Bibliografie	45

Lijst met afkortingen

ACJPS	African Centre for Justice and Peace Studies
ACLED	Armed Conflict Location & Event Data Project
AI	Amnesty International
AUHIP	African Union High Implementation Panel
CPA	Comprehensive Peace Agreement
CRP	Central Reserve Police
DBA	Darfur Bar Association
DDPD	Doha Document for Peace in Darfur
DFAT	(Australian) Department of Foreign Affairs and Trade
DIS	Danish Immigration Service
DTM	Displacement Tracking Matrix
FEWS	Famine Early Warning Systems Network
HART	Humanitarian Aid Relief Trust
HRW	Human Rights Watch
HSBA	Human Security Baseline Assessment (Small Arms Survey)
ICG	International Crisis Group
IRRI	International Refugee Rights Initiative
IDMC	Internal Displacement Monitoring Centre
IDP	Internally Displaced Person
IRIN	Integrated Regional Information Networks
IRRI	International Refugee Rights Initiative
ISS	Institute of Security Studies
JEM	Justice and Equality Movement
NCP	National Congress (Party)
NISS	National Intelligence and Security Service
PDF	Popular Defense Forces
RCF	Refugee Consultation Forum
RSF	Rapid Support Forces
SAF	Sudan Armed Forces
SLA-AW	Sudan Liberation Army-Abdul Wahid
SLA-MM	Sudan Liberation Army-Minni Minawi
SLA-TC	Sudan Liberation Army-Transitional Council
SPA	Sudanese Professional Association
SPLA	Sudan People's Liberation Army
TMC	Transitional Military Council
UNHRC	United Nations Human Rights Council
UNHCR	United Nations Office of the High Commissioner for Refugees
UNOCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
UNSC	United Nations Security Council
USDOS	United States Department of State

Inleiding

Dit onderzoek maakt een stand van zaken op van het conflict en de veiligheidssituatie in de regio Darfoer in Soedan in het licht van de ontwikkelingen sinds april 2019. De focus is een update van de COI Focus van 24 mei 2019. Het richt zich in het bijzonder op de periode van 1 januari 2019 tot 17 december 2019. Het onderzoek werd afgesloten op 18 februari 2020.

De analyse van de veiligheidssituatie in Darfoer bestaat uit acht delen en begint met een korte geschiedenis van het conflict, gevolgd door een beschrijving van de huidige politieke en militaire ontwikkelingen en de huidige toestand van het conflict in de regio. De hoofdrolspelers in het gewapende treffen in Darfoer worden in het derde hoofdstuk voorgesteld. Enerzijds gaat het om de Soedanese strijdkrachten (Sudanese Armed Forces, SAF) de hieraan gelieerde milities, anderzijds om het Sudan Liberation Army/Movement van Abdul Wahid Mohamed al Nur (SLA-AW)¹ en de diverse Arabische milities. Het vierde en vijfde hoofdstuk bekijken achtereenvolgens de aard van het geweld en de doelwitten van de strijdende partijen. De geografische verdeling van het geweld wordt in een zesde hoofdstuk uit de doeken gedaan. Het zevende hoofdstuk handelt over de vluchtelingen in de regio en over de intern ontheemden (*internally displaced persons*, IDP's) in de vijf deelstaten van Darfoer, alsook over de vluchtelingen uit Darfoer in de buurlanden. De impact van het geweld op het dagelijks leven komt tot slot aan bod in het achtste hoofdstuk.

Gedetailleerde informatie over de ontwapeningscampagne en de verschillende strijdende groepen in Darfoer is te vinden in de [COI Focus van 24 mei 2019](#).

Cedoca raadpleegde Soedanese lokale media zoals Sudan News Agency (SUNA) en media uit de diaspora zoals Sudan Tribune of Radio Dabanga. Het conflict in Darfoer wordt ook belicht door, enerzijds, Soedanese ngo's zoals African Centre for Justice and Peace Studies (ACJPS) en, anderzijds, internationale organisaties zoals Human Rights Watch (HRW), Amnesty International (AI), International Refugee Rights Initiative (IRRI) of International Crisis Group (ICG). Verder bevatten rapporten van gouvernementele en intergouvernementele bronnen, zoals het United States Department of State (USDOS), de missie van de Verenigde Naties (VN) en de Afrikaanse Unie in Darfoer (United Nations – African Union Hybrid Operation in Darfur, UNAMID) en andere agentschappen van de VN waardevolle informatie. Daarnaast raadpleegde Cedoca ook de rapportering van andere Europese lidstaten, zoals Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Aanvullende opzoeken deed Cedoca op het internet via de zoekmotor Google, in de databanken van Refworld, Ecol.net en Factiva, en op de websites van internationale mediakanalen.

Volgens het United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA) is de humanitaire toegang tot de conflictgebieden in Soedan reeds verschillende jaren onregelmatig of onbestaande. De beperkte toegang tot conflictgebieden voor pers, activisten en hulpverleners bemoeilijkt het vergaren van actuele, geverifieerde en volledige informatie uit conflictgebieden. Dit moet in rekening genomen worden bij het lezen van dit rapport.

Deze COI Focus maakt gebruik van cijfergegevens over veiligheidsincidenten uit de databank van het Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), een Amerikaanse non-profitorganisatie die informatie over conflicten verzamelt, analyseert en in kaart brengt. Ervaren onderzoekers verzamelen de data door gebruik te maken van informatie op basis van een brede waaier van lokale, regionale en internationale nieuwsbronnen en organisaties. Voor Soedan zijn dat onder meer UNAMID, de VN-Veiligheidsraad, UNOCHA, ACJPS, Radio Dabanga, Al Rakoba, Sudan Tribune en het Darfur Relief and Documentation Centre. De databank is publiek beschikbaar op de website van ACLED en wordt

¹ Dit document maakt geen onderscheid tussen de politieke en de militaire tak van het Sudan Liberation Army/Movement en gebruikt doorlopend de afkorting SLA.

voortdurend aangevuld en bijgewerkt wanneer nieuwe informatie (al dan niet over een reeds ingevoerd incident) aan het licht komt.² De cijfers van ACLED die Cedoca in deze COI Focus gebruikt, zijn opgevraagd op 18 december 2019. De inventaris van ACLED geeft het type van geweld, de actoren van geweld, een beschrijving van de incidenten, de locatie en het aantal dodelijke slachtoffers weer.³ ACLED wijst erop dat de verzamelde gegevens in zekere mate de prioriteiten van de verslaggeving door media en organisaties weerspiegelen en dat een onderschatting van het geweld zodoende mogelijk is.⁴

In zijn *Codebook* licht ACLED de toegepaste methodologie voor de invoering en voortdurende controle van de data uitgebreid toe.⁵ Gelet op de methodologie, codering en invoering van gegevens kunnen de cijfers van ACLED volgens Cedoca slechts beschouwd worden als een schatting en indicatie van de tendensen met betrekking tot geweld in een bepaalde periode.

Cedoca volgt de veiligheidsomstandigheden in Darfoer voortdurend op. Bij fundamentele ontwikkelingen die de situatie ter plaatse aanzienlijk veranderen, zal Cedoca deze COI Focus zo snel mogelijk bijwerken.

² ACLED, *Coding review Process*, 10/04/2019, [url](#)

³ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook*, 10/04/2019, [url](#)

⁴ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED). Guide for Media Users*, 10/04/2019, [url](#)

⁵ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook*, 10/04/2019, [url](#)

1. Korte geschiedenis

1.1. Geografische situatie en bevolking

Darfoer is opgesplitst in vijf staten: Centraal-Darfoer (Zalengei), Oost-Darfoer (Ed Daein), Noord-Darfoer (El Fasher), Zuid-Darfoer (Nyala) en West-Darfoer (El Geneina).⁶ UNOCHA maakte in 2012 gedetailleerde administratieve kaarten van Darfoer en de vijf deelstaten van Darfoer.⁷

Map of Darfur⁸

Algemeen gesteld streven de verschillende rebellengroepen een eengemaakt Darfoer na dat fungeert als een enkele deelstaat. Darfoer is in 1994 in drie regio's verdeeld: in een noordelijke, zuidelijke en westelijke provincie. De meeste waarnemers stellen dat de overheid deze beslissing heeft genomen om het gebied te verzwakken.⁹ In maart 2011 kondigt de regering aan het gebied nog verder op te delen en twee bijkomende deelstaten op te richten, namelijk Centraal-Darfoer en Oost-Darfoer.¹⁰ In april 2016 wordt de verdeling van Darfoer in een referendum bevestigd. Dit referendum was voorzien in het Doha Document for Peace in Darfur (DDPD). Volgens de officiële uitslag stemt het overgrote deel van de kiezers, 97,2 procent, voor het behoud van de vijf deelstaten. De rebellen roepen op om het referendum te boycotten en beschuldigen de regering van fraude.¹¹

⁶ International Donor Conference for Reconstruction and Development in Darfur, 2013, [url](#)

⁷ UNOCHA, 09/2012, [url](#)

⁸ HRW, 09/09/2015, [url](#)

⁹ Flint J., De Waal A., 2005, p. 21.

¹⁰ Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, [url](#)

¹¹ UNSC, 01/07/2016, p. 5, [url](#); ISS, 24/04/2017, [url](#); Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, p. 16, [url](#); USDOS, 13/04/2016, [url](#); ICG, *Crisiswatch. Sudan April 2016*, s.d., [url](#)

Volgens de International Donor Conference for Reconstruction and Development in Darfur woonden er in 2013 ongeveer 7,5 miljoen mensen in Darfoer.¹² Arabische en niet-Arabische stammen leven er naast elkaar. De belangrijkste Arabische stammen zijn de Rizeigat, Maaliya, Salamat, Beni Hussein, Habania, Zeiyadiya, Beni Helba, Ateefat, Humur, Khuzam, Khawabeer, Beni Jarar, Mahameed, Djawama, Taaysha en Misseriya.¹³

De Fur zijn de grootste niet-Arabische groep, gevolgd door de Masalit. De Zaghawa zijn een niet-Arabische stam die deels nomadisch is. Andere belangrijke niet-Arabische stammen zijn de Meidob, Dajo, Berti, Kanein, Mima, Bargo, Barno, Gimir, Tama, Mararit, Fellata, Jebel, Sambat en Tunjur.¹⁴

Alle stammen in Darfoer zijn moslim en bijna iedereen spreekt (ook) Arabisch. Er zijn geen duidelijke fysieke verschillen tussen de stammen en er bestaan heel wat gemengde huwelijken, schrijft het UK Home Office.¹⁵

Volgens het Nederlandse Algemeen ambtsbericht van 2017 zijn er in Darfoer van oudsher tegenstellingen tussen Arabische en niet-Arabische etnische groeperingen, maar is het niet altijd gemakkelijk om een duidelijk etnisch onderscheid te maken. De traditionele communale conflicten draaien rond de strijd tussen (vaak niet-Arabische) sedentaire boeren en (vaak Arabische) nomadische herders en veehouders over land, water, weidegrond en natuurlijke hulpbronnen. Maar de voorbije jaren wordt er ook gevochten om olie en goud en vinden de meeste tribale conflicten plaats tussen Arabische stammen onderling, bijvoorbeeld tussen Rizeigat en Maaliya in Oost-Darfoer en tussen Rizeigat en Beni Hussein.¹⁶

De tribale leiders spelen traditioneel een belangrijke rol in het oplossen van conflicten tussen verschillende stammen. Het belang van deze tribale raden is sterk afgenomen na de aanvang van het conflict in 2003, mede als gevolg van de vooringenomen politiek van de regering van al-Bashir tegenover de verschillende stammen in Darfoer. De partijdigheid van de regering heeft de goede werking van de inheemse administratie van Darfoer verstoord en gezorgd voor een gebrek aan vertrouwen bij de lokale bevolking, schrijft Johan Brosché, onderzoeker aan de Universiteit van Uppsala.¹⁷

1.2. Oorzaken en verloop van het conflict

Het conflict in Darfoer kan teruggevoerd worden tot de jaren 1950 en 1960, toen Darfoeri's de marginalisatie van de regio door de regering in Khartoem begonnen aan te klagen. Spanningen in Darfoer namen toe door droogte en de daaropvolgende honger in de jaren '80. Mede door de droogte vonden steeds meer conflicten over landrechten en toegang tot water tussen lokale boerengemeenschappen en nomaden plaats. Bovendien trok het opkomende Arabische suprematiedenken bij nomadische groepen een scherpe etnische grens tussen Arabische en Afrikaanse groepen.¹⁸

In 1989 grijpt generaal Omar al-Bashir de macht in Soedan door middel van een militaire coup met als regerende partij het Nationaal Islamitisch Front (NIF). Het NIF voedt de interne spanning in de regio Darfoer en de strijd om de politieke controle over het gebied. Bovendien brengt het NIF, dat eind

¹² International Donor Conference for Reconstruction and Development in Darfur, 2013, [url](#)

¹³ UK Home Office, 08/2017, [url](#) ; Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, [url](#)

¹⁴ UK Home Office, 09/2018, [url](#); Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, [url](#)

¹⁵ UK Home Office, 08/2017, p. 12, [url](#)

¹⁶ Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, pp. 16, 27, [url](#)

¹⁷ Brosché J., 2014, [url](#)

¹⁸ Heidelberg Institute for International Conflict Research, 2019, p. 94, [url](#)

jaren '90 wordt omgedoopt tot het Nationaal Congres (NCP), veel wapens in omloop in Darfoer. De conflicten tussen de Afrikaanse landbouwers en de Arabische bevolkingsgroepen nemen toe.¹⁹

In 2003 revolteren twee rebellengroepen, de Justice and Equality Movement (JEM) en het Sudan Liberation Army/Movement (SLA/M), tegen de centrale regering in Khartoem.²⁰ De meeste rebellen worden gerekruteerd bij de lokale niet-Arabische gemeenschappen met name de Fur, Zaghawa en Masalit.²¹ Ze komen voornamelijk in opstand tegen de marginalisering van de regio en het falen van de centrale regering om de sedentaire bevolking te beschermen tegen de aanvallen van de nomaden. De Soedanese regering beantwoordt de revolte met het inzetten van Arabische milities gekend onder de naam Janjaweed ("duivels te paard"). Soedanese troepen en Janjaweed vallen honderden dorpen aan in de regio. Meer dan 400 dorpen worden vernield en miljoenen burgers zien zich genoodzaakt te vluchten voor het geweld. Het geweld in Darfoer heeft al meer dan 400.000 levens gekost en meer dan 2.500.000 mensen zijn ontheemd. De Soedanese regering trekt dit aantal in twijfel en ontkent iedere connectie met de Janjaweed.²²

Een eerste belangrijke stap naar stabiliteit en vrede in de regio is het Darfoer-Vredesakkoord dat in 2006 ondertekend wordt tussen Khartoem en een SLA-fractie onder leiding van Minni Arkou Minnawi (SLA-MM). De JEM en de SLA-fractie van Abdelwahid Muhamed El Nur (SLA-AW) weigeren dit vredesakkoord te ondertekenen. Onvrede over het akkoord creëert een nieuwe gewelddadige dynamiek in het conflict. Wat voorheen voornamelijk een gewapende strijd was tussen de regeringstroepen en de rebellen, breidt zich nu uit naar een strijd tussen de verschillende rebellengroepen onderling.²³ Ook de misnoegde Arabische milities bevechten elkaar onderling en keren zich soms tegen de regeringstroepen.²⁴ Het interetnisch geweld in de regio Darfoer zorgt voor een verdere achteruitgang van de veiligheidssituatie.²⁵

Ondanks de aanwezigheid van de African Union Mission to Sudan (AMIS) in 2003 en de eind 2007 opgerichte en uitgebreidere United Nations /African Union Hybrid Operation in Darfur (UNAMID) blijft het geweld in de regio voortduren.²⁶

De koepelorganisatie Liberation and Justice Movement (LJM), die een aantal kleinere rebellenorganisaties groepeerde, tekent in 2011 samen met de Soedanese regering het Doha Document for Peace in Darfur (DDPD) dat later in de grondwet wordt opgenomen.²⁷ De overeenkomst wordt nauwelijks geïmplementeerd.²⁸ De door de regering en donorlanden beloofde fondsen blijven uit. Hierdoor zijn de activiteiten van de Darfur Regional Authorities (DRA), al in 2011 opgericht als de verantwoordelijke autoriteit voor de implementatie van het DDPD, beperkt.²⁹ Ondanks het aandringen van de bemiddelaars op blijvende onderhandelingen met de rebellen die het DDPD niet hebben ondertekend, is de regering van Khartoem van mening dat de bepalingen van het DDPD niet meer herzien kunnen worden.³⁰ De LJM valt snel na de ondertekening van het DDPD uiteen in verscheidene fracties.³¹ De andere, grote rebellengroepen verwerpen het DDPD en creëren in november 2011 het

¹⁹ UHRC, s.d., [url](#)

²⁰ UHRC, s.d., [url](#)

²¹ ICG, 22/04/2015, [url](#)

²² UHRC, s.d., [url](#)

²³ UHRC, s.d., [url](#)

²⁴ Small Arms Survey (Flint J.), 10/2010, [url](#); ICG, 22/04/2015, [url](#)

²⁵ Small Arms Survey, 09/2014, [url](#)

²⁶ ICG, 22/04/2015, [url](#)

²⁷ UNAMID, s.d., [url](#)

²⁸ ICG, 22/04/2015, [url](#)

²⁹ Small Arms Survey, 09/2014, [url](#); Op 13 juni 2016 kondigt de Soedanese regering de ontbinding van de Darfur Regional Authority aan zoals voorzien in het DDPD. De commissies en de fondsen bestaan voortaan onder de autoriteit van de regering, in UNSC, 01/07/2016, p. 5, [url](#)

³⁰ ICG, 22/04/2015, [url](#)

³¹ Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, p. 16, [url](#); Sudan Tribune, s.d., [url](#)

Sudan Revolutionary Front (SRF), een losse coalitie van het SLA-MM, het SLA-AW en de JEM-Jibril³² uit Darfoer, samen met de Sudan People's Liberation Movement/Army-North (SPLM/A-N) uit Zuid-Kordofan en Blauwe Nijl en een deel van de politieke oppositie.³³

Vanaf 2014 neemt het geweld in Darfoer, Zuid-Kordofan en de Blauwe Nijl toe door wat de Soedanese regering het Decisive Summer-offensief noemt. De Rapid Support Forces (RSF), die sinds 2014 het gros van de militaire operaties aan regeringszijde in Darfoer uitvoeren, leiden deze offensieven.³⁴ Hoewel deze gericht zijn tegen de rebellen bericht Human Rights Watch (HRW) dat de RSF herhaaldelijk dorpen aanvallen, huizen platbranden en plunderen en dorpelingen slaan, verkrachten en executeren. De RSF kunnen hierbij rekenen op steun van het Soedanese leger en andere regeringsgezinde militieën.³⁵ Eind 2014 controleren de Soedanese strijdkrachten, gesteund door de RSF en regeringsgezinde militieën, grote delen van het grondgebied in Darfoer.³⁶

De JEM lijdt zware verliezen tijdens de slag bij Nihara in de staat Zuid-Darfoer in april 2015, waardoor de regering aankondigt dat de JEM verslagen is. De JEM trekt zich daarna terug in Zuid-Soedan waar het zich aan de zijde van het Sudan People's Liberation Army (SPLA) in het conflict mengt. In mei 2015 lijdt ook het SLA-MM zware verliezen in Noord-Darfoer. Sindsdien opereert het SLA-MM vooral in Libië.³⁷ Een derde offensief, in de tweede helft van 2015 en in 2016, is gericht tegen het SLA-AW in haar laatste bolwerk, de regio van Jebel Marra.³⁸ Dit offensief zorgt voor nieuwe groepen ontheemden.³⁹ In april 2016 kondigt de regering aan dat de opstandelingen verslagen zijn.⁴⁰ Sindsdien volgen verklaringen over wapenstilstanden van de regering en van diverse rebellenbewegingen elkaar op.⁴¹

De VN-Veiligheidsraad geeft aan dat de gewapende confrontaties tussen de regeringstroepen en de rebellen fel zijn afgenomen sinds het midden van 2016. Het conflict beperkt zich geografisch tot het gebied rond Jebel Marra, in het centrum van Darfoer, waar het SLA-AW aanwezig is.⁴² Vanaf september 2016 zijn er geen militaire confrontaties meer tussen de regeringstroepen en het SLA-AW. De terugkerende gevechten tijdens het droge seizoen van eind december tot april blijven in 2017 uit.⁴³ De regering handhaaft de militaire machtspositie die ze bereikt heeft door de eerdere militaire campagnes in Darfoer, en sluit verschillende vredesakkoorden met afgescheiden fracties.⁴⁴ Ondertussen start de regering ook een ontwapeningscampagne in Darfoer (zie [COI Focus van 24 mei 2019](#)).⁴⁵

De veiligheidssituatie in Darfoer blijft evenwel onstabiel omdat er naast het leger, de paramilitaire groepen en de rebellengroepen ook gewapende militieën, "gewone" criminelen en bendes aanwezig

³² Nadat Khalil Ibrahim, leider van de JEM, omkomt bij een luchtaanval in december 2011, wordt zijn broer Jibril Ibrahim tot opvolger verkozen in januari 2012. Dit wakkert de spanningen binnen het JEM aan. Commandant Bakheit Abdallah Abdel Karim Dabajo richt een splintergroepering op in september 2012 onder de leiding van Mohamed Bashar. In september 2012, verklaart Dabajo dat hij wil meewerken aan de vredesgesprekken. Het JEM-Bashar ondertekent het DDPD in april 2013. De rest van het JEM is vanaf dan gekend als JEM-Jibril: HSBA, 08/2013, [url](#)

³³ HSBA, 04/06/2014, [url](#); HSBA, 08/10/2012, [url](#); Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, p. 25, [url](#); ICG, 22/04/2015, [url](#)

³⁴ ICG, 22/04/2015, [url](#)

³⁵ HRW, 09/2015, [url](#)

³⁶ UNSC, 03/2017, [url](#)

³⁷ UNSC, 01/2017, [url](#)

³⁸ UNSC, 03/2017, [url](#)

³⁹ UNOCHA, 06/2016, [url](#)

⁴⁰ USDOS, 13/04/2016, [url](#); ISS, 24/04/2017, [url](#); Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, p. 26, [url](#)

⁴¹ USDOS, 13/04/2016, [url](#); AI, 22/02/2018, [url](#)

⁴² UNSC, 01/2017, [url](#); UNSC, 02/2018, [url](#); UNSC, 14/01/2019, [url](#)

⁴³ UNSC, 05/2017, [url](#)

⁴⁴ UNSC, 03/2017, [url](#)

⁴⁵ UNSC, 02/2018, [url](#)

zijn.⁴⁶ Ze houden zich bezig met het uitbaten van illegale controleposten, ontvoeringen, aanranding, plunderingen, mensensmokkel, carjacking en gevechten om de goudmijnen in het Jebel Marra-gebergte. Dit doen ze in een klimaat van algemene straffeloosheid.⁴⁷ Daarnaast raken Arabische stammen onderling geregeld slaags in conflicten over grond en vee.⁴⁸

In 2018 hervatten de schermutselingen tussen het SLA-AW en de veiligheidstroepen in verschillende gebieden van Zuidoost-, West- en Noord-Jebel Marra. Het SLA-AW, dat bergachtige en afgelegen gebieden beheert die moeilijk toegankelijk zijn voor de regeringstroepen, legt zich toe op guerrilla-aanvallen en hinderlagen op konvoeien en basissen van veiligheidstroepen. De regering van haar kant lanceert vanaf maart 2018 verschillende militaire operaties om de groep te verjagen uit haar laatste bolwerk in Oost-Jebel Marra, met behulp van een combinatie van Soedanese strijdkrachten (SAF), RSF en lokale Arabische milities.⁴⁹

Volgens HRW en ACJPS vallen het regeringsleger en de RSF in maart en april 2018 tientallen dorpen in Jebel Marra aan, met verschillende burgerdoden en duizenden ontheemden als gevolg. HRW voegt toe dat internationale actoren de volledige omvang van het dodentol en de vernieling niet kunnen inschatten omdat ze grotendeels afwezig zijn in de regio.⁵⁰ De confrontaties op verschillende plaatsen in Jebel Marra, in Golo (Centraal-Darfoer) en in Deribat (Zuid-Darfoer) gaan door tot het einde van 2018. De VN-Veiligheidsraad geeft aan dat de RSF niet enkel de rebellen aanvallen, maar ook doelbewust burgers en dorpen aanvallen, plunderen en platbranden om de steun aan de rebellen de kop in te drukken.⁵¹

De verschillende partijen in het conflict worden het ook in de loop van 2018 niet eens over een permanent staakt-het-vuren, maar verlengen geregeld hun eenzijdige en tijdelijke wapenstilstanden.⁵²

2. De huidige toestand van het conflict

2.1. De militaire coup en de interim-regering

In oktober 2017 heffen de Verenigde Staten (VS) een reeks economische sancties op die ze vanaf de jaren 1990 geleidelijk aan Soedan hadden opgelegd omwille van het gewelddadige binnenlandse en buitenlandse beleid. De VS verwijzen voor deze beslissing onder meer naar de afname van offensieve militaire operaties van de Soedanese strijdkrachten en naar de opeenvolgende staakt-het-vurens in conflictgebieden.⁵³ De Amerikaanse sancties wegens steun aan terrorisme blijven evenwel van kracht en vormen een van de struikelblokken voor de economische heropleving van Soedan. Doordat het is opgenomen op de lijst van landen die steun bieden aan terroristische bewegingen komt Soedan immers niet in aanmerking voor schuldverlichting en financiering door geldschietters zoals het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldbank.⁵⁴

⁴⁶ Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, [url](#)

⁴⁷ Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, [url](#)

⁴⁸ Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, [url](#); ISS, 24/04/2017, [url](#); UK Home Office, 08/2017, [url](#)

⁴⁹ Heidelberg Institute for International Conflict Research, 01/2019, [url](#); UNSC, 14/01/2019, [url](#)

⁵⁰ ACJPS, 18/04/2018, [url](#); HRW (Henry J.), 10/05/2018, [url](#)

⁵¹ UNSC, 10/2018, [url](#); UNSC, 14/01/2019, [url](#)

⁵² Sudan Tribune, 29/01/2019, [url](#); Dabanga, 11/02/2019, [url](#); Heidelberg Institute for International Conflict Research, 01/2019, [url](#)

⁵³ ICG, 22/06/2017, [url](#); ICG (Taylor M.), 23/02/2018, [url](#); IRIN (Morland A.), 06/10/2017, [url](#)

⁵⁴ Reuters, 31/10/2019, [url](#); Africa Arguments, 20/11/2019, [url](#); ICG, 09/12/2019, [url](#)

Ondanks het einde van een aantal sancties kampt Soedan met een ernstige economische crisis. Na de devaluatie van de Soedanese pond in januari 2018 schiet de inflatie de hoogte in en verdubbelen de broodprijzen.⁵⁵ Sinds 2015 zijn er regelmatig economische protesten en politieke arrestaties⁵⁶, zoals opnieuw in januari 2018 met honderden arrestaties tot gevolg.⁵⁷ In september 2018 ontslaat al-Bashir zijn volledige regering. De nieuwe eerste minister en regering moeten vooral het hoofd bieden aan de economische crisis met het oog op de presidentsverkiezingen van 2020.⁵⁸

Op 19 december 2018 wordt in de stad Atbara, 350 kilometer ten noorden van de hoofdstad Khartoem, geprotesteerd tegen de prijsstijging van brood en brandstof ten gevolge van het schrappen van overheidssubsidies.⁵⁹ De dagen daarop komen mensen de straat op in Khartoem en een aantal andere steden in het land. De regering antwoordt met geweld. Amnesty International (AI) schat het aantal doden na de eerste week van protesten op 37.⁶⁰

Tussen december 2018 en april 2019 komen burgers bijna dagelijks de straat op in het hele land. De Sudanese Professionals Association (SPA), een verzameling van vakbonden van artsen, advocaten en leraren, neemt de organisatie van de demonstraties op zich. Op 1 januari 2019 ondertekenen 22 burgergroepen en oppositiepartijen, onder leiding van de SPA, de Declaration for Freedom and Change. In de verklaring vragen de partijen al-Bashir om af te treden. De partijen willen een vierjarige overgangsregering waarna verkiezingen zouden volgen. In de maanden die volgen ondertekenen ook andere (gewapende) oppositiegroepen en vakbonden de verklaring. De ondertekenaars van de deze verklaring komen bekend te staan als de Forces for Freedom and Change (FFC).⁶¹

In Darfoer vinden, in vergelijking met andere staten, minder protesten plaats. Een bron van ACJPS stelt dat dit te maken heeft met de noodtoestand die sinds juli 1989 van toepassing is in de regio, en die de autoriteiten in staat stelt arbitraire arrestaties uit te voeren en mensen tot zes maanden in eenzame opsluiting te plaatsen.⁶² Eind maart 2019 doet de National Intelligence and Security Service (NISS) een resem arrestaties in Darfoer gericht op politieke en mensenrechtenactivisten voor hun (vermoedelijke) deelname aan de anti-regeringsprotesten.⁶³ De Transitional Military Council (TMC) belooft in april 2019 alle politieke gevangenen vrij te laten.⁶⁴

De aantallen demonstranten liggen volgens het Chr. Michelsen Institute (CMI), een onafhankelijk onderzoeksinstituut uit Noorwegen, een pak lager in de drie conflictregio's – Darfoer, Zuid-Kordofan en Blauwe Nijl – vanwege de precaire veiligheidssituatie in deze gebieden. In de hoofdstad van Zuid-Kordofan komen enkele tientallen mensen op straat, in de staten Blauwe Nijl en Darfoer gaat het om duizenden mensen. In deze twee staten worden ook sit-ins georganiseerd voor militaire kantoren in Damazine, Nyala, El Fashir, Zaligi en Geneina.⁶⁵ Demonstranten in de conflictgebieden eisen onder meer dat de gouverneurs met nauwe banden met de National Congress Party (NCP) worden afgezet. Ze klagen voorts een systeem aan van nep ngo's die banden onderhouden met het regime van al-Bashir. Een ander probleem in deze regio's is het economisch wanbeheer van overheidsfunctionarissen, die voordeel halen uit het beheer van lokale goudmijnen zonder de

⁵⁵ ICG (Taylor M.), 23/02/2018, [url](#)

⁵⁶ ICG (Taylor M.), 30/11/2016, [url](#) ; Le Monde (Tilouine J.), 15/01/2018, [url](#)

⁵⁷ HRW, 29/01/2018, [url](#) ; AI, 15/02/2018, [url](#)

⁵⁸ Le Monde, 10/09/2018, [url](#) ; Enough Project (Baldo S.), 11/2018, pp. 1-3, [url](#)

⁵⁸ Al Jazeera, 09/09/2018, [url](#)

⁵⁹ Amnesty International via Al Jazeera, 31/12/2018, [url](#); ACJPS, 13/03/2019, [url](#)

⁶⁰ Amnesty International via Al Jazeera, 31/12/2018, [url](#)

⁶¹ SPA, 01/01/2019, [url](#)

⁶² ACJPS, 05/04/2019, [url](#); UNSC, 10/04/2019, [url](#)

⁶³ ACJPS, 05/04/2019, [url](#)

⁶⁴ Dabanga, 23/04/2019, [url](#)

⁶⁵ CMI, 13/07/2019, [url](#)

opbrengsten te delen met de lokale bevolking.⁶⁶ Demonstranten in Darfoer eisen volgens The Economist ook vrij toegankelijk onderwijs en een beter publiek transport.⁶⁷

Na twee maanden van bijna dagelijkse protestmarsen over het hele land kondigt president Omar al-Bashir op 22 februari 2019 de noodtoestand af. Hij ontbindt de regering op het federale en provinciale niveau en benoemt veiligheidsofficieren aan het hoofd van de 18 regionale staten van het land. De repressie en het gebruik van geweld nemen toe na het uitroepen van de noodtoestand en HRW bericht eind februari 2019 over 51 doden sinds de aanvang van de protesten.⁶⁸

Op 6 april 2019 start een *sit-in* voor het hoofdkwartier van het leger in Khartoem. Twee dagen later scharen soldaten zich aan de zijde van de demonstranten en raken slaags met de veiligheidstroepen van de National Intelligence and Security Service (NISS). Op 11 april 2019 maakt het leger onder leiding van Ahmed Awad Ibn Auf met een staatsgreep een einde aan het bijna dertig jaar durende regime van president al-Bashir. Ibn Auf kondigt de vorming van een Transitional Military Council (TMC) aan die hij gedurende twee jaar zal leiden, waarna vrije en eerlijke verkiezingen zullen worden georganiseerd. Een dag na de militaire coup wordt onder druk van de betogende massa Abdel Fattah Abdelrahman Burhan aangesteld als nieuw hoofd van de TMC. Mohamed Hamdan Dagalo 'Hemeti', leider van de Rapid Support Forces (RSF), legt de dag daarop de eed af als nummer twee van de militaire overgangsraad.⁶⁹ Betogers blijven in grote aantallen aanwezig op de plaats van de *sit-in* voor het hoofdkwartier van het leger in Khartoem. De TMC voert het aantal soldaten en het aantal leden van de RSF op in de hoofdstad.⁷⁰

De gebeurtenissen in Khartoem zorgen voor vreugde onder de bevolking in Darfoer. Radio Dabanga bericht dat er gelijktijdig met de betogingen en de *sit-ins* in Khartoem, betogingen plaatsvinden rond militaire basissen in Bindisi en Mukjar in Centraal-Darfoer.⁷¹ Spontane demonstraties richten zich tegen de gebouwen van de NISS, symbool van het voormalige regime. In El Fasher, Nyala, Zalingei, El Geneina en Ed Daein schieten veiligheidstroepen op de demonstranten. Daarbij komen vijftien personen om. Ook in Nertiti en Golo (Centraal-Darfoer), Kabkabiya, Kutum en Saraf Umra (Noord-Darfoer), Kass (Zuid-Darfoer) en Mournei (West-Darfoer) vinden acties tegen de faciliteiten van de NISS plaats. Volgens de VN-Veiligheidsraad worden Zalingei, Golo, Nertiti, Kass en Kalma het meest getroffen door het geweld in de nasleep van de val van het regime van al-Bashir.⁷² Demonstraties in Darfoer worden vanaf 12 april 2019 met geweld neergeslagen door de veiligheidsdiensten. Tussen 11 april en 12 juni 2019 vallen in verschillende delen van Darfoer 47 burgerdoden en raken 186 burgers gewond.⁷³ Op 13 april 2019 komen dertien mensen om bij een gewapende aanval op betogers in een vluchtelingenkamp 17 kilometer van Nyala in Zuid-Darfoer.⁷⁴ Dagen later, op 22 april 2019, schieten leden van de NISS met scherp op betogers en vallen zeker tien doden nabij een militair garnizoen in Kutum in Noord-Darfoer.⁷⁵ In mei 2019 raken verschillende betogers in Nyala ernstig gewond nadat de politie traangas en ammunitie inzet om de protesten uiteen te drijven.⁷⁶

Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten schenken Soedan kort na het afzetten van de voormalige president 3 miljard dollar aan hulp als reddingslijn voor de nieuwe militaire leiders.⁷⁷

⁶⁶ CMI, 13/07/2019, [url](#); Sudan Tribune, 23/11/2019, [url](#)

⁶⁷ The Economist via Factiva, 30/11/2019, [url](#)

⁶⁸ HRW, 01/02/2019, [url](#); HRW, 05/03/2019, [url](#); The Washington Post, 05/03/2019, [url](#)

⁶⁹ Dabanga, 13/04/2019, [url](#)

⁷⁰ Sudan Tribune, 30/05/2019, [url](#)

⁷¹ Dabanga, 16/04/2019, [url](#)

⁷² UNSC, 17/04/2019, [url](#); UNSC, 30/05/2019, p. 3, [url](#)

⁷³ OHCHR, 14/06/2019, [url](#)

⁷⁴ BBC, 15/04/2019, [url](#); UNAMID, 04/2019, [url](#)

⁷⁵ Dabanga, 22/04/2019, [url](#); Dabanga, 23/04/2019, [url](#)

⁷⁶ Sudan Consortium, 06/05/2019, [url](#); HRW, 08/05/2019, [url](#)

⁷⁷ Sudan Tribune, 21/04/2019, [url](#)

Na de coup beginnen gesprekken tussen de FFC en de TMC over de overdracht van de macht aan een burgerlijk bestuur. Op 3 juni 2019, middenin de aanhoudende impasse tussen beide partijen, jagen mannen in RSF-uniformen de betogers op de locatie van de *sit-in* bloedig uiteen. Er vallen 118 doden en meer dan 700 gewonden.⁷⁸ De Peace and Security Council (PSC) van de Afrikaanse Unie (AU) schorst het lidmaatschap van Soedan op en dreigt met verdere sancties indien de TMC er niet in slaagt de macht over te dragen tegen 30 juni 2019.⁷⁹

Begin juni 2019 stuurt de AU een gezant naar Khartoem om te bemiddelen tussen de TMC en de oppositie. De Ethiopische bemiddelaar Mahmoud Dirir en de speciale gezant van de AU voor Soedan houden afzonderlijke gesprekken met de twee partijen in Khartoem.⁸⁰

Op 30 juni 2019 komen in Khartoem en in de andere steden duizenden mensen de straat op. Bij deze protesten komen zeker 11 mensen om het leven.⁸¹

Op 3 juli 2019 praten de TMC en de FFC voor het eerst opnieuw rechtstreeks met elkaar.⁸² Twee dagen later bereiken ze een akkoord over een gedeeld bestuur.⁸³ Op 4 augustus 2019 raken de TMC en de FFC het eens over een grondwettelijke verklaring⁸⁴ die de weg uitstippelt naar een burgerlijk bestuur.⁸⁵ De officiële ondertekening volgt op 17 augustus 2019.⁸⁶ Die dag begint ook een overgangperiode van 39 maanden. De TMC wordt ontbonden. De verklaring voorziet tevens de vorming van een onafhankelijk wetgevende macht gedurende de overgangperiode, waarvan 67 procent van de zetels aan burgers zullen worden toegewezen.⁸⁷ Vier dagen later wordt een akkoord bereikt over een soevereine overgangsraad met 11 leden (waarvan vijf militairen, vijf burgers en een elfde burger die gekozen wordt in consensus tussen de twee partijen) die de rol van staatshoofd zal vervullen in de drie jaar durende overgangperiode. Generaal Abdul Fattah al-Burhan, het hoofd van de TMC, zal de raad leiden gedurende de eerste 21 maanden van de overgangperiode, waarna een burger de leiding van de raad zal overnemen voor de resterende achttien maanden tot 2022.⁸⁸ De nieuwe premier Abdalla Hamdok, een econoom die reeds voor verschillende internationale organisaties werkzaam was, wordt diezelfde dag benoemd.⁸⁹ In september 2019 treedt zijn kabinet in werking.⁹⁰

Ondertussen kent de FFC interne strubbelingen en heeft het tijdens de maanden juli en augustus 2019 moeite om eensgezind voor de dag te komen. Het SRF haalt verschillende malen uit naar het leiderschap van de FFC en dreigt eigen gesprekken op te starten met de TMC. Ook de National Umma Party (NUP), een van de voornaamste oppositiepartijen in Soedan, en de Sudan Call-alliantie uiten kritiek op de werking van de FFC.⁹¹ Het SRF eist een vertegenwoordiging van 35 procent voor de verschillende gewapende groeperingen in de overgangsinstellingen. De FFC en het SRF spreken elkaar in Addis Abeba op 10 juli 2019 over consultaties van de gewapende groepen tijdens onderhandelingen met de TMC en de rol van de gewapende groepen in de overgangperiode.⁹² Na drie weken van gesprekken in Addis Abeba bereiken de verschillende groepen binnen de FFC een politieke deal, onder

⁷⁸ Sudan Tribune, 25/06/2019, [url](#)

⁷⁹ BBC, 06/06/2019, [url](#); PSC, 02/05/2019, [url](#); Sudan Tribune, 27/06/2019, [url](#)

⁸⁰ Sudan Tribune, 27/06/2019, [url](#)

⁸¹ Reuters, 01/07/2019, [url](#)

⁸² Reuters, 03/07/2019, [url](#)

⁸³ Global Center for the Responsibility to Protect, 15/07/2019 (last update), [url](#)

⁸⁴ Sudan Reeves, 06/08/2019, [url](#)

⁸⁵ NYT (Rashwan N.), 04/08/2019, [url](#)

⁸⁶ NYT (Walsh D.), 17/08/2019, [url](#)

⁸⁷ Al Jazeera, 13/08/2019, [url](#)

⁸⁸ Al Jazeera, 21/08/2019, [url](#)

⁸⁹ Reuters, 15/08/2019, [url](#); Sudan Tribune, 16/08/2019, [url](#); Al Jazeera, 21/08/2019, [url](#)

⁹⁰ The New Humanitarian, 11/06/2019, [url](#); Reuters (Abdelaziz K.), 03/09/2019, [url](#); Reuters, 05/09/2019, [url](#)

⁹¹ Sudan Tribune, 02/07/2019, [url](#); VOA, 02/07/2019, [url](#)

⁹² Sudan Tribune, 09/07/2019, [url](#)

meer over een hiërarchische structuur, de prioriteit die moet gegeven worden aan het vredesproces en de vertegenwoordiging van de gewapende groeperingen binnen de overgangsinstellingen.⁹³

De deal is volgens de gewapende groepen evenwel niet terug te vinden in het uiteindelijke grondwettelijk akkoord getekend op 17 augustus 2019.⁹⁴ Het SRF laat diezelfde dag weten om die reden niet deel te nemen aan de ondertekeningsceremonie van de grondwettelijke verklaring.⁹⁵

In oktober 2019 komt Soedan een plan overeen met de Wereldbank, het IMF en de Afrikaanse Ontwikkelingsbank om het land te rehabiliteren. De minister van Financiën Elbadawi onthult de details van dit raamwerk voorlopig niet.⁹⁶

Op 28 november 2019 keurt de interim-regering een wet goed die de NCP, de partij van de voormalige president al-Bashir, ontmantelt. Leden van de partij mogen zich volgens deze wet tien jaar lang niet kandidaat stellen voor een verkiesbare positie. De regering maakt tevens een einde aan een wet op de openbare orde die onder president al-Bashir de politie verregaande macht gaf om individuen te arresteren en vrouwen aan conservatieve islamitische sociale codes onderwierp.⁹⁷ Op zaterdag 14 december 2019 wordt de voormalige president schuldig bevonden aan corruptie en witwassen van geld. Hij wordt veroordeeld tot een verblijf van twee jaar in een heropvoedingsinstelling.⁹⁸

Begin december 2019 kondigen de VS na een bezoek van eerste minister Abdallah Hamdok aan dat ze ambassadeurs zullen uitwisselen met Soedan en de diplomatieke relaties willen uitbreiden.⁹⁹

2.2. Vredesonderhandelingen

De vele initiatieven voor vredesonderhandelingen tussen de rebellengroepen in Darfoer, Blauwe Nijl en Zuid-Kordofan en de regering van Omar al-Bashir leveren weinig tot niets op. Zo start president al-Bashir in 2014 een National Dialogue met delen van de oppositie en voormalige rebellenbewegingen.¹⁰⁰ Zowel de oppositiepartijen en rebellenbewegingen als het ICG en USDOS hechten weinig geloof aan de oprechtheid en inclusiviteit van de nationale dialoog, die in oktober 2016 wordt afgerond.¹⁰¹ Ook de onderhandelingsrondes eind 2015 en begin 2016 onder de hoede van het African Union High Implementation Panel (AUHIP) mislukken.¹⁰²

Sinds 2016 hebben zowel Khartoem als de gewapende groepen verschillende unilaterale staakt-het-vurens afgeroepen en verlengd, en hebben beide kanten elkaar ervan beschuldigd deze bestanden niet te respecteren.¹⁰³

Eind 2018 nemen het SLA-MM, de JEM en de regering deel aan informele besprekingen binnen het kader van het DDPD in Berlijn. De gesprekken mislukken.¹⁰⁴ Op 6 december 2018 tekenen de JEM, het SLA-MM en de regering alsnog een vooronderhandelingsakkoord. Het SLA-AW blijft ondertussen elke vorm van vredesonderhandeling met de regering weigeren.¹⁰⁵ De verdere gesprekken over dit voorakkoord, voorzien voor januari 2019, komen er niet omdat de JEM en het SLA-MM weigeren om

⁹³ Al Jazeera, 25/07/19, [url](#); Sudan Tribune, 25/07/2019, [url](#); Open Democracy, 15/08/2019, [url](#)

⁹⁴ Open Democracy, 15/08/2019, [url](#)

⁹⁵ Sudan Tribune, 17/08/2019, [url](#)

⁹⁶ Reuters, 31/10/2019, [url](#); Africa Arguments, 20/11/2019, [url](#)

⁹⁷ Al Jazeera, 29/11/2019, [url](#); De Standaard, 29/11/2019, [url](#); ICG, 09/12/2019, [url](#)

⁹⁸ De Standaard, 14/12/2019, [url](#); Reuters, 14/12/2019, [url](#); WSJ, 14/12/2019, [url](#)

⁹⁹ NYT (Wong E.), 04/12/2019, [url](#); Reuters, 04/12/2019, [url](#)

¹⁰⁰ ICG (Taylor M.), 13/08/2015, [url](#); USDOS, 13/04/2016, [url](#); Berghof Foundation (Saeid E.K.), 02/2017, [url](#); HSBA for Sudan and South-Sudan, 09/02/2016, [url](#)

¹⁰¹ ICG, 21/03/2016, [url](#); ICG (Taylor M.), 30/11/2016, [url](#); USDOS, 13/04/2016, [url](#)

¹⁰² HSBA for Sudan and South-Sudan, 09/02/2016, [url](#); Nuba Reports, 31/03/2016, [url](#)

¹⁰³ Dabanga, 05/2017, [url](#); Dabanga, 06/2018, [url](#); Dabanga, 07/12/2018, [url](#)

¹⁰⁴ UNSC, 10/01/2019, [url](#)

¹⁰⁵ Sudan Tribune, 12/2018, [url](#); Dabanga, 05/2017, [url](#); Dabanga, 06/2018, [url](#); Dabanga, 07/12/2018, [url](#)

verder te onderhandelen uit protest tegen het doden en vasthouden van vreedzame demonstranten van de nationale protestbeweging.¹⁰⁶ De gewapende groepen in Darfoer trekken zich vervolgens terug uit het voorakkoord van december 2018.¹⁰⁷

Radio France internationale (RFI) bericht dat de rebellen in Darfoer in de weken na de coup weigeren te onderhandelen met de militairen.¹⁰⁸ Volgens RFI is men in Darfoer in het algemeen sterk gekant tegen de TMC, in het bijzonder omdat zowel Abdel Fattah Abdelrahman Burha als Hemeti zware misdaden gepleegd hebben tijdens het jarenlange conflict in Darfoer.¹⁰⁹

Na het tekenen van het grondwettelijk akkoord op 17 augustus 2019 door de FFC en de TMC en de vorming van een interim-regering, maken vier gewapende groepen uit Darfoer en de Two Areas eind augustus 2019 werk van een gezamenlijke onderhandelingspositie om in de nabije toekomst gesprekken aan te gaan met de overgangsregering. Hoewel deze groepen deel uitmaken van de FFC besluiten zij de grondwettelijke verklaring niet goed te keuren omdat de FFC hun eis van quota's voor vertegenwoordiging in de regering had afgeslagen.¹¹⁰ In tegenstelling tot de andere gewapende groepen die zich open opstellen voor vredesgesprekken met de overgangsregering, blijft de SLM/A-AW dwarsliggen.¹¹¹

Tijdens de persconferentie op 5 september 2019 kondigt premier Hamdok de vorming aan van een comité belast met het uitwerken van een algemeen kader voor vredesonderhandelingen met de gewapende groepen. Hij herhaalt daarbij dat de gewapende groepen een integraal deel uitmaken van de Soedanese revolutie.¹¹² Volgens het grondwettelijk akkoord van augustus 2019 heeft de interim-regering zes maanden om vredesakkoorden te sluiten met de gewapende groepen in Soedan.¹¹³

De gesprekken tussen de interim-regering en de gewapende groepen in de drie Soedanese conflictgebieden starten in september 2019 onder bemiddeling van de Zuid-Soedanese president Salva Kirr. De Juba-verklaring van 11 september 2019 die hieruit voortkomt vormt het kader voor verdere gesprekken.¹¹⁴ De verklaring, ondertekend door de Transitional Sovereign Council, het SRF, de SPLM/A-N al-Hilu, het Beja Congress¹¹⁵ en de Sudan Liberation Forces Alliance van Tahir Hajar¹¹⁶, voorziet in een reeks maatregelen waaronder een staakt-het-vuren, de opening van humanitaire corridors, de vrijlating van oorlogsgevangenen, het einde van reisverboden voor de leiders van de bewegingen, de oprichting van een voorbereidend comité voor vredesonderhandelingen en uitstel van de vorming van het parlement en de benoeming van gouverneurs tot een vredesakkoord is bereikt.¹¹⁷

Op maandag 14 oktober 2019 herstarten de gesprekken tussen de Soedanese overgangsregering en de rebellen. De SPLM/A-N al-Hilu dreigt twee dagen later de gesprekken te verlaten indien de regering zich niet terugtrekt uit de Nuba Mountains waar ze volgens de SPLM/A-N aanvallen uitvoert in de regio Khor Waral.¹¹⁸ Uren later kondigt de Soedanese regering een permanent staakt-het-vuren af in het

¹⁰⁶ Dabanga, 07/12/2018, [url](#); Dabanga, 16/01/2019, [url](#); UNAMID, 12/2018, [url](#); UNSC, 30/05/2019, p. 1-2, [url](#)

¹⁰⁷ Sudan Tribune, 21/03/2019, [url](#)

¹⁰⁸ RFI, 18/04/2019, [url](#)

¹⁰⁹ RFI, 16/04/2019, [url](#)

¹¹⁰ Sudan Tribune, *Darfur armed groups agree to unify peace negotiating position*, 31/08/2019, [url](#); Sudan Tribune, 16/12/2019, [url](#)

¹¹¹ Sudan Tribune, *SLM's al-Nur calls for referendum on Sudan's transitional authority before peace talks*, 31/08/2019, [url](#)

¹¹² Sudan Tribune, 06/09/2019, [url](#)

¹¹³ AP News, 13/10/2019, [url](#); ISS, 19/11/2019, [url](#)

¹¹⁴ Dabanga, 18/10/2019, [url](#); ISS, 19/11/2019, [url](#)

¹¹⁵ Het Beja Congress is een Soedanese gewapende groepering uit het oosten van Soedan, die de Beja vertegenwoordigt, in HSBA, 07/2013, [url](#)

¹¹⁶ De SLFA bestaat uit drie rebellengroepen uit Darfoer, meer bepaald de Sudan Liberation Movement for Justice, de Sudan Liberation Movement-Unity en de Justice and Equality Movement geleid door Abdallah Jali, in Dabanga, 09/07/2017, [url](#)

¹¹⁷ UNSC, 15/10/2019, p. 2, [url](#)

¹¹⁸ ICG, 10/2019 (last update), [url](#); VOA, 16/10/2019, [url](#)

gehele land. Op 18 oktober 2019 vervoegt de SPLM/A-N de gesprekken opnieuw.¹¹⁹ De regering en het SRF bereiken op 21 oktober 2019 een beginselverklaring.¹²⁰

De kernpunten van deze beginselverklaring zouden besproken worden bij het hervatten van de gesprekken op 21 november 2019, maar op 19 november beslist de interim-regering de gesprekken uit te stellen naar 10 december 2019. Het uitstel komt er nadat de interim-regering aangegeven had de vorming van het parlement uit te stellen tot eind december 2019 in de hoop dat er tegen die tijd een vredesakkoord bereikt is.¹²¹ Het SRF hamerde reeds herhaaldelijk op de nood aan uitstel voor de vorming van het parlement tot na het besluiten van de vredesakkoorden in de lijn met de Juba-verklaring van september 2019.¹²²

De SLA-MM spreekt zich bij aanvang van de vredesgesprekken op 11 december 2019 uit tegen de deelname van de FFC. De FFC zou immers aandringen op de vorming van een parlement en de aanstelling van nieuwe gouverneurs om de militaire gouverneurs te vervangen. De SLA-MM benadrukt evenwel dat was overeengekomen de aanstelling van nieuwe gouverneurs en de vorming van een parlement tot na een vredesakkoord uit te stellen.¹²³ Drie dagen later komen de interim-regering en het SRF overeen het principeakkoord van 11 september 2019 tussen beide partijen twee maanden te verlengen en de deadline voor een finaal vredesakkoord van 14 december 2019 te verlaten naar 14 februari 2020 om extra tijd te maken voor onderhandelingen over een aantal kernaspecten.¹²⁴

Op 28 december 2019 tekent de Soedanese interim-regering een principeakkoord met de gewapende bewegingen in Darfoer (Darfur Track¹²⁵). Verdere gesprekken worden twee dagen later evenwel opgeschort omwille van het uitbreken van intercommunaal geweld in West-Darfoer.¹²⁶

Bij het afsluiten van deze focus op 18 februari 2020 is nog geen sprake van een allesomvattend vredesakkoord tussen de interim-regering en de verschillende gewapende groepen.

¹¹⁹ Al Jazeera, 18/10/2019, [url](#); VOA, 16/10/2019, [url](#)

¹²⁰ Dabanga, 18/10/2019, [url](#); Sudan Tribune, 19/11/2019, [url](#); ICG, 10/2019 (last update), [url](#); Middle East Eye, 18/10/2019, [url](#); Sudan Tribune, 21/10/2019, [url](#); AI, 22/10/2019, [url](#)

¹²¹ ISS, 19/11/2019, [url](#); Sudan Tribune, 19/11/2019, [url](#)

¹²² Sudan Tribune, 15/11/2019, [url](#); Sudan Tribune, 19/11/2019, [url](#)

¹²³ Sudan Tribune, 11/12/2019, [url](#)

¹²⁴ Sudan Tribune 14/12/2019, [url](#)

¹²⁵ Darfur Track staat voor de JEM van Gibril Ibrahim, de SLA/M-MM van Minni Minnawi, de SLA/M-TC en de Sudan Liberation Forces Alliance. De SLA/M-AW van Abdul Wahid weigert deelname aan de vredesgesprekken.

¹²⁶ Sudan Tribune, 28/12/2019, [url](#); UNAMID, 30/12/2019, [url](#); Dabanga, 03/01/2020, [url](#)

2.3. De geleidelijke terugtrekking van de African Union-United Nations Hybrid Operation in Darfur (UNAMID)

De voormalige regering van Soedan pleit sinds eind 2014 voor de terugtrekking van de African Union-United Nations Hybrid Operation in Darfur (UNAMID). Een driedelige werkgroep, bestaande uit de Soedanese regering, de Afrikaanse Unie (AU) en de Verenigde Naties (VN), wordt in februari 2015 opgezet om de exitstrategie voor UNAMID te bepalen.¹²⁷ In juni 2017 kondigt UNAMID de gefaseerde terugtrekking uit 11 locaties in de regio Darfoer aan.¹²⁸ In 2018 vermindert het militaire en politiepersoneel van UNAMID met meer dan de helft. Een aantal regio's onder controle van UNAMID worden overgeheveld naar de lokale overheden van Darfoer. Hierdoor is UNAMID grotendeels afwezig in de regio rond Jebel Marra, wat het monitoren van de veiligheidssituatie in die regio bemoeilijkt.¹²⁹

De AU en de VN geven op respectievelijk 11 juni 2018 en 13 juli 2018 de toestemming voor een volledige terugtrekking van UNAMID. Het personeel van de missie wordt eerst verder vermindert tot een troepenmacht van maximaal 4.050 man en een politiemacht van maximaal 2.500 personen.¹³⁰ Het einde van de missie is voorzien op 30 juni 2020 indien er zich geen significante veranderingen voordoen in de veiligheidssituatie.¹³¹ In diezelfde periode drukt een groep Soedanese academici, mensenrechtenorganisaties en activisten hun bezorgdheid uit over de mogelijke gevolgen van een vermindering van het UNAMID-personeel in Darfoer. Ze verwijzen naar systematische aanvallen van milities op burgers, niet enkel in het gebied rond Jebel Marra maar in de volledige regio.¹³²

De politieke ontwikkelingen in Soedan leiden tot een pauze in de terugtrekking van UNAMID.¹³³ Eind juni 2019 gaat de VN-Veiligheidsraad op de rem staan. De Veiligheidsraad verlengt het mandaat van UNAMID in de huidige gereduceerde vorm van 5.050 peacekeepers tot 31 oktober 2019.¹³⁴ Eind juni en begin juli 2019 schorten de AU en de VN een decreet op dat ervoor zorgde dat de basissen waaruit UNAMID zich had teruggetrokken in handen zouden komen van de RSF.¹³⁵ Nadat de TMC belooft dat ze de overgehevelde locaties zal toevertrouwen aan de lokale besturen van de vijf staten van Darfoer en zal gebruiken voor gezondheid, onderwijs en andere diensten, ontwikkelen de AU en de VN een plan voor de sluiting en overheveling van de overblijvende locaties.¹³⁶ Het overhandigen van UNAMID-locaties aan de regering verloopt evenwel niet steeds zoals gepland. Zo wordt een UNAMID-site in El Geneina in mei 2019 op de dag van de overhandiging geplunderd. In december 2019 plunderen burgers het UNAMID Super Camp zonder tussenkomst van de regering.¹³⁷

In oktober 2019 verlengt de VN-Veiligheidsraad het mandaat van UNAMID met één jaar tot 31 oktober 2020. De Veiligheidsraad beslist unaniem om de huidige troepen- en politiemacht die 6.550 blauwhelmen telt in Darfoer te houden en alle dertien UNAMID-sites open te houden tot 31 maart 2020.¹³⁸

¹²⁷ Sudan Tribune, 09/2018, [url](#)

¹²⁸ IPI, 12/2019, p. 7, [url](#)

¹²⁹ Heidelberg Institute for International Conflict Research, 01/2019, [url](#)

¹³⁰ UNSC, 13/07/2018, [url](#)

¹³¹ UNSC, 30/05/2019, p. 1, [url](#); IPI, 13/06/2019, [url](#); What's in Blue, 26/06/2019, [url](#)

¹³² IRRI, 22/06/2018, [url](#); AI, 11/06/2019, [url](#)

¹³³ IPI, 12/2019, p. 7, [url](#)

¹³⁴ Al Jazeera, 27/08/2019, [url](#); What's in Blue, 26/06/2019, [url](#); The New Humanitarian, 01/07/2019, [url](#)

¹³⁵ IPI, 12/2019, p. 21, [url](#)

¹³⁶ Sudan Tribune, 23/06/2019, [url](#); UNSC, 15/10/2019, p. 6, [url](#)

¹³⁷ Sudan Tribune, 29/12/2019, [url](#)

¹³⁸ UNSC, 31/10/2019a, [url](#); UNSC, 31/10/2019b, [url](#); IPI, 12/2019, p. 22, [url](#)

Figure 3. UNAMID team site closures (December 2017–October 2019)

UNAMID team site closures (December 2017–October 2019)¹³⁹

¹³⁹ IPI, 12/2019, p. 15, [url](#)

2.4. Huidige toestand van het conflict

Volgens de VN-Veiligheidsraad is de conflictsituatie in Darfoer sinds 2016 volatiel maar stabiel. De situatie is er geëvolueerd naar een post-conflict gekenmerkt door fragiele openbare instellingen, criminaliteit, een langdurige humanitaire crisis en een algemeen gebrek aan ontwikkeling, aldus de VN-Veiligheidsraad.¹⁴⁰

AI rapporteert in juni 2019 dat de organisatie nieuw bewijsmateriaal heeft, zoals onder meer satellietbeelden, dat aantoonde dat regeringstroepen en regeringsgezinde milities nog steeds "war crimes and other serious human rights violations" begaan in Darfoer. AI stelt dat ten minste 45 dorpen vernield werden in Jebel Marra tussen juli 2018 en februari 2019 en heeft het verder over moord en seksueel geweld.¹⁴¹

In april 2019 stelt de VN-Veiligheidsraad dat het aantal gewapende treffens tussen de Soedanese strijdkrachten en het SLA-AW tussen januari 2019 en april 2019 is toegenomen in vergelijking met de drie voorgaande maanden. De aanvallen van het omsingelde SLA-AW blijven kleinschalig en vinden vooral plaats in Centraal-Darfoer. In Noord- en Zuid-Darfoer rapporteert UNAMID telkens één gevecht tussen overheidstroepen en gewapende groepen.¹⁴² Ook in de daaropvolgende maanden vinden gewapende confrontaties plaats tussen regeringstroepen en het SLA-AW. De rebellenbeweging heeft het daarbij onder meer gemunt op de positie van de SAF in Golo in Jebel Marra, Centraal-Darfoer. SLA-AW ontvoert burgers en personeel van internationale ngo's voor losgeld, berooft commerciële vrachtwagens en plundert eigendommen van lokale medische en humanitaire organisaties. Ondertussen gaat in het Daya-gebied, ten oosten van Golo, de strijd tussen de twee SLA-AW-facties van commandanten Salih Borsa en Mubarak Aldouk voort. Deze rivaliteit komt voort uit een poging van laatstgenoemde om een overgave met de autoriteiten te onderhandelen.¹⁴³

De VN-Veiligheidsraad stelt dat de impact van de nationale politieke ontwikkelingen op de situatie in Darfoer beperkt is. Mensen komen pas massaal op straat nadat president al-Bashir is afgezet en vanaf midden 2019 nemen de acties van burgerlijke ongehoorzaamheid af. Afgezien van een piek in geweld in verschillende kampen voor intern ontheemden en botsingen tussen overheidstroepen in de directe nasleep van 11 april 2019 is de coup slechts minimaal merkbaar in Darfoer, aldus de Veiligheidsraad.¹⁴⁴

Ontheemden (*internally displaced people, IDP's*) in Darfoer geven evenwel aan dat de veiligheidssituatie niet aan de betere hand is. Een vertegenwoordiger van IDP's verwijst naar aanvallen op burgers en mensenrechtenschendingen door overheidstroepen.¹⁴⁵ Ook volgens het United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR) was in 2019 sprake van een verslechterde mensenrechtensituatie in Darfoer, gekenmerkt door een toename aan moorden, ontvoeringen, seksueel geweld en andere mensenrechtenschendingen.¹⁴⁶

Het verwijderen van overheidspersoneel en het versluizen van veiligheidstroepen, inclusief de RSF, van Darfoer naar Khartoem creëert een hiaat in de administratie en in veiligheidsvoorzieningen.¹⁴⁷ Deels omwille van de verschuiving van de aandacht van de autoriteiten naar Khartoem en deels door het gebrek aan goed functionerende instellingen in Darfoer neemt de criminaliteit in Darfoer toe, in het bijzonder in de IDP-kampen. De voorzitter van de strategische evaluatiecommissie voor UNAMID schreef in zijn rapport van juni 2018 reeds het volgende:

¹⁴⁰ UNSC, 30/05/2019, p. 2, [url](#)

¹⁴¹ AI, 11/06/2019, [url](#)

¹⁴² UNSC, 10/04/2019, [url](#)

¹⁴³ UNSC, 15/10/2019, p. 3, [url](#)

¹⁴⁴ UNSC, 30/05/2019, p. 2, [url](#); IPI, 12/2019, p. 20, [url](#)

¹⁴⁵ Sudan Tribune, 16/11/2019, [url](#)

¹⁴⁶ OHCHR, 14/06/2019, [url](#)

¹⁴⁷ IPI, 12/2019, p. 20, [url](#)

“Today, conditions [in Darfur] are better described as those of lawlessness and criminality, aggravated by a protracted humanitarian crisis, continued human rights violations and the lack of development.”¹⁴⁸

Ook USDOS stelt in haar rapport over de mensenrechtensituatie in Soedan in 2018 dat criminaliteit de grootste bedreiging is voor de veiligheid in Darfoer. Veelvoorkomende misdaden zoals verkrachting, gewapende overvallen, ontvoeringen, hinderlagen, diefstal van vee, mishandeling en intimidatie, brandstichting en inbraak zouden voornamelijk worden gepleegd door Arabische milities, maar ook door regeringstroepen, onbekende aanvallers en rebellen.¹⁴⁹ USDOS onderstreept dat straffeloosheid een probleem is in alle takken van het veiligheidsapparaat en de overheidsinstellingen.¹⁵⁰

Het aantal vernielingen van boerderijen en de onwettige bezetting van land in verschillende delen van Darfoer liggen hoger dan in dezelfde periode vorig jaar.¹⁵¹ Belangrijke conflictfactoren zoals de toegang tot land en andere natuurlijke hulpbronnen worden onvoldoende aangepakt en hebben gevolgen voor intern ontheemden die terugkeren naar hun herkomstgebieden en de relaties tussen veehouders en landbouwgemeenschappen.¹⁵²

Intercommunale conflicten zijn intenser sinds Om al-Bashir van de macht verdreven werd, stelt IPI. De politieke omwentelingen in Soedan vallen samen met het begin van het landbouwseizoen eind mei en begin juni, historisch gekenmerkt door verhoogde spanningen tussen herders en landbouwers. De intensiteit van de confrontaties is evenwel opmerkelijk. VN-personeel geeft aan dat de macht van Hemeti in de hele transitie mogelijk bijdraagt aan de intensiteit van de conflicten, gezien zijn afkomst van de nomadische en Arabische stam Mahariya Rizeigat, en wijst op een verhoogde rekrutering onder nomadische gemeenschappen in Darfoer door de RSF.¹⁵³ Tijdens het verdere verloop van het landbouwseizoen tot oktober 2019 steken conflicten over landgebruik tussen landbouwers en herders opnieuw de kop op. De afwezigheid van overheidsinstanties in Darfoer sinds het begin van de nationale protesten draagt volgens de VN-Veiligheidsraad bij aan de toename van landconflicten. UNAMID registreert 52 incidenten met 33 doden, tegenover 40 incidenten met 13 doden tijdens het landbouwseizoen van 2018.¹⁵⁴ UNAMID voegt ook toe dat de informatie uit de staten West-, Oost- en Zuid-Darfoer beperkt is omdat de activiteiten van de missie er stopgezet zijn.¹⁵⁵ Eind december 2019 en begin januari 2020 onttaardt een dodelijk conflict tussen een man van Massalit-afkomst en een Arabische man, volgens Reuters een soldaat van de RSF, in een IDP-kamp in West-Darfoer in intercommunaal geweld tussen de Massalit en Arabische stammen. Daarbij vallen volgens UNAMID 65 doden en 54 gewonden. Ongeveer 40.000 mensen slaan op de vlucht.¹⁵⁶ De Soedanese regering stuurt eind december 2019 militair personeel naar de regio en stelt de vredesgesprekken met de rebellengroepen uit Darfoer uit omwille van de uitbraak van geweld.¹⁵⁷

¹⁴⁸ UNSC, 06/2018, [url](#)

¹⁴⁹ USDOS, 03/2019, [url](#)

¹⁵⁰ USDOS, 03/2019, [url](#)

¹⁵¹ Voor een overzicht van de verschillende lopende intercommunale conflicten verwijst Cedoca naar de rapporten van de UNSC van 30 mei 2019 en 15 oktober 2019. UNSC, 15/10/2019, p. 3-4, [url](#)

¹⁵² UNSC, 30/05/2019, p. 6, [url](#); UNSC, 15/10/2019, p. 3-4, [url](#)

¹⁵³ De conflicten vinden veelal plaats tussen (gewapende) rondtrekkende herders en landbouwers en komen traditioneel vaker voor tijdens het landbouwseizoen van juli tot oktober. Herders laten hun vee grazen op de landbouwgronden alvorens de gewassen geoogst zijn, wat meestal gebeurt in november tot januari, met vernielingen van de oogst tot gevolg, UNSC, 12/10/2018, [url](#); IPI, 12/2019, p. 20, [url](#)

¹⁵⁴ De cijfers dekken weliswaar slechts een deel van het landbouwseizoen in 2019, dat loopt tot het einde van oktober.

¹⁵⁵ UNSC, 15/10/2019, p. 4, [url](#)

¹⁵⁶ Dabanga, 03/01/2020, [url](#); Sudan Tribune, 04/01/2020, [url](#); RFI, 05/01/2020, [url](#); UNDP, 06/01/2020, [url](#)

¹⁵⁷ Reuters, 30/12/2019, [url](#); Sudan Tribune, 31/12/2019, [url](#)

3. Strijdende partijen

3.1. Het Soedanese leger en de geallieerde strijdkrachten

De Soedanese regering handelt in Darfoer voornamelijk via de Sudanese Armed Forces (SAF), de Soedanese luchtmacht, paramilitaire groepen zoals de Rapid Support Forces (RSF)¹⁵⁸ en de Border Guard Forces (BGF)¹⁵⁹ en hulpmilities.¹⁶⁰ De gebruikelijke modus operandi bij deze operaties is dat SAF-troepen achterblijven en occasioneel deelnemen aan artilleriebeschietingen, terwijl de RSF-troepen de dorpen binnenkomen met hun voertuigen en de hulpmilities te paard of op kamelen door de buitenwijken zwerven terwijl ze burgers aanvallen en het dorp plunderen.¹⁶¹ De VN-Veiligheidsraad geeft aan dat de RSF niet enkel de rebellen aanvallen, maar ook doelbewust burgers en dorpen viseren, plunderen en platbranden om de steun aan de rebellen de kop in te drukken.¹⁶²

De RSF worden opgericht in 2013 om het hoofd te bieden aan verhoogde rebellenactiviteit in de staten Zuid-Kordofan en Blauwe Nijl. De manschappen van de RSF arriveren in februari 2014 in Darfoer.¹⁶³ Het doel is de controle over de Arabische milities in Darfoer terug te winnen.¹⁶⁴ Sinds de creatie van de RSF hebben de SAF hun militaire operaties geleidelijk overgedragen aan deze paramilitaire groep onder leiding van de voormalige Janjaweed-commandant Mohammed Hamdan Dagalo alias Hemeti.¹⁶⁵ De RSF hebben een leidende rol gespeeld in de Decisive Summer-offensieven tussen 2014 en 2016 in Darfoer en de Two Areas en tijdens de verplichte ontwapeningscampagnes vanaf 2017. Onder meer volgens HRW zijn ze verantwoordelijk voor een aantal wrede *counterinsurgency*-campagnes in Darfoer, waarbij burgers werden mishandeld en gedood en hun dorpen geplunderd en vervolgens platgebrand.¹⁶⁶ De RSF vallen aanvankelijk onder het bevel van de NISS, tot de troepen in 2017 in het leger geïntegreerd worden.¹⁶⁷ Verschillende bronnen merken evenwel op dat de RSF enkel officieel onder de SAF vallen, en in werkelijkheid semiautonom opereren onder het bevel van Hemeti die rechtstreeks rapporteert aan de president.¹⁶⁸

Volgens VN-experten strijden er verschillende hulpmilities aan de zijde van de regering in Darfoer.¹⁶⁹ De leden van lokale Arabische stammen worden op ad-hoc basis gemobiliseerd door de Soedanese veiligheidstroepen.¹⁷⁰

Daarnaast steunt de regering in de operaties tegen het SLA-AW tevens op groepen die vroeger tot deze gewapende groepering behoorden maar in de afgelopen jaren naar de regering zijn overgelopen en vervolgens in de SAF geïntegreerd zijn. Deze groepen hebben immers een uitstekende kennis van de modus operandi van de beweging.¹⁷¹

¹⁵⁸ *al-Quwat al-Da'm al-Sari'* in het Arabisch.

¹⁵⁹ HSBA, 01/11/2010, [url](#)

¹⁶⁰ Heidelberg Institute for International Conflict Research, 01/2019, p. 94, [url](#); UNSC, 10/01/2019, [url](#)

¹⁶¹ UNSC, 10/01/2019, [url](#)

¹⁶² UNSC, 12/10/2018, [url](#); UNSC, 14/01/2019, [url](#)

¹⁶³ HRW, 09/09/2015, [url](#)

¹⁶⁴ Enough Project (Baldo S.), 11/2017, [url](#)

¹⁶⁵ Small Arms Survey, 05/2018, [url](#)

¹⁶⁶ ACJPS, 18/04/2018, [url](#); Dabanga, 29/01/2018, [url](#)

¹⁶⁷ HRW, 09/09/2015, [url](#); Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, [url](#); UK Home Office, 08/2017, [url](#); Enough Project (Baldo S.), 11/2017, [url](#)

¹⁶⁸ USDOS, 03/2019, [url](#); Small Arms Survey, 05/2018, [url](#)

¹⁶⁹ UNSC, 10/01/2019, [url](#)

¹⁷⁰ UNSC, 10/01/2019, [url](#)

¹⁷¹ UNSC, 10/01/2019, [url](#)

3.2. Rebellengroepen in Darfoer

In 2019 is het Sudan Liberation Army van Abdul Wahid Mohamed al-Nur (SLA-AW) de enige nog actieve gewapende groep met een significante militaire aanwezigheid in Darfoer.¹⁷² De twee andere grote rebellengroepen hebben sinds 2014 steeds meer terrein verloren in Darfoer.¹⁷³ Het SLA-MM is tegenwoordig vooral aanwezig in Libië, terwijl de Justice and Equality Movement (JEM of JEM Jibril) militair aanwezig is in Zuid-Soedan.¹⁷⁴ De JEM is opgebouwd rond de Kobe-clan binnen de etnische Zaghawa-gemeenschap en telt een reeks splintergroepen.¹⁷⁵

Het Sudan Liberation Army (SLA) werd opgericht in 2001, maar viel al snel uiteen in een Zaghawa-groep onder leiding van Minni Minawi (SLA-MM), en een Fur-groep onder leiding van al-Nur (SLA-AW). Later ontstaan nog meer, kleinere splintergroepen zoals bijvoorbeeld het Sudan Liberation Army – Transitional Council (SLA-TC).¹⁷⁶

Het aantal strijders van het SLA-AW wordt anno 2019 op 2.000 man geschat.¹⁷⁷ De VN-Veiligheidsraad haalt aan dat het gebied onder controle van het SLA-AW aanzienlijk gekrompen is door militaire operaties. De rebellengroep controleert een gebied rond Jebel Marra dat reikt van Sortoni in Noord-Darfoer, over Golo in Centraal-Darfoer tot het gebied van Sharq Jebel Marra in Zuid-Darfoer, maar verloor in 2018 wel Boulay in noordelijk Jebel Marra en Golol en Gubbo in het zuiden van Jebel Marra aan de regeringstroepen.¹⁷⁸ Het aantal operaties van het SLA-AW ligt laag en de aanvallen beperken zich tot *hit-and-run*-operaties tegen regeringstroepen en aanvallen op nomaden.¹⁷⁹

SLA-AW is sterk aanwezig en geniet steun in de IDP-kampen in Darfoer, al is die steun tanende. Geconfronteerd met geld- en voedseltekort geeft het SLA-AW zich steeds vaker over aan het stelen van vee en kamelen van Arabische herders.¹⁸⁰

Verschillende bronnen halen aan dat het SLA-AW gefragmenteerd is door onderlinge strijd.¹⁸¹ Als gevolg van de militaire druk van de Soedanese regering, het zwakke leiderschap van Abdul Wahid, het overlopen van belangrijke commandanten en verschillende logistieke uitdagingen, is de structuur van de rebellengroep in de loop der jaren geërodeerd. De strijdkracht bestaat uit diverse los gecoördineerde, lokale groepen, aangevoerd door verschillende militaire commandanten. De onderlinge strijd binnen het SLA-AW, die het hardst woedt in de regio van de dorpen Kwila en Daya in Jebel Marra, komt voort uit een gebrek aan eensgezindheid over deelname aan het vredesproces en een concurrentie over schaarse middelen.¹⁸² Op 1 mei 2019 wordt Abdul Wahid door verschillende hoge officieren uit zijn leiderschapspositie ontzet.¹⁸³

In december 2019 is de groep nog steeds niet aangeschoven aan de onderhandelingstafel met de interim-regering.¹⁸⁴

Naast het SLA-AW zijn verschillende Arabische milities, georganiseerd volgens stamlijnen en moeilijk controleerbaar, actief in Darfoer. Ze zijn betrokken bij criminele activiteiten zoals ontvoeringen voor

¹⁷² UNSC, 10/01/2019, [url](#)

¹⁷³ UNSC, 30/05/2019, p. 3, [url](#)

¹⁷⁴ UNSC, 10/01/2019, [url](#)

¹⁷⁵ HSBA, 08/2013, [url](#); HSBA, 08/10/2012, [url](#)

¹⁷⁶ HSBA, 06/09/2011, [url](#); HSBA, 02/2011, [url](#); HSBA, 08/10/2012, [url](#); UNSC, 10/01/2019, [url](#)

¹⁷⁷ UNSC, 10/01/2019, [url](#); The Economist, 30/11/2019, [url](#)

¹⁷⁸ UNSC, 10/01/2019, [url](#); UNSC, 30/05/2019, p. 4, [url](#)

¹⁷⁹ UNSC, 30/05/2019, p. 4, [url](#)

¹⁸⁰ UNSC, 10/01/2019, [url](#); UNSC, 30/05/2019, p. 4, [url](#)

¹⁸¹ UNSC, 18/05/2017, [url](#)

¹⁸² Een uitgebreid overzicht van de verschillende commandanten en de structuur van het SLA-AW is te vinden in UNSC, 10/01/2019, [url](#); UNSC, 10/04/2019, [url](#)

¹⁸³ UNSC, 30/05/2019, p. 4, [url](#)

¹⁸⁴ UNSC, 30/05/2019, p. 4, [url](#)

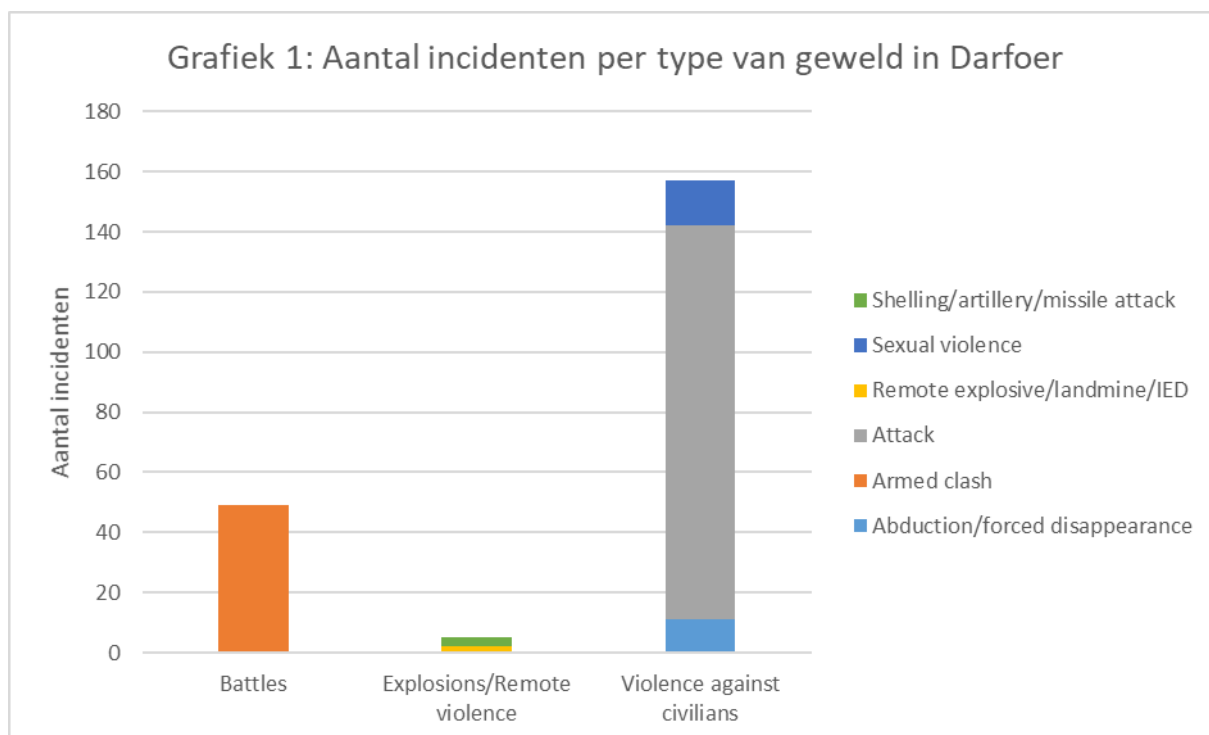
losgeld, mensenhandel, wapen- en drugsmokkel en veediefstal. Volgens het VN-expertenpanel zijn deze groepen sterk aanwezig in Noord-Darfoer, waar ze grote delen van het grondgebied beheersen, waaronder de districten Kutum, Tawila, Korma, Kabkabiya en Shangil Tobayi.¹⁸⁵

4. Typologie van het geweld

Volgens UNOCHA is humanitaire toegang tot de conflictgebieden in Soedan de laatste jaren onregelmatig.¹⁸⁶ Toegangsbeperkingen spelen ook UNAMID parten en belemmeren de monitoring en rapportering van de situatie op het terrein.¹⁸⁷ De beperkte toegang tot conflictgebieden voor pers, activisten en hulpverleners bemoeilijkt het verzamelen van actuele, geverifieerde en volledige informatie uit de conflictgebieden. De hieronder vermelde statistieken over incidenten en slachtoffers zijn dus geenszins exhaustieve gegevens, maar kunnen een trend weerspiegelen.

4.1. Aantal incidenten

Voor de periode van 1 januari 2019 tot 14 december 2019 (laatste update) registreert ACLED 211 incidenten in de vijf deelstaten van Darfoer. Daarvan beschouwt ACLED 49 incidenten als *battles*, vijf als *explosions/remote violence* en 157 als *violence against civilians*.¹⁸⁸

Grafiek 1: Aantal incidenten per type van geweld in Darfoer, opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data van 1 januari 2019 tot 14 december 2019.¹⁸⁹

¹⁸⁵ UNSC, 28/12/2017, [url](#)

¹⁸⁶ UNOCHA, s.d., [url](#)

¹⁸⁷ UNSC, 12/10/2018, [url](#); IPI, 12/2019, p. 20, [url](#)

¹⁸⁸ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 14/12/2019, [url](#)

¹⁸⁹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 14/12/2019, [url](#)

ACLED neemt ook andere incidenten op, meer bepaald onder de categorieën *riots*, *protests* en *strategic developments*. Deze worden niet in dit hoofdstuk opgenomen. Een volledig overzicht van de verschillende categorieën en subcategorieën van incidenten, met bijhorende definities, is terug te vinden in een nota van Cedoca over de methodologie ACLED.¹⁹⁰

4.2. Aard van de incidenten

ACLED rapporteert 49 *battles* in de vijf deelstaten van Darfoer gedurende de periode van 1 januari 2019 tot 14 december 2019. Een *battle* wordt door ACLED gedefinieerd als een gewelddadige interactie tussen twee politiek georganiseerde, gewapende groepen op een bepaald tijdstip en een bepaalde locatie¹⁹¹ of als gewelddadige confrontaties tussen minstens twee gewapende groepen.¹⁹² Al deze *battles* omschrijft ACLED tevens als *armed clashes* of gevechten tussen gewapende, georganiseerde groepen waarbij de controle over het betwist gebied ongewijzigd blijft.¹⁹³ Voorbeelden van dergelijke incidenten zijn:

- Op 14 juli 2019 komen tien landbouwers om en raken vijf anderen gewond ten gevolge van een landconflict tussen twee gewapende groepen in Routrou in Noord-Darfoer. Veiligheidstroepen komen tussen en arresteren verdachten van beide betrokken groepen.¹⁹⁴
- Op 17 november 2019 clashen soldaten van de SAF met niet nader geïdentificeerde gewapende mannen op motorfietsen in Centraal-Darfoer nabij Taham en Abu Gonia in het kader van de ontwapeningscampagne die in de regio wordt ondernomen. Een soldaat raakt gewond, verschillende gewapende mannen worden gearresteerd.¹⁹⁵
- Op 4 december 2019 botsen twee niet nader geïdentificeerde groepen op de markt van Kass in Zuid-Darfoer. Vier burgers komen om tijdens het vuurgevecht. De gewapende mannen verlaten de markt op het moment waarop de veiligheidstroepen arriveren.¹⁹⁶

Van 1 januari 2019 tot 14 december 2019 vinden volgens ACLED vijf gevallen van *remote violence* plaats. De categorie *explosions/remote violence* doelt op eenzijdige gewelddadige gebeurtenissen waarbij het ingezette middel (explosieven, zoals bommen, granaten, geïmproviseerde explosieven (*Improvised Explosive Devices (IED's)*), artillerievuur, lucht-of drone-aanvallen, ...) een asymmetrie creëert door het doelwit de mogelijkheid om te reageren te ontnemen.¹⁹⁷

Tenslotte registreert ACLED ook 157 gewelddadige incidenten waarbij een georganiseerde, gewapende groepering opzettelijk geweld gebruikt tegen ongewapende niet-strijders, door ACLED ondergebracht onder de categorie *violence against civilians*.¹⁹⁸ Binnen deze categorie maakt ACLED onderscheid tussen *attacks*, ontvoeringen en seksueel geweld. *Attacks* worden door ACLED omschreven als incidenten waarbij burgers het doelwit zijn van eender welke vorm van geweld (met uitzondering van seksueel geweld) door een georganiseerde, gewapende dader.¹⁹⁹ In 2019 telt ACLED 131 *attacks* in de vijf deelstaten van Darfoer. Enkele voorbeelden van dergelijke incidenten:

¹⁹⁰ CGVS / CGRA - Cedoca, 21/05/2019, [url](#)

¹⁹¹ ACLED, 14/03/2019, [url](#)

¹⁹² ACLED, 11/04/2019, [url](#)

¹⁹³ CGVS / CGRA - Cedoca, 21/05/2019, [url](#)

¹⁹⁴ Dabanga, 16/07/2019, [url](#)

¹⁹⁵ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 14/12/2019, [url](#)

¹⁹⁶ Dabanga, 05/12/2019, [url](#)

¹⁹⁷ ACLED, 10/2017, [url](#)

¹⁹⁸ CGVS / CGRA - Cedoca, 21/05/2019, [url](#)

¹⁹⁹ CGVS / CGRA - Cedoca, 21/05/2019, [url](#)

- Onbekende gewapende mannen in militaire uniformen vallen het dorp Kura in Jebel Moon (West-Darfoer) aan op 23 januari 2019 en doden daarbij twee burgers. De aanvallers gaan er met 180 dieren vandoor en steken 47 woningen in brand.²⁰⁰
- Op 22 maart 2019 vallen soldaten van de RSF de markplaats in Tabit (Noord-Darfoer) aan. Ze slaan er burgers en beroven de verkopers. Wanneer de slachtoffers het incident aan de politie melden, worden twee agenten belaagd door de RSF en worden twee anderen door hen ontvoerd.²⁰¹
- Op 24 maart 2019 schieten onbekende gewapende mannen twee intern ontheemden dood die waren teruggekeerd naar hun huis in Arid (Oost-Darfoer) in het kader van een project rond vrijwillige terugkeer. Volgens Radio Dabanga wilden de gewapende mannen de ontheemden verhinderen hun landbouwgronden terug te nemen.²⁰²
- Op 8 juli 2019 vuren gewapende mannen naar inwoners van het dorp Ared Shoof in Noord-Darfoer om hen te verhinderen hun landbouwgronden te bewerken.²⁰³
- Op 2 september 2019 schieten gewapende herders verschillende landbouwers neer in El Jadeed, Zuid-Darfoer, nadat de landbouwers de herders van hun land probeerden te weren.²⁰⁴

Uit het rapport van de VN-Veiligheidsraad over conflictgerelateerd seksueel geweld blijkt dat dergelijke incidenten in Darfoer voornamelijk plaatsvinden in en rond vluchtelingenkampen, maar ook in dorpen en afgelegen gebieden waarnaar ontheemden teruggekeerd zijn. Een piek in seksueel geweld valt meestal samen met het landbouwseizoen van juli tot oktober, in het bijzonder langs de migratieroutes van de gewapende nomadische herders.²⁰⁵ Slachtoffers identificeren daders van seksueel geweld vooral als gewapende mannen of militieleden in burger, maar ook als leden van de nationale veiligheidsdiensten, namelijk de SAF, de RSF, de BGF en leden van de politie.²⁰⁶ Seksueel geweld blijft volgens de Veiligheidsraad ondergerapporteerd door de gevoeligheid van het onderwerp alsook de beperkte toegang tot de betrokken gebieden.²⁰⁷ Tussen eind juni en begin oktober 2019 documenteert UNAMID 16 incidenten van gender-gerelateerd geweld.²⁰⁸ In 2019 registreert ACLED 18 incidenten van seksueel geweld in de vijf deelstaten van Darfoer.²⁰⁹

5. Doelwitten van het geweld

5.1. Data

Voor de periode van 1 januari 2019 tot 14 december 2019 (laatste update) noteert ACLED 247 dodelijke slachtoffers in de vijf deelstaten van Darfoer bij incidenten van het type *battles*, *explosions/remote violence* en *violence against civilians*.²¹⁰

²⁰⁰ Dabanga, 27/01/2019, [url](#)

²⁰¹ Dabanga, 25/03/2019, [url](#)

²⁰² Dabanga, 26/03/2019, [url](#);

²⁰³ Dabanga, 11/07/2019, [url](#)

²⁰⁴ Dabanga, 04/09/2019, [url](#)

²⁰⁵ UNSC, 23/03/2018, [url](#); UNSC, 10/01/2019, [url](#); HRW, 04/07/2018, [url](#)

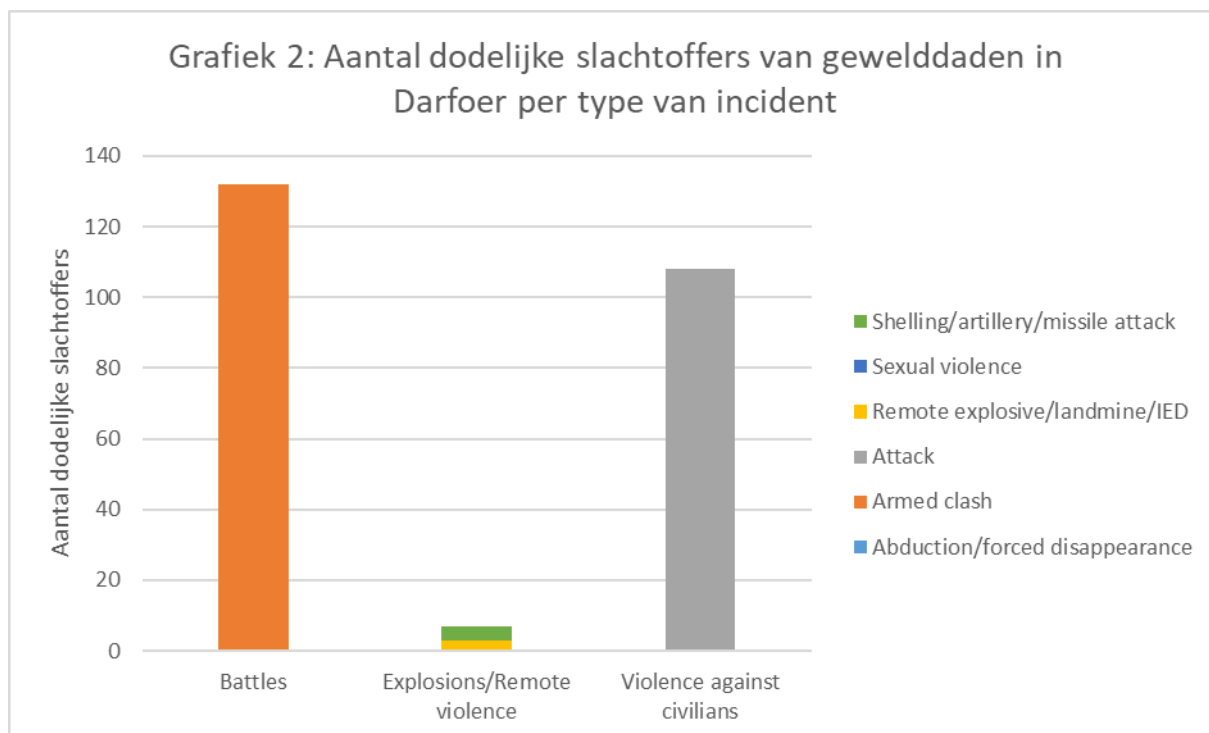
²⁰⁶ UNSC, 23/03/2018, [url](#); UNSC, 30/05/2019, p. 7, [url](#); UNSC, 15/10/2019, p. 4-5, [url](#)

²⁰⁷ UNSC, 30/05/2019, p. 7, [url](#)

²⁰⁸ UNSC, 15/10/2019, p. 4-5, [url](#)

²⁰⁹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 14/12/2019, [url](#)

²¹⁰ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 14/12/2019, [url](#)

Grafiek 2: Aantal dodelijke slachtoffers van gewelddaden in Darfoer per type incident, opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data van 1 januari 2019 tot 14 december 2019.²¹¹

Het aantal dodelijke slachtoffers dat ACLED registreert in de categorie *fatalities* omvat zowel burgerdoden als veiligheidspersoneel of militieleden. Gewonden worden niet geregistreerd. ACLED maant aan tot grote voorzichtigheid bij het gebruik van cijfers omtrent het aantal doden uit zijn eigen of enige andere databank.²¹² Zelf kan ACLED informatie over het aantal dodelijke slachtoffers niet verifiëren. De organisatie wijst erop dat van alle conflictdata cijfers over dodelijke slachtoffers het meest vooringenomen en het minst accuraat zijn. Dergelijke informatie is gevoelig voor manipulatie door gewapende groepen en soms ook door de media, wat kan leiden tot overdrijvingen of onderrapportage. ACLED benadrukt dat de cijfers als “gerapporteerde” aantallen beschouwd moeten worden. Verder licht de organisatie toe dat de in de databank ingevoerde aantallen schattingen zijn.²¹³ Meer informatie over de werkwijze van ACLED bij het invoeren van cijfers over het aantal dodelijke slachtoffers is terug te vinden in een nota van Cedoca over de methodologie ACLED.²¹⁴

5.2. Analyse

Verschillende bronnen melden dat overheidstroepen doelgericht aanvallen uitvoeren tegen burgers.²¹⁵ ACLED stelt dat het aantal incidenten waarbij burgers het doelwit vormen na een daling vanaf juni 2016 opnieuw stijgt in 2018, en stelt dat de Soedanese regering mogelijks een beleid van collectieve bestraffing tegen de inwoners van Darfoer voert.²¹⁶ Het Heidelberg-instituut geeft aan dat de regeringstroepen, met name de RSF, niet enkel leden van het SLA-AW aanvallen maar het ook in grote

²¹¹ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 14/12/2019, [url](#)

²¹² ACLED, *Fatalities*, 10/04/2019, [url](#)

²¹³ ACLED, *Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook*, 10/04/2019, p.31, [url](#)

²¹⁴ CGVS / CGRA - Cedoca, 21/05/2019, [url](#)

²¹⁵ ACLED, 01/02/2019, [url](#); Heidelberg Institute for International Conflict Research, 01/2019, [url](#); ACJPS, 18/04/2018, [url](#)

²¹⁶ ACLED, 01/02/2019, [url](#)

mate op burgers gemunt hebben, dorpen plunderen en platbranden en daardoor opnieuw een grote groep ontheemden veroorzaken in 2018.²¹⁷

VN-gezant Andrew Gilmour stelt dat UNAMID 47 burgerdoden telt in Darfoer in de periode van 11 april tot 12 juni 2019, in de directe nasleep van de coup in Khartoem. Hij voegt toe dat veel incidenten onder de radar blijven door de beperkte toegang tot de regio. De enige vertegenwoordigers van de regering in de bergachtige Jebel Marra-regio in Centraal-Darfoer zijn de veiligheidstroepen "but they are reported to be the main perpetrators of violations against the civilian population – that is, the people they are there to protect", aldus Gilmour.²¹⁸

Naast geweld tegen burgers identificeren verschillende bronnen een aantal profielen die een verhoogd risico lopen op geweld en vervolging door de SAF en regeringsgezinde milities, zoals (vermeende) opposanten en aanhangers van rebellengroepen, alsook activisten, journalisten en studenten.²¹⁹

6. Geografische verdeling van het geweld

In de loop van 2018 en de eerste maanden van 2019 vinden met tussenpozen gevechten plaats tussen de regeringsgroepen en het SLA-AW, de enige rebellengroep die betrokken is bij recente gevechten in Darfoer. Deze gevechten blijven in grote mate beperkt tot het gebied van Jebel Marra, een bergketen die zich uitstrekt over de staten Zuid-, Centraal- en Noord-Darfoer.²²⁰ In het eerste kwartaal van 2019 blijven de aanvallen van het omsingelde SLA-AW kleinschalig en vinden ze vooral plaats in Centraal-Darfoer. In Noord- en Zuid-Darfoer rapporteert UNAMID telkens één gevecht tussen overheidstroepen en gewapende groepen.²²¹ Ook in de daaropvolgende maanden vinden gewapende botsingen plaats tussen regeringstroepen en het SLA-AW, voornamelijk in de omgeving van Golo in Jebel Marra, Centraal-Darfoer.²²²

In Zuid-, Centraal- en Noord-Darfoer controleren de rebellen van het SLA-AW een gebied rond Jebel Marra dat reikt van Sortoni in Noord-Darfoer, over Golo in Centraal-Darfoer tot het gebied van Sharq Jebel Marra in Zuid-Darfoer. In de loop van 2018 verliezen ze Golo, Boulay in het noorden en Gubbo in het zuiden van Jebel Marra aan de regeringstroepen.²²³ Onderstaande kaart toont de aanwezigheid van het SLA-AW en Arabische milities alsook de gevechtzones in Darfoer eind 2018 en begin 2019.²²⁴

²¹⁷ Heidelberg Institute for International Conflict Research, 01/2019, [url](#)

²¹⁸ The New Humanitarian, 01/07/2019, [url](#)

²¹⁹ DFAT, 27/04/2016, p. 16, [url](#); Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 20/06/2017, p. 45, [url](#); AI, 18/04/2018, [url](#); Dabanga, 03/05/2018, [url](#); Dabanga, 20/05/2018, [url](#); HRW, 04/07/2018, [url](#); AI, 02/11/2018, [url](#); ACJPS, 31/12/2018, [url](#); Dabanga, 26/12/2018, [url](#)

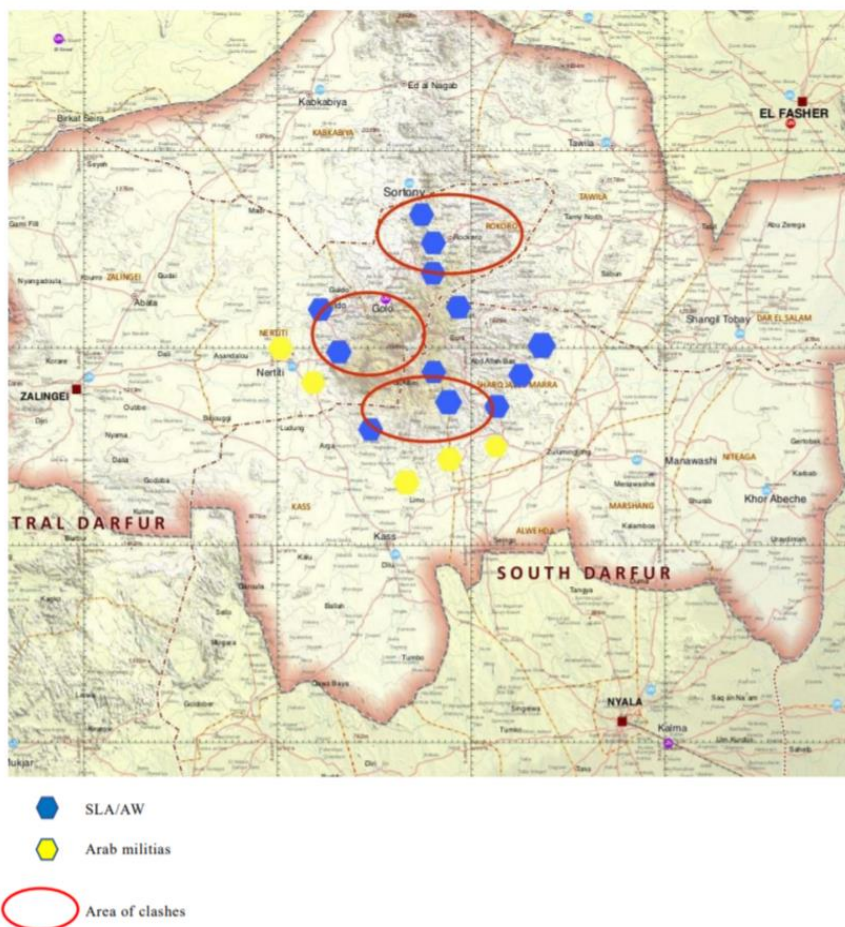
²²⁰ Heidelberg Institute for International Conflict Research, 2019, p. 94, [url](#)

²²¹ UNSC, 10/04/2019, [url](#)

²²² UNSC, 15/10/2019, p. 3, [url](#)

²²³ UNSC, 10/01/2019, [url](#); UNSC, 30/05/2019, p. 4, [url](#)

²²⁴ UNSC, 10/01/2019, [url](#)

Conflict dynamics in Jebel Marra²²⁵

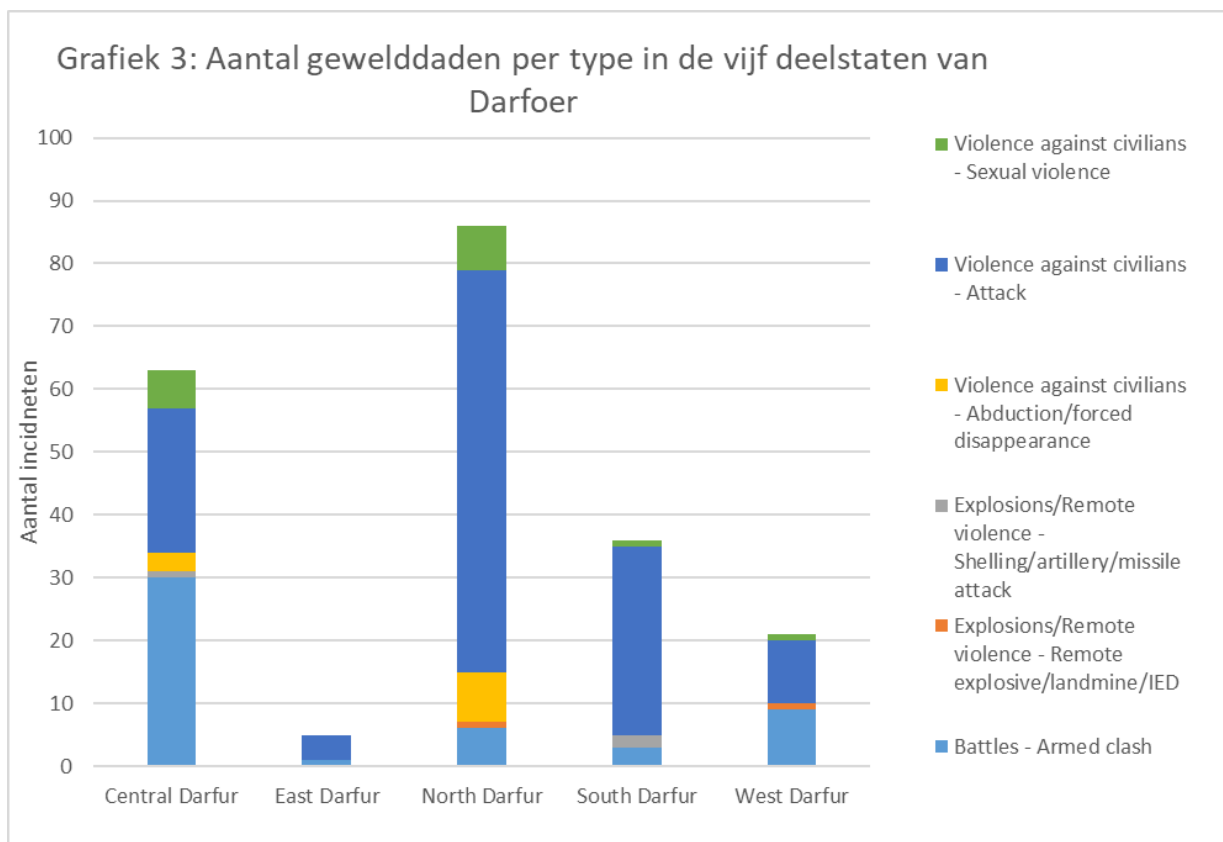
Voor de periode van 1 januari 2019 tot 14 december 2019 noteert ACLED 211 incidenten in Darfoer. Hiervan vinden er 86 plaats in de deelstaat Noord-Darfoer, 63 in Centraal-Darfoer en 36 in Zuid-Darfoer. In de deelstaten West- en Oost-Darfoer vinden respectievelijk 21 en 5 incidenten plaats in 2019.²²⁶

Het merendeel van het geweld in de deelstaten Noord- en Zuid-Darfoer is gericht tegen burgers. In de regio Jebel Marra in de deelstaat Centraal-Darfoer vinden naast gewelddaden gericht tegen burgers ook meer confrontaties tussen gewapende groepen plaats dan in de andere deelstaten van Darfoer.²²⁷ Onderstaande grafiek geeft weer welk type geweld in welke deelstaat voorkomt.

²²⁵ UNSC, 10/01/2019, [url](#)

²²⁶ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 14/12/2019, [url](#)

²²⁷ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 14/12/2019, [url](#)

Grafiek 3: Aantal gewelddaden per type in de vijf deelstaten van Darfoer, opgemaakt door Cedoca op basis van ACLED-data van 1 januari 2019 tot 14 december 2019.²²⁸

7. Verplaatsingen van de bevolking

7.1. IDP's

Het Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) merkt op dat het omwille van politieke gevoeligheden erg moeilijk is om gegevens over IDP's in Soedan te verzamelen. De organisatie waarschuwt in 2018 dat de schatting van 2.072.000 IDP's²²⁹, die enkel de officieel geregistreerde ontheemden meerekent, aan de lage kant is. Zo is er geen informatie beschikbaar over bepaalde regio's in een aantal deelstaten en evenmin over het aantal IDP's die in en rondom Khartoem leven noch over hun levensomstandigheden.²³⁰ Actuele cijfers van het aantal intern ontheemden in Darfoer zijn tevens moeilijk te achterhalen door een gebrek aan toegang en monitoringmogelijkheden voor humanitaire organisaties in Darfoer. De geraadpleegde bronnen vermelden dan ook erg uiteenlopende cijfers.

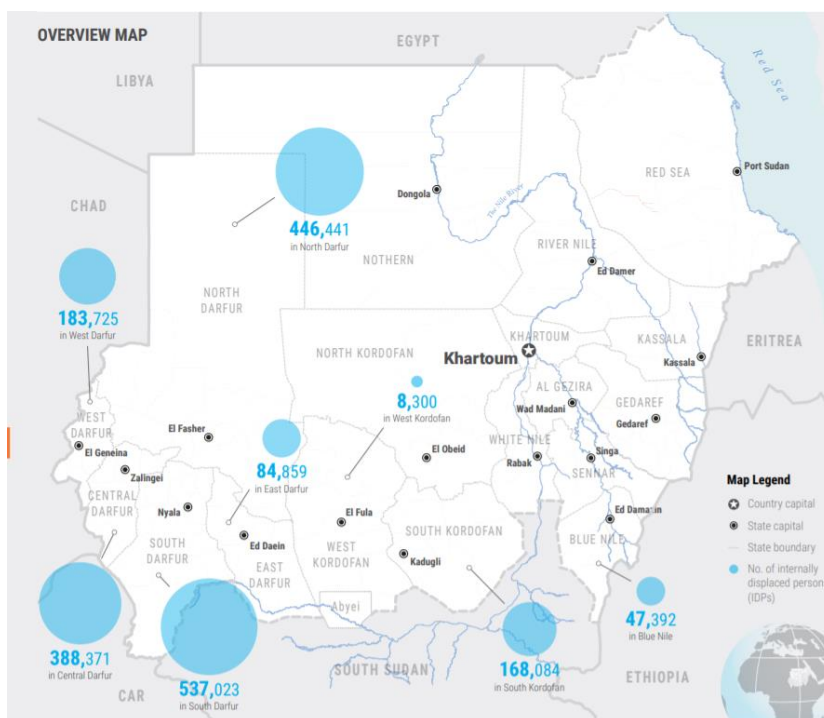
²²⁸ ACLED, via export tool geraadpleegde update: 14/12/2019, [url](#)

²²⁹ Onder de meer dan twee miljoen IDP's die IDMC telt in Soedan worden zowel ontheemden omwille van conflictgerelateerd geweld als door overstromingen gerekend. Overstromingen komen vaak voor in de staten in het oosten en zuidoosten van Soedan, waar de rivieren Blauwe Nijl, Witte Nijl en Gash vloeien. Meestal vinden ze plaats tussen augustus en september, op het hoogtepunt van het regenseizoen, in IDMC, s.d., [url](#)

²³⁰ IDMC, 09/07/2013, [url](#) ; IDMC, s.d., p. 4, [url](#)

Het Emergency Response Coordination Centre (ERCC), door de Europese Commissie in het leven geroepen om landen getroffen door natuurrampen adequate hulp te bieden, stelt in juni 2019 dat er 1.761.665 hulpbehoevende ontheemden zijn in de vijf deelstaten van Darfoer.²³¹

Volgens UNOCHA wonen in april 2019 in totaal 1.640.419 ontheemden in Darfoer. Deze kaart geeft de verdeling van het aantal ontheemden per deelstaat weer:²³²

Aantal IDP in de verschillende regio's van Soedan²³³

Het IDMC schat dat er in 2018 41.000 mensen ontheemd raakten omwille van conflictgerelateerd geweld, maar biedt geen preciezere cijfers per regio. IDMC heeft bij het afsluiten van deze focus nog geen cijfers bekend gemaakt voor 2019.²³⁴

IOM vermeldt in de driemaandelijke Displacement Tracking Matrix (DTM) het aantal terugkeerders en nieuwe ontheemden in Soedan. Van januari tot maart 2019 registreert IOM 4.193 IDP's in het kamp Otash in Zuid-Darfoer. De hoofdoorzaak voor de ontheemding is het conflict tussen het SLA-AW en de overheidstroepen in de regio Beliel.²³⁵ IOM registreert 4.345 ontheemden tussen begin april en eind juni 2019, vooral in Centraal-Darfoer en Zuid-Darfoer, op de vlucht voor het conflict tussen het SLA-AW en de overheidstroepen in Gobo, Faina en Saboon-Elfaqour in de regio Beliel.²³⁶ De daaropvolgende drie maanden registreert IOM 4.999 IDP's in Centraal- en West-Darfoer. De ontheemding in West-Darfoer komt voort uit conflicten tussen lokale landbouwers en herders. Die laten ontheemden Fur en Masalit hun landen te bewerken. De spanningen ontsporen na de val van Omar al-Bashir in april 2019. De Arabische veehouders nemen wraak, wat leidt tot de verplaatsing van veel ontheemden

²³¹ ERCC, 12/06/2019, [url](#)

²³² UNOCHA, 01/03/2019, [url](#)

²³³ UNOCHA, 04/2019, p. 4, [url](#)

²³⁴ IDMC, s.d., [url](#)

²³⁵ DTM, 31/03/2019, [url](#)

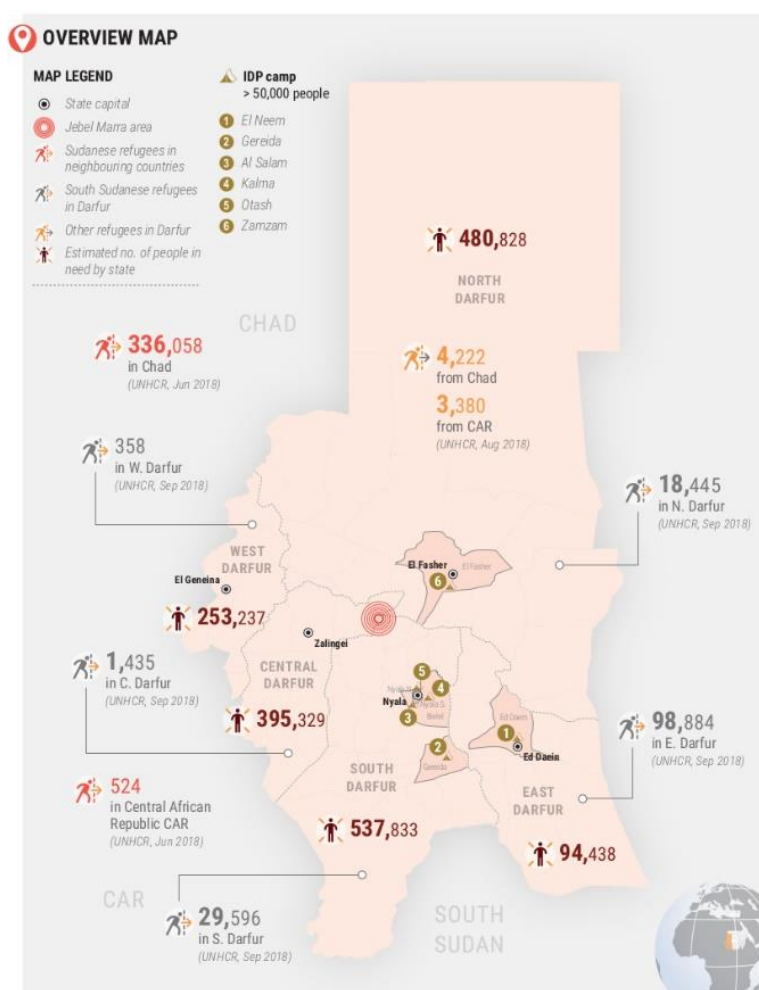
²³⁶ DTM, 30/06/2019, [url](#)

naar het noorden. In Centraal-Darfoer vluchten IDP's voor het conflict tussen het SLA-AW en de regeringstroepen.²³⁷

Begin januari 2020 berichten verschillende bronnen over ongeveer 40.000 nieuwe ontheemden als gevolg van botsingen tussen de Massalit en Arabische stammen in West-Darfoer. Een groot deel van deze nieuwe ontheemden waren reeds ontheemd en woonden in drie kampen in West-Darfoer. De IDP's vinden onderdak in scholen en regeringsgebouwen in El Geneina.²³⁸

De VN-Veiligheidsraad rapporteert voorts over ontheemding door intercommunale conflicten in Oost-Darfoer en Centraal-Darfoer in juni 2019, naast ontheemding door gevechten tussen het SLA-AW en de regeringstroepen in het noorden van Jebel Marra.²³⁹

Onderstaande kaart van UNOCHA geeft een duidelijke weergave van de ligging van een aantal grote IDP-kampen in de verschillende deelstaten van Darfoer. De aantallen IDP's dateren van medio 2018.²⁴⁰

Overview Map [verplaatsingen van IDP's en vluchtelingen van en naar de verschillende deelstaten van Darfoer]²⁴¹

²³⁷ DTM, 30/09/2019, [url](#)

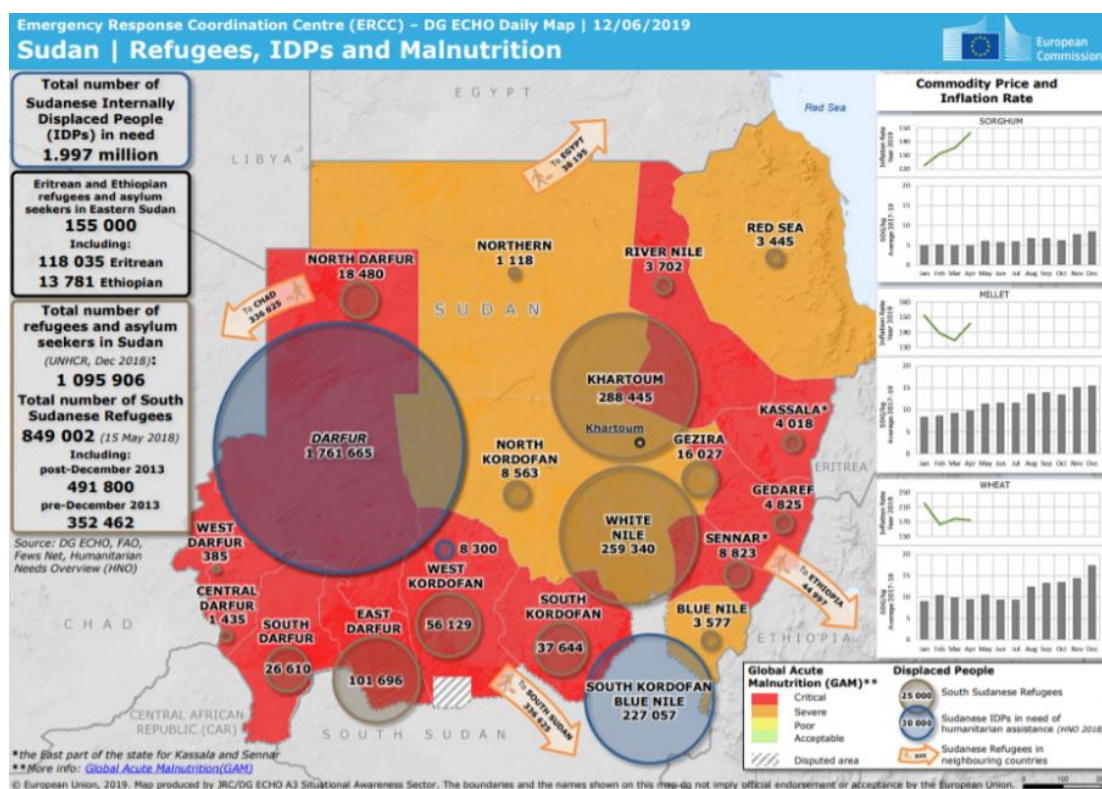
²³⁸ Dabanga, 03/01/2020, [url](#); Sudan Tribune, 04/01/2020, [url](#); RFI, 05/01/2020, [url](#)

²³⁹ UNSC, 15/10/2019, p. 4, [url](#)

²⁴⁰ UNOCHA, 01/10/2018, [url](#)

²⁴¹ UNOCHA, 01/10/2018, [url](#)

Verschillende bronnen geven aan dat IDP's bijzonder kwetsbaar zijn voor tekorten aan voedsel, drinkbaar water en sanitair.²⁴² De IDP's, die voorheen van landbouw en veeteelt leefden, kunnen in veel gevallen niet meer in eigen levensonderhoud voorzien.²⁴³ Het Famine Early Warning Systems Network (FEWS NET) waarschuwt dat de voedselonzekeerheid van ontheemden in het door conflict getroffen Jebel Marra kritiek is. IDP's hebben door de slechte veiligheidssituatie amper toegang tot landbouwgronden en vee om zelf in hun levensonderhoud te voorzien. Ze trachten een inkomen te genereren door het verzamelen van hout, het maken van houtskool en kleine handel.²⁴⁴ Ook het ERCC geeft in juni 2019 aan dat de situatie voor IDP's en vluchtelingen in Darfoer volgens de Global Acute Malnutrition (GAM)-standaard, een tool ontwikkeld door het UNHCR²⁴⁵, kritiek is.²⁴⁶

Sudan: Refugees, IDPs and Malnutrition (June 2019)²⁴⁷

In 2017 kondigt de Soedanese overheid de mogelijkheid tot vrijwillige terugkeer voor intern ontheemden aan met de steun van de vrijwillige terugkeer- en hervestigingscommissie van de regering. Intern ontheemden kunnen er ook voor kiezen om in de kampen te blijven, die zullen worden omgevormd tot woonwijken. Een derde optie is om te verhuizen naar een andere plaats in Soedan, wat zonder ondersteuning voor velen niet haalbaar is.²⁴⁸

²⁴² ACAPS, 12/2017, p. 42, [url](#); UNHRC, 08/2018, [url](#); FEWS NET, 11/2019, [url](#); IOM, 30/11/2019, [url](#)

²⁴³ ACAPS, 12/2017, p. 42, [url](#)

²⁴⁴ FEWS NET, 12/2018, [url](#)

²⁴⁵ Global Acute Malnutrition (GAM) is een maat voor acute ondervoeding bij vluchtelingenkinderen in de leeftijd tussen 6 en 59 maanden. GAM geeft informatie over het percentage van alle kinderen in deze leeftijdscategorie binnen een vluchtelingenpopulatie die zijn geclassificeerd met een laag gewicht-voor-lengte en / of oedeem, in UNHCR, s.d., [url](#)

²⁴⁶ ERCC, 12/06/2019, [url](#)

²⁴⁷ ERCC, 12/06/2019, [url](#)

²⁴⁸ Dabanga, 11/06/2018, [url](#); Dabanga, 20/03/2019, [url](#)

In veel gebieden wordt terugkeer echter belemmerd omdat gewapende militieën het land van de ontheemden ingenomen hebben. Terugkeerders worden blootgesteld aan aanvallen, geweld en pesterijen, wat in sommige gevallen zelfs leidt tot terugkeer naar de kampen.²⁴⁹ De onveiligheid ontmoedigt veel ontheemden om de kampen te verlaten.²⁵⁰ Volgens Amnesty International (AI) slaagt de regering er niet in de veiligheid van teruggekeerde ontheemden te garanderen. De beperkte aanwezigheid en capaciteit van juridische en veiligheidsdiensten buiten de stedelijke centra in Darfoer laat de terugkeerders kwetsbaar achter.²⁵¹ Een belangrijke actor bij het behandelen van landgeschillen zijn de landelijke rechtbanken. Hoewel er een gestage toename is van het aantal zaken dat door hen wordt opgelost, blijft hun geografisch bereik beperkt.²⁵² De rechtbanken hebben voorts niet altijd de capaciteit om de daders van aanvallen op ontheemden voor het gerecht te brengen.²⁵³

Tussen januari en maart 2019 registreert IOM meer dan 60.000 terugkeerders. De hoogste aantallen keren terug naar locaties in Centraal- en Noord-Darfoer (respectievelijk 31.586 en 31.843 personen).²⁵⁴ In de daaropvolgende drie maanden worden 10.581 personen als terugkeerders geregistreerd, voornamelijk in Oost-, Zuid- en Noord-Darfoer.²⁵⁵ Tussen juli en september 2019 registreert IOM 34.507 terugkeerders in Darfoer, waarvan de helft in Zuid-Darfoer.²⁵⁶

7.2. Vluchtelingen

Het conflict in Darfoer barstte los in 2003 en resulteerde in aanzienlijke volksverplaatsingen waarbij vooral de Fur- en Masalit-stammen hun vruchtbare land verloren aan verschillende Arabische nomadische stammen en op de vlucht sloegen.²⁵⁷

Soedanezen die het land ontvluchten, vestigen zich voornamelijk in de buurlanden en de wijdere omgeving zoals Tsjaad, Egypte, Zuid-Soedan, Ethiopië, de Centraal-Afrikaanse Republiek en Kenia, maar ook in Niger en Libië.²⁵⁸ Volgens UNHCR bevinden de grootste aantallen Soedanese vluchtelingen zich in Tsjaad (332.537²⁵⁹), Zuid-Soedan (274.916²⁶⁰) en Ethiopië (52.894²⁶¹). Het ERCC schat het aantal Soedanese vluchtelingen in juni 2019 in Ethiopië op 44.997 en in Zuid-Soedan op 336.625.²⁶²

UNHCR faciliteert de repatriëring van Soedanese vluchtelingen vanuit Tsjaad, gestart in april 2018 na de ondertekening van de tripartite-overeenkomst in mei 2017 tussen UNHCR en de regeringen van Soedan en Tsjaad. Ongeveer 20.000 Soedanese vluchtelingen keerden sinds 2016 spontaan terug naar Darfoer, geeft UNHCR eind 2018 aan.²⁶³ De VN-organisatie heeft tussen begin juni en eind oktober 2019 de terugkeer van 2.065 Soedanese vluchtelingen vanuit Tsjaad gefaciliteerd.²⁶⁴ Wat Soedanese terugkeerders uit Zuid-Soedan en Ethiopië betreft, heeft Cedoca binnen de onderzoeksperiode voor deze COI Focus geen recente cijfers teruggevonden.

²⁴⁹ UNHRC, 08/2018, [url](#); Dabanga, 15/03/2018, [url](#); Dabanga, 30/05/2018, [url](#); Dabanga, 21/06/2018, [url](#); Dabanga, 29/06/2018, [url](#)

²⁵⁰ USDOS, 03/2019, [url](#); Dabanga, 26/03/2019, [url](#)

²⁵¹ Dabanga, 29/06/2018, [url](#)

²⁵² UNSC, 01/06/2018, [url](#)

²⁵³ UK Home Office, 11/2018, [url](#)

²⁵⁴ DTM, 03/2019, [url](#)

²⁵⁵ DTM, 06/2019, [url](#)

²⁵⁶ DTM, 09/2019, [url](#)

²⁵⁷ UNSC, 01/06/2018, [url](#)

²⁵⁸ Sudan Tribune, 17/12/2019, [url](#)

²⁵⁹ UNHCR, 31/10/2019, [url](#)

²⁶⁰ UNHCR, 30/11/2019, [url](#)

²⁶¹ Operational Portal, 30/11/2019 (update), [url](#)

²⁶² ERCC, 12/06/2019, [url](#)

²⁶³ UNHCR, 31/10/2018, [url](#)

²⁶⁴ UNHCR, 31/10/2019, [url](#)

Teruggekeerde migranten worden volgens het UK Home Office ondervraagd door de NISS.²⁶⁵ Waarnemers stellen dat sommige terugkeerders last hebben van onregelmatigheden, waaronder intimidatie, detentie en mishandeling terwijl anderen na een ondervraging op de luchthaven Soedan in konden reizen. Volgens een vertrouwelijke bron van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken is er sprake van willekeur in de handelingen van de veiligheidsdiensten.²⁶⁶

Soedan is ook een gastland voor vluchtelingen. Het land herbergt ongeveer 1,1 miljoen vluchtelingen, waarvan het overgrote deel uit het naburige Zuid-Soedan, Eritrea en Ethiopië. Ook een aanzienlijk aantal Syriërs bevinden zich in Soedan.²⁶⁷ De vluchtelingen, op de vlucht voor conflict, plaatsen extra druk op de beperkte middelen van de gastgemeenschappen in Darfoer, wat leidt tot een verslechtering van de reeds precaire sociaaleconomische situatie.²⁶⁸

8. Impact van het geweld op het dagelijkse leven

8.1. Toegang tot humanitaire hulp

Het geweld in Darfoer en allerlei administratieve belemmeringen zorgen ervoor dat bepaalde gebieden moeilijk bereikbaar zijn voor hulporganisaties. Small Arms Survey stelt in mei 2018 dat het oosten van Jebel Marra volledig afgesloten is voor humanitaire actoren.²⁶⁹

USAID merkt in 2018 al op dat brandstoftekorten en de verhoogde kost van transport humanitaire operaties hinderen.²⁷⁰ ACAPS bericht op 17 juni 2019 over de evacuatie van humanitair personeel in navolging van de escalatie van geweld begin juni 2019. Humanitaire operaties, in het bijzonder in Darfoer, worden stilgelegd tot er verbetering is in de politieke en veiligheidssituatie in de regio.²⁷¹ Overstromingen in augustus 2019 treffen naar schatting 11.580 mensen in Noord-Darfoer, 7.700 personen in Zuid-Darfoer en 5.800 personen in West-Darfoer. Daarbovenop hindert de wateroverlast de toegankelijkheid van de getroffen gebieden.²⁷²

De VN-Veiligheidsraad bericht in oktober 2019 over moeilijke werkomstandigheden in Darfoer. De raad hekelt de weigering van het SLA-AW om toegang te verlenen tot de gebieden onder hun controle alsook de ontvoeringen van humanitair personeel en diefstal van medicijnen en materiaal.²⁷³

In oktober 2019 komen de interim-regering en verschillende rebellenbewegingen in Juba tot een overeenkomst die de levering van humanitaire hulp in conflictgebieden mogelijk moet maken.²⁷⁴

Eind 2019 heeft de Humanitarian Aid Commission (HAC), de Soedanese overheidsinstelling bevoegd voor de coördinatie van humanitaire hulp, de intentie uitgesproken om beperkingen op te heffen aan humanitaire organisaties die zijn opgelegd onder het regime van voormalig president Omar al-Bashir, schrijft USAID. In december 2019 kondigt de HAC bovendien verschillende wijzigingen aan in het toezichtbeleid van het agentschap voor humanitaire organisaties. Op 21 november 2019 keurt de HAC een verzoek goed van het International Rescue Committee (IRC) om de humanitaire operaties in Soedan te hervatten. Ondanks deze veranderingen zien hulpverleners uitdagingen bij het leveren van

²⁶⁵ UK Home Office, 11/2018, [url](#)

²⁶⁶ Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, 10/2019, p. 115, [url](#)

²⁶⁷ UNCHR, 08/2019, [url](#)

²⁶⁸ USAID, 03/2019, [url](#)

²⁶⁹ Small Arms Survey, 05/2018, [url](#)

²⁷⁰ USAID, 05/2018, [url](#)

²⁷¹ ACAPS, 17/06/2019, [url](#)

²⁷² ACAPS, 22/08/2019, [url](#)

²⁷³ UNSC, 15/10/2019, p. 4, [url](#)

²⁷⁴ Reuters, 21/10/2019, [url](#)

humanitaire hulp en pleiten ze voor aanvullende HAC-hervormingen.²⁷⁵ Nog steeds hebben naar schatting 9,3 miljoen mensen in Soedan nood aan humanitaire bijstand, volgens het Global Humanitarian Overview voor 2020 dat de VN in december 2019 publiceert.²⁷⁶

UNOCHA schrijft dat reisvergunningen sinds augustus 2019 niet langer nodig zijn om naar conflictgebieden af te reizen. Het proces voor het melden van humanitaire hulpmissies is tevens vereenvoudigd en ingekort, en vereist niet langer een afzonderlijke goedkeuring op staatsniveau of stempels van de Humanitarian Aid Commission (HAC). Organisaties melden dat het verwerken van reismeldingen door het HAC vlotter verloopt dan voorheen, aldus UNOCHA.²⁷⁷

8.2. Toegang tot voedsel en lokale markten

Het aanslepende conflict en de langdurige ontheemding van de bevolking in Darfoer zorgen voor een verlies aan bestaansmogelijkheden en levensonderhoud. De al preciaire levenssituatie van de mensen in Darfoer staat verder onder druk door klimaatverandering, stijgende voedselprijzen, inflatie en devaluatie van de lokale munt, een dalende koopkracht en infrastructurele beperkingen. Dit alles resulteert in voedselonzeekerheid. Het gebrek aan gezondheidsvoorziening en onderdak en een stijging aan behoeften voor sanitaire voorzieningen zorgt ervoor dat veel mensen afhankelijk zijn van humanitaire hulp. De instroom van Zuid-Soedanese vluchtelingen put de schaarse middelen verder uit.²⁷⁸

De VN stelt in oktober 2019 dat de politieke wijzigingen in Khartoem voorlopig weinig positieve effecten hebben op het dagelijks leven van de mensen in Darfoer. Door de toenemende aandacht voor de problemen in Khartoem, is de criminaliteit in Darfoer gestegen. IDP-kampen worden in het bijzonder getroffen. Ook stijgt het aantal vernielingen van boerderijen en de bezetting van vruchtbare grond in de periode van militaire overheersing na de coup. De gevechten tussen het SLA-AW en de regeringstroepen gaan door. Door al deze zaken groeit de voedselonzeekerheid in Darfoer.²⁷⁹

FEWS NET geeft in november 2019 aan dat de oogsten de toegang tot voedsel verbeterd hebben maar dat de devaluatie van de Soedanese pond zich ook in november 2019 verder zet. De voedselzekerheid onder IDP's en huishoudens in Jebel Marra verbeterde van *emergency* (IPC Phase 4) naar *crisis* (IPC Phase 3) sinds aanvang van de oogst. Veel huishoudens in conflictgebieden, maar ook daarbuiten, ervaren nog steeds een voedselcrisis door de hoge voedselprijzen.²⁸⁰ UNOCHA geeft aan dat 90 procent van de intern ontheemden en vluchtelingen in Soedan niet kan voorzien in hun dagelijks voedsel. Voor de lokale bevolking loopt dit eveneens op tot 58 procent.²⁸¹

²⁷⁵ Sudan Tribune, 12/11/2019, [url](#); USAID, 18/12/2019, [url](#)

²⁷⁶ USAID, 18/12/2019, [url](#); UNOCHA, 04/12/2019, p. 40, [url](#)

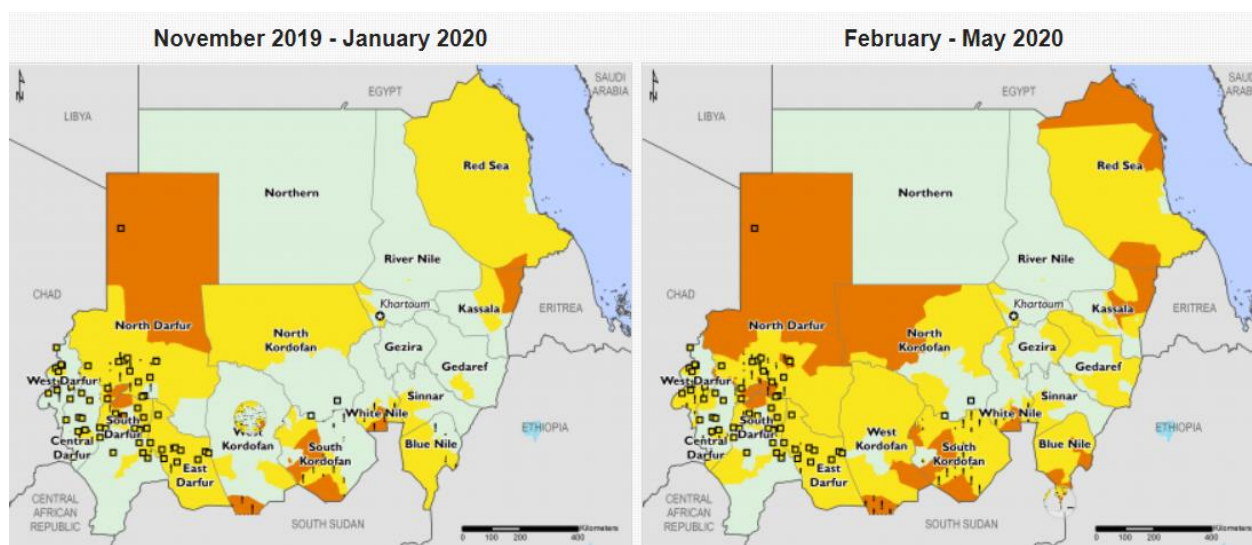
²⁷⁷ UNOCHA, 01/2020, p. 13-14, [url](#); ARC, 05/02/2020, p. 111, [url](#)

²⁷⁸ UNOCHA, 02/2018, [url](#); USAID, 03/2019, [url](#); Dabanga, 05/04/2019, [url](#); WFP, s.d., [url](#)

²⁷⁹ UN News, 17/10/2019, [url](#)

²⁸⁰ UNOCHA, 23/09/2019, p. 1, [url](#); FEWS NET, 11/2019, [url](#)

²⁸¹ UNOCHA, 23/09/2019, p. 1, [url](#)

IPC v3.0 Acute Food Insecurity Phase

1: Minimal 2: Stressed 3: Crisis 4: Emergency 5: Famine □ Concentration of displaced people

Would likely be at least one phase worse without current or programmed humanitarian assistance

Acute Food Insecurity Phase (November 2019)²⁸²

UNICEF bericht bij aanvang van de ramadan in 2019 over de drukte op de markt in Nyala in Zuid-Darfoer, een levendige markt of souq die ver buiten de regio gekend is en die telt als een van de centrale goederenmarkten in Soedan.²⁸³ FEWS NET haalt in september 2019 verschillende grote markten aan in Darfoer, onder andere de markt in Nyala met handelsnetwerken die reiken tot Zuid-Soedan en de Centraal-Afrikaanse Republiek. Het rapport vermeldt verder de El Fasher-markt in de hoofdstad van Noord-Darfoer en de markt in Geneina aan de grens met Tsjaad.²⁸⁴

Naast deze grote markten worden in Darfoer ook op geregelde tijdstippen lokale markten georganiseerd. Uit een veldonderzoek van USAID in de twee lokaliteiten Mellit and Umm Keddada in Noord-Darfoer blijkt dat de bevolking, die leeft van een mix van traditionele landbouw en het houden van vee, haar inkomsten aanvult met het verzamelen en verkopen van wilde vruchten en van brandhout, de productie van houtskool, handel op wekelijkse rurale markten, het uitvoeren van werkjes in nabijgelegen dorpen en seizoensarbeid in de omgeving.²⁸⁵ Het onderzoek van USAID toont dat dorpen in Darfoer wekelijks rurale markten organiseren. Berichtgeving van Radio Dabanga over incidenten op lokale markten doorheen 2019 wijst hier evenzeer op.²⁸⁶

De geasfalteerde weg die El Fasher en Khartoem verbindt, heeft de economische mogelijkheden voor de bevolking in Darfoer positief beïnvloed, voegt USAID toe, niet enkel door de toegang tot markten in andere delen van Darfoer te bevorderen maar tevens door de oprichting van kleine handeltjes langs de weg, vooral voor vrouwen.²⁸⁷ Het reisverslag van de journalisten van Radio Dabanga uit januari

²⁸² UNOCHA, 23/09/2019, p. 1, [url](#); FEWS NET, 11/2019, [url](#)

²⁸³ UNICEF, 16/05/2019, [url](#)

²⁸⁴ FEWS NET, 09/2019, [url](#)

²⁸⁵ USAID & ATLAS, 08/2019, [url](#)

²⁸⁶ USAID & ATLAS, 08/2019, p. 35, [url](#); Dabanga, 25/03/2019, [url](#); Dabanga, 03/08/2019, [url](#); Dabanga, 05/12/2019, [url](#)

²⁸⁷ USAID & ATLAS, 08/2019, p. 35, [url](#)

2020 (zie verder) benadrukt de economische bedrijvigheid langs de geasfalteerde weg die Khartoem met Darfoer verbindt aan, en vermeldt de marktjes in de dorpen en steden langs deze weg.²⁸⁸

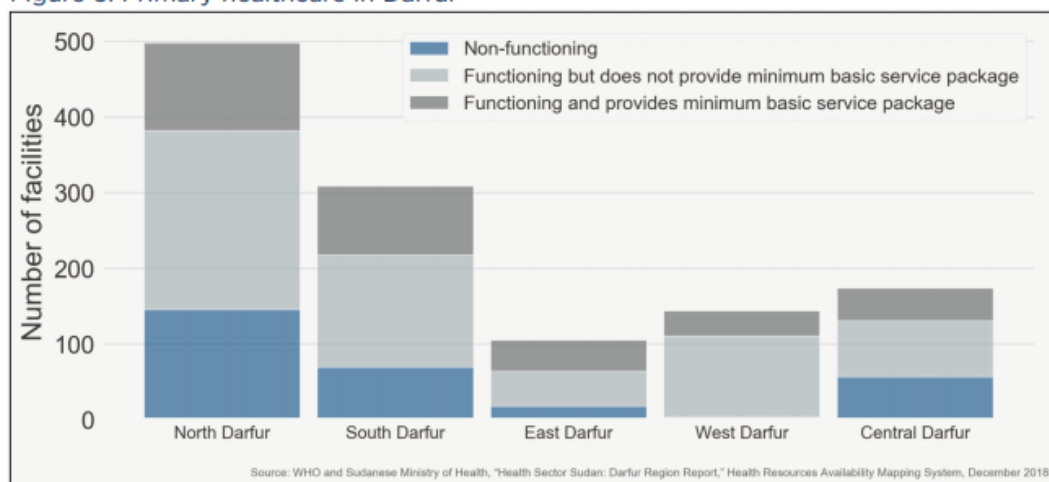
8.3. Medische voorziening

De regering heeft niet genoeg geïnvesteerd in gezondheidszorg, in het bijzonder niet in de perifere regio's van het land. Als gevolg daarvan is het gezondheidssysteem niet opgewassen tegen de hoge nood aan zorg, vooral in conflictgebieden zoals Darfoer, Zuid-Kordofan en Blauwe Nijl. Tientallen VN-agentschappen en internationale en nationale ngo's vullen de hiaten aan gezondheidszorg op.²⁸⁹ Zo bouwt bijvoorbeeld Relief International in 2013 een eerste kliniek in het IDP-kamp Zamzam nabij El Fasher in Noord-Darfoer. Ondertussen heeft de organisatie 34 permanente en 11 mobiele klinieken in Noord-Darfoer, waar ze zowel de IDP's als de lokale bevolking van gezondheidszorg voorzien.²⁹⁰

De verschillende actoren coördineren hun acties binnen de health cluster die 67 VN-agentschappen, ngo's en overheidsinstanties verenigt. De samenwerking binnen de health cluster verloopt niets steeds even vlot, haalt het International Peace Institute (IPI) aan.²⁹¹

Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (World Health Organisation, WHO) is eind 2018 ongeveer een kwart van de eerstelijnsgezondheidszorg in Darfoer niet functioneel. Minder dan de helft van de gezondheidsinstellingen bieden het minimale basispakket. Geestelijke gezondheidszorg wordt amper aangeboden en is afwezig in Centraal-Darfoer. Een derde van de gezondheidsinstellingen biedt elementaire verloskundige zorg. In de hele regio kampen gezondheidscentra met grote personeelstekorten en periodieke tekorten aan medicijnen.²⁹²

Figure 3. Primary healthcare in Darfur

Basisgezondheidscentra in Darfoer²⁹³

Binnen Darfoer is de toegang tot gezondheidszorg het slechtst in de regio van Jebel Marra. Evaluatiemissies in 2017 hebben een gezondheidszorgsysteem blootgelegd dat bijna volledig is ingestort. Hoewel sommige klinieken operationeel zijn, hebben ze een beperkte capaciteit en amper

²⁸⁸ Dabanga, 11/02/2020, [url](#)

²⁸⁹ IPI, 26/04/2019, p. 1, [url](#)

²⁹⁰ Relief International, 01/08/2019, [url](#)

²⁹¹ IPI, 26/04/2019, p. 1, [url](#)

²⁹² IPI, 26/04/2019, p. 7, [url](#)

²⁹³ IPI, 26/04/2019, p. 8, [url](#)

voorzieningen die bekwaame reproductieve zorg of vaccinaties bieden.²⁹⁴ De delen van Jebel Marra die nog steeds door het SLA-AW worden gecontroleerd, blijven afgesloten van het openbare gezondheidszorgsysteem. Er zijn mensen die erin slagen de door de overheid gecontroleerde gebieden te betreden om toegang te krijgen tot gezondheidszorg.²⁹⁵

8.4. Onderwijs

De inschrijvingspercentages van kinderen van schoolgaande leeftijd in de conflictgebieden in Soedan bedragen 47 procent.²⁹⁶ Zelfs als men erin slaagt alle hindernissen die de toegang tot onderwijs belemmeren te ontwijken, is de kwaliteit van het onderwijs ondermaats. Het ministerie van Onderwijs identificeerde 3.692 ondergekwalficeerde leerkrachten in Zuid- en Oost-Darfoer op een totaal van 7.315 leerkrachten. Veel leerkrachten hebben geen opleiding genoten.²⁹⁷ Tijdens de protesten in de loop van 2019 hebben demonstranten in Darfoer de eis voor beter onderwijs geuit.²⁹⁸ De continuïteit van het onderwijs in Darfoer staat tevens onder druk. Scholen sluiten soms noodgedwongen de deuren tijdens periodes van geweld of demonstraties, en heropenen opnieuw nadat de situatie gekalmeerd is.²⁹⁹

8.5. Bewegingsvrijheid

Freedom House stelt in haar rapport over 2018 dat de regering de bewegingsvrijheid in de conflictgebieden, vooral in Darfoer en de Two Areas, sterk beperkt onder meer door het invoeren van de noodtoestand. Zo zijn vrouwen niet in staat te reizen of een identificatiebewijs te verkrijgen zonder toestemming van een voogd, en worden paspoorten en internationale reisdocumenten van verschillende oppositieleiders en maatschappelijke leiders in beslag genomen doorheen 2018.³⁰⁰

De Britse NGO Waging Peace contacteerde voor een onderzoek van januari 2019 met betrekking tot het risico bij terugkeer van Darfoeri naar Soedan onder meer Margie Buchanan-Smith and Susanne Jaspars, beiden experts op Soedan.³⁰¹

“Margie Buchanan-Smith and Susanne Jaspars were forthright in their assessment that surveillance, and resulting restrictions on freedom of movement for Darfuris, was a primary driver of migration. They wrote, “They [Darfuri groups] may come under surveillance, especially if they live in IDP camps in Darfur, are university students and/ or political activists. If and when they come under surveillance, their movements are likely to be restricted by the security services. Some are ordered to report regularly to security. Teenage boys may be asked, and put under pressure to spy on their relatives and community. Many young Darfuri men interviewed for the research inside Sudan cited arrest, surveillance, harassment and intimidation as the primary reason for wanting to leave Sudan. Those who had already left, interviewed in Europe, similarly cited those factors as their primary reason for leaving.”³⁰²

Of de situatie zoals beschreven door Freedom House en Waging Peace nog opgaat voor de situatie in Darfoer anno 2020 is onduidelijk. Het systeem dat eerder instond voor de surveillance van politieke activisten is sinds september 2019 drastisch veranderd. Zo werd de NISS gereorganiseerd tot de

²⁹⁴ UNOCHA, 13/05/2018, [url](#); IPI, 26/04/2019, p. 8, [url](#)

²⁹⁵ IPI, 26/04/2019, p. 8, [url](#)

²⁹⁶ UNICEF, 05/2019, [url](#)

²⁹⁷ UNICEF, s.d., [url](#)

²⁹⁸ The Economist via Factiva, 30/11/2019, [url](#)

²⁹⁹ Dabanga, 13/02/2020, [url](#)

³⁰⁰ Freedom House, 2019, [url](#)

³⁰¹ Waging Peace (Crowther M.), 01/2019, p. 22, [url](#)

³⁰² Waging Peace (Crowther M.), 01/2019, p. 22, [url](#)

General Intelligence Service (GIS) en werd de Operations Authority van de NISS ontbonden. De 11.737 medewerkers werd daarbij de keuze gelaten om zich bij de RSF te voegen of op pensioen te gaan. Voorts is de ruimte om aan politiek activisme te doen ruimer sinds de zomer van 2019 en in het bijzonder sinds de Soevereine Raad aan de macht is in Soedan.³⁰³

Tajeldin Adam, een Soedanese journalist die in Brussel woont, schrijft hierover in een e-mail op 18 februari 2020:

"In general terms, activists have more freedom and security under the current situation in comparison to the old regime's time. Under the former regime, activist groups were mainly monitored, tracked and arrested by NISS. Since NISS was disbanded, the dynamics have changed. In essence, activists can now be targeted if they tried to cross some "redlines". This includes anyone who dares to campaign for or raise issues relating to Hawakeer (land traditionally owned by tribes but currently occupied by settlers), removing settlers or accountability/ justice on crimes. In reality there still real threats facing activists"

Wel schrijft Adam evenzeer het volgende:

"[...] under the current fluid transitional stage in Darfur, many areas are witnessing lawlessness. For instance, some areas are still controlled by armed settlers. They have set up their own check points and control access routes. Hence, it is not always easy to blame the government for the activities perpetrated by some of these militia groups and individuals. They are operating illegally outside the state's official control. In addition to this, some members of former Janjaweed and Arab militias have the fear and are under the perception that they could be exposed to risks or be subjected to criminal proceedings for taking part in violations. Some of them even voiced concerns of reprisal attacks by their former victims if they lay down arms and renounce militancy. This possibly explains why Darfur is still governed by emergency laws. It is good to note that all military governors for Darfur states are still in their posts."³⁰⁴

Siddig Yousef, lid van de Communist Party en het Soedanese Solidarity Committee, die werd geïnterviewd in het kader van de Britse onderzoeksmis­sie naar Khartoem in augustus 2018, zegt dat het onveilig blijft om te reizen in bepaalde delen van Darfoer. Hij haalt aan dat er verschillende checkposten zijn in Darfoer en dat de gebieden buiten de steden en de IDP-kampen onder controle staan van Arabische milities. Bovendien, stelt hij, is er geen reguliere aanwezigheid van het leger buiten de steden El Fasher, Geneina en Nyala.³⁰⁵ Verschillende bronnen geven aan dat de bewegingsvrijheid in de gebieden buiten de steden en de IDP-kampen beperkt is door de algemene onveiligheid. Vrouwen en meisjes die de steden en kampen verlaten lopen bovendien risico op seksueel geweld.³⁰⁶ Een mensenrechtenactivist van de Sudan Social Development Organisation (SUDO), geïnterviewd in het kader van dezelfde fact-findingmis­sie, stelt dat het aantal checkposten in Darfoer is afgenomen, en dat ze gerund worden door de regering en niet langer door milities. Hij verwijst naar de weg tussen de steden El Fasher en Nyala in Darfoer, waar vroeger tot vijftien controleposten waren en in 2018 nog slechts drie (zie focus Darfoer p. 37).³⁰⁷ De VN-Veiligheidsraad geeft in een rapport van januari 2019 aan dat de ontwapeningscampagne heeft bijgedragen aan een verbeterd veiligheidsklimaat in Darfoer, vooral in steden en op de hoofdwegen. Wel stelt de Veiligheidsraad dat gewapende milities nog steeds aanwezig zijn, zij het minder zichtbaar, maar dat de meeste illegale controleposten ontmanteld zijn.³⁰⁸

³⁰³ Radio Dabanga, 17/01/2020, [url](#)

³⁰⁴ Adam T., een Soedanese journalist en veiligheidsanalist die in Brussel woont, e-mail, 18/02/2020

³⁰⁵ UK Home Office, 11/2018, [url](#)

³⁰⁶ USDOS, 03/2019, [url](#); UNSC, 30/05/2019, p. 7, [url](#); UNSC, 15/10/2019, p. 4-5, [url](#)

³⁰⁷ UK Home Office, 11/2018, [url](#)

³⁰⁸ UNSC, 10/01/2019, p. 38, [url](#)

In het daaropvolgende rapport van mei 2019 stelt de Veiligheidsraad dat de beperkte aanwezigheid en capaciteit van politie en veiligheidstroepen alsook van instellingen voor wetshandhaving buiten de stedelijke centra dan weer een negatief effect heeft op de veiligheid en de mobiliteit van burgers.³⁰⁹ In januari 2020 onderstreept de Veiligheidsraad de veiligheidsrisico's op de wegen in Zuid-Darfoer waar het SLA-AW, de RSF en andere milities strijden om de inkomsten van lokale goudmijnen.

“On 12 September 2019, the acting governor of South Darfur, Major General Hashim Khaled Mahmoud, spoke about the need to secure the roads between Kidineer, Layba, Jabra and Mershing and to build temporary mobile towers in the direction of the Kidineer mining area. The governor ordered security reinforcements to be sent to the locality.”³¹⁰

Ook in januari 2020 reist BBC-reporter Mohanad Hashim naar Darfoer, meer bepaald naar het IDP-kamp Kalma nabij de stad Nyala in Zuid-Darfoer. Hij stelt een van de eerste journalisten te zijn in ongeveer tien jaar die de regio vrij kan inreizen. Het IDP-kamp in Kalma is sinds haar ontstaan een stad geworden. Hashim haalt aan dat veel IDP's zeggen dat het voor hen onmogelijk is terug te keren naar hun gronden omwille van de onveiligheid en het feit dat veel van hun eigendommen zijn ingenomen door anderen.³¹¹ Ook REDRESS en ACJPS halen in december 2019 aan dat veel gronden van niet-Arabische Darfoeri op de vlucht nog steeds bezet zijn door voormalige militieleden.

“According to accounts provided by refugees and lawyers from South, West and North Darfur interviewed by FIDH and ACJPS, former Janjaweed militiamen still occupy the lands of members of the Fur, Massalit and Zaghawa ethnic groups who have been chased from their homeland over the past 16 years, and persecute those who have remained or return, including by perpetrating sexual violence.”³¹²

Ook T. Adam haalt dit aan in zijn e-mail van 18 februari 2020:

“According to local sources, including one government official who visited all Darfur ID camps, except Kalma in Nyala, they said IDPs still claiming the existence of threats or death by gunmen who occupy their areas/land. They say they can't return to their original areas under the current circumstance. Hence, whatever security concerns people had had from the previous era, these concerns still somehow persist.”³¹³

Cedoca vond in de geraadpleegde bronnen geen gedetailleerde informatie over openbaar vervoer in Darfoer. Tijdens de protesten tegen het regime van Omar al-Bashir eind 2018 en de eerste maanden van 2019 was een van de eisen van de bevolking van Darfoer het uitbouwen van beter openbaar vervoer in de regio.³¹⁴ Uit een artikel van Radio Dabanga van november 2019 blijkt dat Nyala, de hoofdstad van Zuid-Darfoer, te kampen heeft met een transportcrisis. Studenten van de universiteit kwamen er op straat om te betogen tegen het aanhoudende gebrek aan openbare transportmogelijkheden in de stad.³¹⁵

De mogelijkheid om zich vrij te bewegen in Darfoer wordt mogelijk beknot door infrastructurele beperkingen. Zo stellen verschillende bronnen dat de bereikbaarheid van bepaalde regio's in Jebel Marra een uitdaging is door de onveiligheid maar ook door de hevige regens die de wegen onbegaanbaar maken.³¹⁶ Het gebrek aan brandstof in het hele land jaagt de transportkosten de hoogte in, wat een verdere negatieve impact heeft op de mobiliteit van de bevolking.³¹⁷ Wegen blijven

³⁰⁹ UNSC, 30/05/2019, p. 5, [url](#)

³¹⁰ UNSC, 14/01/2020, p. 13, [url](#)

³¹¹ BBC, 12/02/2020, [url](#)

³¹² REDRESS & ACJPS, 19/12/2019, [url](#)

³¹³ Adam T., een Soedanese journalist en veiligheidsanalist die in Brussel woont, e-mail, 18/02/2020

³¹⁴ The Economist via Factiva, 30/11/2019, [url](#)

³¹⁵ Dabanga, 13/11/2019, [url](#)

³¹⁶ UNSC, 10/2018, [url](#); ACAPS, 22/08/2019, [url](#)

³¹⁷ Dabanga, 26/03/2019, [url](#); USAID, 05/2018, [url](#)

evenmin gespaard van geweld, zo blijkt uit mediaberichten over overvallen en plunderingen langs de wegen in Darfoer.³¹⁸ Voorts gebeuren ook heel wat ongevallen op de weg door roekeloos rijgedrag en de slechte staat van de wegen.³¹⁹

Tajeldin Adam schrijft hierover het volgende:

"The security situation on paved roads and other designated routes linking Khartoum to Darfur has significantly improved. Acts of banditry and random or targeted killings along these roads have been in decline specially since the demise of the old regime. However, across Darfur, including in remote areas and along less common roads, security concerns and fear factors remain high. This situation is dictated by gunmen, and former Janjaweed members who now are operating under RSF paramilitary umbrella. Today, these armed groups are fully in charge of the security situation on the ground. They still perpetrate the same old acts, including rape and robbing villagers at gun point while travelling, farming or doing business in markets. The majority of these types of threats/attacks have been taking place in West Darfur and Jabal Marra region where rebel fighters belonging to Abd al-Wahid Muhammad Nur have presence."³²⁰

Onderstaande kaart toont het wegennetwerk in Soedan, en geeft de wegen weer die Khartoem via de stad El Obeid in Noord-Kordofan met verschillende plaatsen en steden in Darfoer verbindt.³²¹

Sudan Road Network (08/08/2018)³²²

³¹⁸ Dabanga, 15/01/2020, [url](#); Dabanga, 13/02/2020, [url](#)

³¹⁹ Dabanga, 03/02/2020, [url](#);

³²⁰ Adam T., een Soedanese journalist en veiligheidsanalist die in Brussel woont, e-mail, 18/02/2020

³²¹ Logistics Cluster, 26/04/2019, p. 75, [url](#)

³²² Logistics Cluster, 26/04/2019, p. 75, [url](#)

De hoofdweg van El Obeid in Noord-Kordofan naar El Fasher in Darfoer is verhard en het hele jaar door toegankelijk voor alle types van verkeer. De hoofdweg van El Obeid naar Nyala is geasfalteerd tot de stad El Nuhu, het overige deel is onverhard. Sommige delen van de onverharde weg zijn alleen toegankelijk tijdens het droge seizoen, terwijl er alternatieve wegen zijn die tijdens het regenseizoen worden gebruikt. Het regenseizoen beïnvloedt de transporttarieven omdat chauffeurs afhankelijk zijn van langere routes om de moeilijk toegankelijke bestemmingen te bereiken.³²³

Tijdens de nationale protesten tegen voormalige president Omar al-Bashir vanaf december 2018 reizen honderden mensen vanuit Darfoer af naar Khartoem om zich bij de demonstranten, en later bij de *sit-in*, in de hoofdstad te voegen. De New York Times bericht op 11 mei 2019 over een konvooi van zes bussen dat 900 mijl aflegt in drie dagen om vanuit Geneina in West-Darfoer tot in Khartoem te reizen.³²⁴ Middle East Eye bericht in diezelfde maand over Darfoeri die vanuit IDP-kampen en dorpen in Darfoer naar de hoofdstad liften om daar de betogers te vervoegen.³²⁵

In januari 2020 reist een delegatie van Radio Dabanga voor het eerst in 11 jaar van de hoofdstad Khartoem naar Darfoer. In het artikel gewijd aan deze reis beschrijven ze niet enkel de plaatsen waarlangs de geasfalteerde weg loopt, maar halen ze ook aan dat ze geen controleposten tegenkomen langs de weg tussen Khartoem en Darfoer, wel winkeltjes en cafés.

“The journey of more than 900 kilometres still took more than 12 hours by road, but the new asphalt roads have certainly shortened the distance. Our route took us via Barah to El Obeid in North Kordofan, where we joined the B26 toward En Nahud and the B20 to Um Kedada. There were also no check points along the road with searches and examination as was the case in the past under the Al Bashir regime. There is a security presence, but we were driving a small car and we were allowed to pass without being stopped. [...] The road is lined with cafes, life, activity, and transit cars as we headed into the afternoon.”³²⁶

Na een bezoek aan Um Kedada in Noord-Darfoer reist de delegatie verder naar El-Fasher, de hoofdstad van Noord-Darfoer, 157 kilometer verderop.

“Again the road was paved, which it wasn’t 11 years ago, and was clear of check points allowing us to travel without delays. The city of El Fasher was bustling with traffic and people and its roads were crowded with cars, mostly without licence plates.”

“In the afternoon, Kamal headed southwards from El Fasher towards Nyala, capital of South Darfur, which is Darfur’s largest city, more than 200 kilometres away. The road to Nyala was a difficult one, and wasn’t paved.”³²⁷

Naast reizen over land via de weg, is er ook treinverkeer mogelijk tussen Khartoem en de stad Nyala in Zuid-Darfoer. Sudan Railways Corporation is een van de langste spoorwegverbindingen in Afrika. Vanuit Khartoem loopt een verbinding via El Obeid, Sennar en Kosti tot in Nyala in Zuid-Darfoer.³²⁸ De treinverbinding tussen Khartoem en Nyala (Zuid-Darfoer) werd in december 2013 geopend, en rijdt tweemaal per maand.³²⁹ Het treinverkeer is traag (40 km/u) en met minimaal comfort.³³⁰

Tenslotte telt Darfoer een aantal luchthavens, die allen op Khartoem vliegen. De nieuwe luchthaven van El Geneina, de hoofdstad van de staat West-Darfur, is een openbare luchthaven die wordt beheerd door de overheid en onder meer wordt gebruikt door UNAMID. De luchthaven is het hele jaar door

³²³ Logistics Cluster, 26/04/2019, p. 76-, [url](#)

³²⁴ NYT, 11/05/2019, [url](#)

³²⁵ Middle East Eye, 24/05/2019, [url](#)

³²⁶ Dabanga, 11/02/2020, [url](#)

³²⁷ Dabanga, 11/02/2020, [url](#)

³²⁸ Logistics Cluster, 26/04/2019, p. 84, [url](#)

³²⁹ Dabanga, 18/12/2013, [url](#)

³³⁰ Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, s.d., [url](#); Wikipedia, 25/09/2019 (last updated), [url](#)

bereikbaar via een asfaltweg. El Fasher Airport is een openbare luchthaven in de hoofdstad van de staat Noord-Darfoer. Het telt twee startbanen, waarvan een geasfalteerd en een in grind. Nyala Airport tenslotte bevindt zich in de hoofdstad van de staat Zuid-Darfoer.³³¹

³³¹ Logistics Cluster, 26/04/2019, p. 66-70, [url](#)

Samenvatting

Confrontaties over landrechten en toegang tot water tussen lokale boerengemeenschappen en nomaden in de gemarginaliseerde regio Darfoer vormen de achtergrond voor de oorlog die uitbreekt in 2003. Twee rebellengroepen, de JEM en het SLA-M, komen in opstand tegen de centrale regering in Khartoem. De regering beantwoordt de revolte met het inzetten van Arabische milities. Het geweld in Darfoer heeft al meer dan 400.000 levens gekost en meer dan 2.500.000 mensen zijn ontheemd.

De gewapende treffens tussen de regeringstroepen en de rebellen in Darfoer zijn afgenomen sinds midden 2016. De veiligheidssituatie in Darfoer blijft evenwel volatiel omdat er naast het leger, de paramilitaire groepen en de rebellengroepen ook gewapende milities en criminele bendes aanwezig zijn. In 2018 hervatten de schermutselingen tussen het SLA-AW en de veiligheidstroepen.

Op 11 april 2019 wordt voormalige president al-Bashir afgezet. Er wordt een Transitional Military Council aangesteld. Na moeizame onderhandelingen tekenen de TMC en de FFC op 17 augustus 2019 een grondwettelijk akkoord, waarmee het startschot gegeven wordt voor de vorming van een soevereine raad die de rol van staatshoofd vervult en van een interim-regering onder eerste minister Abdullah Hamdok. De impact van deze politieke ontwikkelingen op de situatie in Darfoer is nog onduidelijk. Wel stelt premier Hamdok een vredesakkoord met de rebellengroepen voorop in de eerste zes maanden van zijn ambt. De deadline voor een akkoord wordt in december 2019 uitgesteld tot 14 februari 2020. Het SLA-AW weigert elke deelname aan vredesgesprekken met de interim-regering.

Het SLA-AW is anno 2019 de enige actieve rebellengroep in Darfoer. De gevechten tussen de regeringstroepen en het SLA-AW zijn in grote mate beperkt tot het gebied van Jebel Marra. Bij de operaties van de regering in Darfoer zijn doorgaans zowel de SAF, paramilitaire groepen zoals de RSF, en Arabische hulpmilities betrokken. Volgens verschillende bronnen vallen de veiligheidstroepen en de RSF niet enkel leden van het SLA-AW aan maar hebben ze het ook gemunt op burgers en ontheemden.

Darfoer kampt tevens met andere veiligheidsproblemen. Het verwijderen van overheidspersoneel en het versluizen van veiligheidstroepen van Darfoer naar Khartoem creëert een hiaat in administratieve en veiligheidsvoorzieningen en leidt tot een situatie van straffeloosheid. Onder meer hierdoor neemt de criminaliteit in Darfoer toe. Intercommunale conflicten zijn intenser sinds Omar al-Bashir van de macht verdreven werd. Een veelheid van actoren maakt zich schuldig aan seksueel geweld.

De gewelddadige incidenten in de periode van 1 januari 2019 tot 14 december 2019 concentreren zich volgens de gegevens van ACLED in de deelstaten Noord-, Centraal- en Zuid-Darfoer.

Precieze cijfers over het aantal IDP's in Darfoer zijn moeilijk te achterhalen gezien de complexe veiligheidssituatie en de beperkte toegang tot het gebied. Volgens UNOCHA wonen er in april 2019 in totaal 1.640.419 ontheemden in Darfoer. Het ERCC stelt in juni 2019 dat er 1.761.665 hulpbehoevende ontheemden zijn in de vijf deelstaten van Darfoer. Tussen januari en eind september 2019 registreert IOM 13.537 nieuwe ontheemden in Darfoer. IOM registreert voorts 34.507 terugkeerders binnen Darfoer tussen juli en september 2019. Soedanezen die Darfoer ontvluchten, vestigen zich voornamelijk in de buurlanden Tsjad en Zuid-Soedan. UNHCR heeft tussen begin juni en eind oktober 2019 de terugkeer van 2.065 Soedanese vluchtelingen vanuit Tsjad gefaciliteerd. Over Soedanese terugkeerders uit Zuid-Soedan en Ethiopië beschikt Cedoca niet over recente cijfers.

Het aanslepende conflict heeft een negatieve impact op de reeds precare levenssituatie van de mensen in Darfoer, die verder onder druk staat door klimaatverandering, stijgende voedselprijzen, inflatie en devaluatie van de lokale munt, dalende koopkracht en infrastructurele beperkingen. Het geweld in Darfoer en allerlei administratieve belemmeringen zorgen ervoor dat bepaalde gebieden moeilijk bereikbaar zijn voor hulporganisaties. De voedselonzeekerheid in Darfoer is kritiek, vooral onder ontheemden en burgers in Jebel Marra. Gezondheidszorg en onderwijs hebben er ernstig te lijden gehad onder het conflict en zijn voor velen ontoegankelijk.

Bibliografie

Rechtstreekse contacten

Geir Juell Skogseth, landenanalist van Landinfo, het onderzoekscentrum van de Noorse immigratiedienst, e-mail, 14/02/2020, gsk@landinfo.no

Tajeldin Adam, een Soedanese journalist die in Brussel woont, voorheen werkzaam voor de Soedanese diasporazender Radio Dabanga en de BBC, momenteel analist voor de mensenrechtenorganisatie Commission for International Justice & Accountability (CIJA), e-mail, 18/02/2020, contactgegevens niet vermeld omwille van vertrouwelijkheid

Geschreven en audiovisuele bronnen

ACAPS, *humanitarian overview an analysis of key crises into 2018*, 12/2017, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Sudan_2018_Humanitarian_Needs_Overview.pdf [geraadpleegd op 01/12/2018]

ACAPS, *Sudan: Escalation of violence*, 17/06/2019, https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20190617_acaps_briefing_note_escalation_of_violence_in_sudan.pdf [geraadpleegd op 19/12/2019]

ACAPS, *Sudan: Floods*, 22/08/2019, https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20190822_acaps_start_briefing_note_floods_sudan.pdf [geraadpleegd op 19/12/2019]

ACAPS, *Sudan: Humanitarian Access*, 31/10/2019, <https://www.acaps.org/country/sudan/crisis/complex-crisis> [geraadpleegd op 09/12/2019]

Africa Arguments, *Sudan Needs a Lifeline Now*, 20/11/2019, <https://africanarguments.org/2019/11/20/sudan-sanctions-lifeline-now/> [geraadpleegd op 08/01/2020]

African Arguments (Taylor M.), *Sudan protests: Why it's in the government's interests to respond with restraint*, 30/11/2016, <https://africanarguments.org/2016/11/30/sudan-protests-why-its-in-the-governments-interests-to-respond-with-restraint/> [geraadpleegd op 09/01/2020]

African Center for Justice and Peace Studies (ACJPS), *Attacks by Sudanese government forces on civilians in Jebel Marra in South Darfur*, 18/04/2018, <http://www.acjps.org/attacks-by-sudanese-government-forces-on-civilians-in-jebel-marra-in-south-darfur/> [geraadpleegd op 24/04/2019]

African Center for Justice and Peace Studies (ACJPS), *Darfur Region: NISS targets peaceful protesters with arbitrary arrests and prolonged detention*, 05/04/2019, <http://www.acjps.org/sudan-niss-targets-peaceful-protesters-in-darfur-region-with-arbitrary-arrests-and-prolonged-detention/> [geraadpleegd op 24/04/2019]

African Center for Justice and Peace Studies (ACJPS), *Sudan: Killing of peaceful protesters and a wave of arbitrary arrests and detention by Sudanese authorities, 14-24 December 2018*, 31/12/2018, <http://www.acjps.org/sudan-killing-of-peaceful-protesters-and-a-wave-of-arbitrary-arrests-and-detention-by-sudanese-authorities-14-24-december-2018/> [geraadpleegd op 24/04/2019]

African Center for Justice and Peace Studies (ACJPS), *Sudan: NISS releases fifty-four detainees as seventeen peaceful protesters join hundreds who remain in detention*, 19/03/2019, <http://www.acjps.org/sudan-niss-releases-fifty-four-detainees-as-seventeen-peaceful-protesters-join-hundreds-who-remain-in-detention/> [geraadpleegd op 09/01/2020]

African Union - United Nations Mission in Darfur (UNAMID), *14th Meeting of the Implementation Follow-Up Commission of the Doha Document Convenes in Khartoum*, 10/12/2018, <https://unamid.unmissions.org/14th-meeting-implementation-follow-commission-doha-document-convenes-khartoum-0> [geraadpleegd op 09/01/2020]

African Union - United Nations Mission in Darfur (UNAMID), *Doha Document for Peace in Darfur*, s.d., <https://unamid.unmissions.org/doha-document-peace-darfur> [geraadpleegd op 11/03/2019]

African Union - United Nations Mission in Darfur (UNAMID), *UNAMID Welcomes Framework Agreement Between Transitional government and the Darfur Track*, 30/12/2019, <https://unamid.unmissions.org/unamid-welcomes-framework-agreement-between-transitional-government-and-darfur-track> [geraadpleegd op 09/01/2020]

African Union - United Nations Mission in Darfur (UNAMID), *UNAMID condemns violent confrontations in Kalma IDP camp in South Darfur*, 21/04/2019, <https://unamid.unmissions.org/unamid-condemns-violent-confrontations-kalma-idp-camp-south-darfur> [geraadpleegd op 25/04/2019]

Al Jazeera, *Is it time for the AU to lift Sudan's suspension?*, 13/08/2019, <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/time-au-lift-sudan-suspension-190812091743447.html> [geraadpleegd op 04/09/2019]

Al Jazeera, *New ruling body ushers in Sudan's complex shift to civilian rule*, 21/08/2019, <https://www.aljazeera.com/news/2019/08/general-al-burhan-sworn-head-sudan-ruling-body-190821093838455.html> [geraadpleegd op 04/09/2019]

Al Jazeera, *Sudan approves new law 'dismantling' Omar al-Bashir's regime*, 29/11/2019, <https://www.aljazeera.com/news/2019/11/sudan-approves-law-dismantling-omar-al-bashir-regime-191128233310975.html> [geraadpleegd op 09/01/2020]

Al Jazeera, *Sudan peace talks resume after deadlock*, 18/10/2019, <https://www.aljazeera.com/news/2019/10/sudan-peace-talks-resume-deadlock-191018192037100.html> [geraadpleegd op 09/01/2020]

Al Jazeera, *Sudan police fire teargas, live ammunition at Khartoum protesters*, 31/12/2018, <https://www.aljazeera.com/news/2018/12/police-fire-teargas-live-ammunition-protesters-khartoum-181231155041798.html> [geraadpleegd op 09/01/2020]

Al Jazeera, *Sudan urges UN to withdraw all peacekeepers by June 2020*, 27/08/2019, <https://www.aljazeera.com/news/2019/08/sudan-urges-withdraw-peacekeepers-june-2020-190827044620475.html> [geraadpleegd op 13/12/2019]

Al Jazeera, *Sudan's al-Bashir sacks entire cabinet in bid to fix economy*, 09/09/2018, <https://www.aljazeera.com/news/2018/09/sudan-al-bashir-sacks-entire-cabinet-bid-fix-economy-180909202640459.html> [geraadpleegd op 09/01/2020]

Al Jazeera, *Sudan's opposition coalition leaders reach 'political deal'*, 25/07/2019, <https://www.aljazeera.com/news/2019/07/sudans-opposition-coalition-leaders-reach-political-deal-190725085126677.html> [geraadpleegd op 04/09/2019]

Amnesty International (AI), *Sudan 2017/2018*, 22/02/2018, <https://www.amnesty.org/en/countries/africa/sudan/report-sudan/> [geraadpleegd op 28/03/2018]

Amnesty International (AI), *Sudan: Fresh evidence of government-sponsored crimes in Darfur shows drawdown of peacekeepers premature and reckless*, 11/06/2019, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2019/06/sudan-fresh-evidence-of-government-sponsored-crimes-in-darfur-shows-drawdown-of-peacekeepers-premature-and-reckless/> [geraadpleegd op 13/12/2019]

Amnesty International (AI), *Sudan: Hundreds arrested, whereabouts unknown*, 15/02/2018, <https://www.amnesty.org/en/documents/afr54/7886/2018/en/> [geraadpleegd op 08/01/2020]

Amnesty International (AI), *Sudan: Immediate humanitarian access for victims of conflict essential as ceasefire deal agreed*, 22/10/2019, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2019/10/sudan-immediate-humanitarian-access-for-victims-of-conflict-essential-as-ceasefire-deal-agreed/> [geraadpleegd op 09/01/2020]

Amnesty International (AI), *Sudan: Relentless harassment, intimidation and censorship of journalists must end*, 02/11/2018, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/11/sudan-relentless-harassment-intimidation-and-censorship-of-journalists-must-end/> [geraadpleegd op 25/04/2019]

Amnesty International (AI), *Urgent Action Victory! – More Than Fifty Critics Released Without Charge*, 18/04/2018, <https://www.amnestyusa.org/urgent-actions/urgent-action-victory-more-than-fifty-critics-released-without-charge-sudan-ua-35-18/> [geraadpleegd op 25/04/2019]

AP News, *Sudanese rebel groups seek peace after years of fighting*, 13/10/2019, <https://apnews.com/4e1b740ea67c4f75bc473175344765ce> [geraadpleegd op 09/01/2020]

- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *ACLED Definitions of Political Violence and Protest*, 10/2017, https://www.acleddata.com/wp-content/uploads/dlm_uploads/2017/10/ACLED_Codebook_2019FINAL_pbl.pdf [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *ACLED introduces new event types and sub-event types*, 14/03/2019, <https://www.acleddata.com/2019/03/14/acled-introduces-new-event-types-and-sub-event-types/> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) Codebook*, 10/04/2019, <https://www.acleddata.com/download/2827/> [geraadpleegd op 20/05/2019]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED). Guide for Media Users*, 10/04/2019, <https://www.acleddata.com/download/2820/> [geraadpleegd op 20/05/2019]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Coding review Process*, 10/04/2019, <https://www.acleddata.com/download/3705/> [geraadpleegd op 21/05/2019]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Data Africa* via export tool geraadpleegde update: 14/12/2019, <https://www.acleddata.com/data/> [geraadpleegd op 18/12/2019]
- Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Ten Conflicts to Worry About in 2019*, 01/02/2019, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/ACLED_TenConflicts2019_Final.pdf [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Asylum Research Center (ARC) via ecoinet, *Sudan: Query Response. The situation in Khartoum and Omdurman – An update (3rd version)*, 05/02/2020, https://www.ecoi.net/en/file/local/2024080/ARC_COI_Report_on_Khartoum-Omdurman_February_2020.pdf [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT), *Country Information Report Sudan*, 27/04/2016, <https://dfat.gov.au/about-us/publications/Documents/country-information-report-sudan.pdf> [geraadpleegd op 25/04/2019]
- BCC, *Sudan crisis: Protest leaders demand end of 'deep state'*, 15/04/2019, <https://www.bbc.com/news/world-africa-47933742> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- BBC, *Sudan crisis: African Union membership suspended*, 06/06/2019, <https://www.bbc.com/news/world-africa-48545543> [geraadpleegd op 04/09/2019]
- BBC, *The ongoing struggle for peace in Darfur*, 12/02/2020, <https://www.bbc.com/news/av/world-africa-51468360/the-ongoing-struggle-for-peace-in-darfur> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Berghof Foundation, *Sudan's National Dialogue Conference: The Permissible Questions*, 02/2017, https://www.berghof-foundation.org/fileadmin/redaktion/Publications/Other_Resources/NationalDialogue/NDH_Sudan.pdf [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Brosché J., *Masters of War: The Role of Elites in Sudan's Communal Conflicts*, 2014, <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:677431/FULLTEXT01.pdf> [geraadpleegd op 08/04/2019]
- Chr. Michelsen Institute (CMI), *The collapse of Bashir's regime: A regional perspective on the Sudanese revolution*, 13/07/2019, <https://www.cmi.no/news/2233-the-collapse-of-bashirs-regime-a-regional-perspective-on-the-sudanese-revolution> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS / CGRA) - Cedoca, *Nota. ACLED: methodologie*, 21/05/2019, https://www.cgra.be/sites/default/files/content/download/files/nota_acled-methodologie_20190521.pdf [geraadpleegd op 21/05/2019]
- Dabanga, *'Downsizing Unamid not an option amid ongoing attacks in Darfur': Amnesty*, 29/06/2018, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/downsizing-unamid-not-an-option-amid-ongoing-attacks-in-darfur-amnesty> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Dabanga, *11 dead this week in Darfur violence*, 16/07/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/11-dead-this-week-in-darfur-gun-violence> [geraadpleegd op 18/12/2019]
- Dabanga, *Abdelfattah El Burhan sworn-in as interim president of Sudan as Ahmed Awad Ibn Auf stands down*, 13/04/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/abdel-fattah-burhan-sworn-in-as-in-as-interim-president-of-sudan-as-ahmed-awad-ibn-auf-stands-down> [geraadpleegd op 04/09/2019]

- Dabanga, *Darfur rebels to take next step: ceasefire talks in January*, 07/12/2018
<https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/sudan-darfur-rebels-to-take-next-step-ceasefire-talks-in-january> [geraadpleegd op 11/03/2019]
- Dabanga, *Demonstrators injured by live fire in North Darfur*, 22/04/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/demonstrators-injured-by-live-fire-in-north-darfur> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Dabanga, *Dozens of displaced families forced back to camps in North Darfur*, 30/05/2018,
<https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/dozens-of-displaced-families-forced-back-to-camps-in-north-darfur> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Dabanga, *Food, sugar prices soar in Sudan as Ramadan approaches*, 05/04/2019,
<https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/food-sugar-prices-soar-in-sudan-as-ramadan-approaches> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Dabanga, *Four dead in South Darfur market crossfire*, 05/12/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/five-dead-in-south-darfur-market-crossfire> [geraadpleegd op 18/12/2019]
- Dabanga, *Four dead, homes burned in Darfur militia violence*, 27/01/2019,
<https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/four-dead-homes-burned-in-darfur-militia-violence> [geraadpleegd op 20/05/2019]
- Dabanga, *Herdsman seriously wound South Darfur farmers*, 04/09/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/herdsmen-seriously-wound-south-darfur-farmers> [geraadpleegd op 18/12/2019]
- Dabanga, *Human rights activist detained incommunicado in South Darfur*, 03/05/2018,
<https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/human-rights-activist-detained-incommunicado-in-south-darfur> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Dabanga, *Man dies in South Darfur militia attack*, 25/03/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/man-dies-in-south-darfur-militia-attack> [geraadpleegd op 20/05/2019]
- Dabanga, *New attack against returnees to Kutum, North Darfur*, 21/06/2018,
<https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/new-attack-against-returnees-to-kutum-north-darfur> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Dabanga, *New settlers assault, drive-off East Darfur returnees*, 15/03/2018,
<https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/new-settlers-assault-drive-off-east-darfur-returnees> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Dabanga, *North Darfur farmer shot in 'rental' dispute*, 11/07/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/north-darfur-farmer-shot-in-rental-dispute> [geraadpleegd op 18/12/2019]
- Dabanga, *North Darfur: 12 injured in Kutum unrest*, 23/04/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/north-darfur-12-injured-in-kutum-unrest> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Dabanga, *Popular sit-ins continue in eastern, Kordofan and Darfur towns*, 16/04/2019,
<https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/popular-sit-ins-continue-in-eastern-kordofan-and-darfur-towns> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Dabanga, *Prominent lawyer imprisoned in East Darfur, 22 held in El Gezira*, 26/12/2018,
<https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/prominent-lawyer-imprisoned-in-east-darfur-22-held-in-el-gezira> [geraadpleegd op 25/04/2019]
- Dabanga, *South Darfur human rights activist detained, beaten senseless*, 20/05/2018,
<https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/south-darfur-human-rights-activist-detained-beaten-senseless> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Dabanga, *South Darfur Wali pledges development in areas of voluntary return*, 20/03/2019,
<https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/south-darfur-wali-pledges-development-in-areas-of-voluntary-return> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Dabanga, *SPLM-N El Hilu, Sudan govt agree on peace talks roadmap*, 18/10/2019,
<https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/splm-n-el-hilu-sudan-govt-agree-on-peace-talks-itinerary> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Dabanga, *Sudan govt. accuses SLA-AW rebels of provocation*, 24/06/2018,
<https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/sudan-govt-accuses-sla-aw-rebels-of-provocation> [geraadpleegd op 11/03/2019]

- Dabanga, *Sudan govt. denies policy of forced eviction from Darfur camps*, 11/06/2018, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/sudan-govt-denies-policy-of-forced- eviction-from-darfur-camps> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Dabanga, *Sudan's Al Bashir scoffs at rebel boycott of peace negotiations*, 16/01/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/sudan-al-bashir-scoffs-at-rebel-boycott-of-peace- negotiations> [geraadpleegd op 11/03/2019]
- Dabanga, *Sudanese govt. forces attack Minawi's SLM rebels in Darfur*, 21/05/2017, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/sudanese-govt-forces-attack-minawi-s-slm-rebels-in-darfur> [geraadpleegd op 11/03/2019]
- Dabanga, *Sudanese rebel groups extend unilateral ceasefire*, 11/02/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/sudanese-rebel-groups-extend-unilateral-ceasefire> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Dabanga, *Three Darfur rebel groups form 'Sudan Liberation Forces'*, 09/07/2017, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/three-darfur-rebel-groups-form-sudan-liberation-force> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Dabanga, *Two returnees killed over tensions in Darfur*, 26/03/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all- news/article/two-returnees-killed-over-tensions-in-darfur> [geraadpleegd op 20/05/2019]
- Dabanga, *West Darfur attacks: Death toll rises to 80+, more than 8,000 families displaced*, 03/01/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/west-darfur-attacks-death-toll-rises-to-80-more-than-8-000- families-displaced> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Dabanga, *West Darfur attacks: Death toll rises to 80+, more than 8,000 families displaced*, 03/01/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/west-darfur-attacks-death-toll-rises-to-80-more-than-8-000- families-displaced> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Dabanga, *West Darfur lawyers demand release of 'emergency' convicts*, 23/04/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/west-darfur-lawyers-demand-release-of-emergency-convicts> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Dabanga, *Man dies in South Darfur militia attack*, 25/03/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all- news/article/man-dies-in-south-darfur-militia-attack> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Dabanga, *Young men beaten, shaved by RSF in Kutum, North Darfur*, 03/08/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/young-men-beaten-shaved-by-rsf-in-kutum-north-darfur> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Dabanga, *Four dead in South Darfur market crossfire*, 05/12/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all- news/article/five-dead-in-south-darfur-market-crossfire> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Dabanga, *Khartoum to Darfur – a road trip of rediscovery for Radio Dabanga*, 11/02/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/khartoum-to-darfur-a-road-trip-of-rediscovery-for-radio- dabanga> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Dabanga, *Bindisi markets, schools reopen after Central Darfur protests*, 13/02/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/bindisi-markets-schools-reopen-after-central-darfur-protests> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Dabanga, *Darfur students protest lack of transport*, 13/11/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all- news/article/darfur-students-protest-lack-of-transport> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Dabanga, *Lack of fuel for transport, water pumps affects people, livestock in Sudan*, 26/03/2019, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/lack-of-fuel-for-transport-water-pumps-affects-people- livestock-in-sudan> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Dabanga, *Boy wounded, cars plundered in Darfur*, 15/01/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all- news/article/boy-wounded-cars-plundered-in-darfur> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Dabanga, *Three wounded in Central Darfur highway robbery*, 13/02/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/three-wounded-in-central-darfur-highway-robbery> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Dabanga, *Three die in North Darfur car accident*, 03/02/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all- news/article/three-die-in-north-darfur-car-accident> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Dabanga, *Rail link between Khartoum and South Darfur restored*, 18/03/2013, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/rail-link-between-khartoum-and-south-darfur-restored> [geraadpleegd op 14/02/2020]

- Dabanga, *Committee to start investigating security forces mutiny in Sudan*, 17/01/2020, <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/committee-to-start-investigating-security-forces-mutiny-in-sudan> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- De Standaard, *Oud-president Soedan moet twee jaar naar heropvoedingscentrum*, 14/12/2019, https://www.standaard.be/cnt/dmf20191214_04767746 [geraadpleegd op 16/12/2019]
- De Standaard, *Soedanese protestbeweging haalt eerste slag thuis*, 29/11/2019, https://www.standaard.be/cnt/dmf20191129_04743336 [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Displacement Tracking Matrix (DTM), *Sudan — Registration And Flow Monitoring Quarterly Overview April-June 2019*, 30/06/2019, <https://migration.iom.int/reports/sudan-%E2%80%94-registration-and-flow-monitoring-quarterly-overview-april-june-2019> [geraadpleegd op 19/12/2019]
- Displacement Tracking Matrix (DTM), *Sudan — Registration And Flow Monitoring Quarterly Overview January-March 2019*, 31/03/2019 <https://migration.iom.int/reports/sudan-%E2%80%94-registration-and-flow-monitoring-quarterly-overview-january-march-2019> [geraadpleegd op 19/12/2019]
- Displacement Tracking Matrix (DTM), *Sudan — Registration And Flow Monitoring Quarterly Overview July-September 2019*, 30/09/2019, <https://migration.iom.int/reports/sudan-%E2%80%94-registration-and-flow-monitoring-quarterly-overview-july-september-2019> [geraadpleegd op 19/12/2019]
- Emergency Response Coordination Centre (ERCC), *Sudan: Refugees, IDPs and Malnutrition*, 12/06/2019, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/ECDM_20190612_Sudan_Crisis.pdf [geraadpleegd op 06/12/2019]
- Enough Project (Baldo S.), *Ominous Threats Descending On Darfur*, 11/2017, https://enoughproject.org/wp-content/uploads/2017/11/OminousThreatsDarfur_Nov2017_Enough1.pdf [geraadpleegd op 21/03/2019]
- Enough Project (Baldo S.), *Sudan's Self-Inflicted Economic Meltdown*, 11/2018, https://enoughproject.org/wp-content/uploads/SudanEconomicMeltdown_Enough_November2018-web.pdf [geraadpleegd op 01/12/2018]
- Famine Early Warning System Network (FEWS NET), *Sudan Price Bulletin*, 09/2019, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Sudan_2019_09_PB.pdf [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Famine Early Warning System Network (FEWS NET), *East Africa: Sudan*, 11/2019, <http://fews.net/east-africa/sudan> [geraadpleegd op 09/12/2019]
- Famine Early Warning Systems Network (FEWS NET), *Sudan: Food Security Outlook December 2018 to May 2019*, 12/2018, http://fews.net/sites/default/files/documents/reports/Sudan%20Outlook_122018.pdf [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, *Soedan: Vervoer, s.d.*, https://diplomatie.belgium.be/nl/Diensten/Op_reis_in_het_buitenland/reisadviezen/soedan [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Flint J., De Waal A., *Darfur: A Short History of a Long War*, Londen: Zed Books, 2005.
- Freedom House, *Sudan*, 2019, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/sudan> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Global Center for the Responsibility to Protect, *Sudan*, 15/07/2019 (last update), <http://www.globalr2p.org/regions/sudan> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Heidelberg Institute for International Conflict Research, *Conflict Barometer 2018*, January 2019, <https://hiik.de/conflict-barometer/current-version/?lang=en> [geraadpleegd op 18/03/2019]
- Human Rights Watch (HRW) (Henry J.), *Latest Sudanese Attacks on Darfur Show Protection Needs*, 05/2018, <https://www.hrw.org/news/2018/05/10/latest-sudanese-attacks-darfur-show-protection-needs> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Human Rights Watch (HRW), *"Men With No Mercy". Rapid Support Forces Attacks against Civilians in Darfur, Sudan*, 09/09/2015, <https://www.hrw.org/report/2015/09/09/men-no-mercy/rapid-support-forces-attacks-against-civilians-darfur-sudan#> [geraadpleegd op 11/03/2019]
- Human Rights Watch (HRW), *Addressing the Serious Human Rights and Humanitarian Situation in Sudan*, 04/07/2018, <https://www.hrw.org/news/2018/09/04/addressing-serious-human-rights-and-humanitarian-situation-sudan> [geraadpleegd op 24/04/2019]

- Human Rights Watch (HRW), *Emergency Decrees Bring More Repression in Sudan*, 05/03/2019, <https://www.hrw.org/news/2019/03/05/emergency-decrees-bring-more-repression-sudan> [geraadpleegd op 04/09/2019]
- Human Rights Watch (HRW), *Sudan: Stop Abuse of Peaceful Demonstrators*, 29/01/2018, <https://www.hrw.org/news/2018/01/29/sudan-stop-abuse-peaceful-demonstrators> [geraadpleegd op 08/01/2020]
- Human Rights Watch (HRW), *Sudan's Game of Catch and Release, Publicized Prisoner Release Distracts from Ongoing Arrests and Detention*, 01/02/2019, <https://www.hrw.org/news/2019/02/01/sudans-game-catch-and-release> [geraadpleegd op 04/09/2019]
- Human Rights Watch (HRW), *Sudan's Transition Hasn't Ended Abuses in Darfur*, 08/05/2019, <https://www.hrw.org/news/2019/05/08/sudans-transition-hasnt-ended-abuses-darfur> [geraadpleegd op 16/12/2019]
- Human Security Baseline Assessment (HSBA), *Border Intelligence Brigade (Al Istikhbarat al Hudud)(AKA Border Guards)*, 11/2010 (update), <http://www.smallarmssurveysudan.org/fileadmin/docs/facts-figures/sudan/darfur/armed-groups/saf-and-allied-forces/HSBA-Armed-Groups-Border-Guards.pdf> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Human Security Baseline Assessment (HSBA), *Darfur Armed Opposition Groups*, 08/10/2012, <http://www.smallarmssurveysudan.org/de/facts-figures/sudan/darfur/darfurs-armed-groups/darfurs-armed-opposition-groups.html> [geraadpleegd op 11/03/2019]
- Human Security Baseline Assessment (HSBA), *Eastern Sudan*, 07/2013, <http://www.smallarmssurveysudan.org/facts-figures/sudan/eastern-sudan.html> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Human Security Baseline Assessment (HSBA), *Justice and Equality Movement (JEM)*, 08/2013, <http://www.smallarmssurveysudan.org/fileadmin/docs/facts-figures/sudan/darfur/armed-groups/opposition/HSBA-Armed-Groups-JEM.pdf> [geraadpleegd op 11/03/2019]
- Human Security Baseline Assessment (HSBA), *Sudan Liberation Army-Minni Minawi (SLA-MM)*, 06/09/2011, <http://www.sudantribune.com/IMG/pdf/HSBA-Armed-Groups-SLA-MM.pdf> [geraadpleegd op 11/03/2019]
- Human Security Baseline Assessment (HSBA), *Sudan Liberation Army-Abdul Wahid (SLA-AW)*, 02/2011, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/423BE247C02BC0A6C125783F00493D21-Full_Report.pdf [geraadpleegd op 11/03/2019]
- Human Security Baseline Assessment (HSBA), *Sudan*, s.d., <http://www.smallarmssurveysudan.org/facts-figures/sudan.html> [geraadpleegd op 11/03/2019]
- Institute for Security Studies (ISS), *Negotiations to end all wars in Sudan*, 19/11/2019, <https://issafrica.org/pscreport/psc-insights/negotiations-to-end-all-wars-in-sudan> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Institute for Security Studies (ISS), *The Darfur illusion: hostilities are decreasing but no peace in sight*, 24/04/2017, <https://issafrica.org/pscreport/situation-analysis/the-darfur-illusion-hostilities-are-decreasing-but-no-peace-in-sight> [geraadpleegd op 28/03/2018]
- Integrated Regional Information Networks (IRIN) (Morland A.), *US ends 20 years of sanctions on Sudan*, 06/10/2017, <http://www.irinnews.org/news/2017/10/06/us-ends-20-years-sanctions-sudan> [geraadpleegd op 01/12/2018]
- Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), *SUDAN. A worsening displacement crisis in need of a comprehensive response*, 09/07/2013, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/sudan-overview-9jul2013.pdf> [geraadpleegd op 01/12/2018]
- Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), *SUDAN. Global Report on Internal Displacement (GRID 2018). Conflict displacement. Figures analysis*, s.d., <http://www.internal-displacement.org/sites/default/files/2018-05/GRID%202018%20-%20Figure%20Analysis%20-%20SUDAN.pdf> [geraadpleegd op 01/12/2018]
- Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), *Sudan: Country Information*, s.d., <http://www.internal-displacement.org/countries/sudan> [geraadpleegd op 09/12/2019]

International Crisis Group (ICG) (Taylor M.), *Can Sudan Manage Economic Discontent amid Volatile Geopolitics?*, 23/02/2018, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/sudan/can-sudan-manage-economic-discontent-amid-volatile-geopolitics> [geraadpleegd op 01/12/2018]

International Crisis Group (ICG) (Taylor M.), *Sudan: What Next?*, 13/08/2015, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/sudan/sudan-what-next> [geraadpleegd op 09/01/2020]

International Crisis Group (ICG), *Crisis Group Africa Briefing n°110, The Chaos in Darfur*, 22/04/2015, <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/africa/horn-of-africa/sudan/b110-the-chaos-in-darfur.pdf> [geraadpleegd op 11/03/2019]

International Crisis Group (ICG), *Crisiswatch. Sudan April 2016*, s.d., <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/april-2016-0> [geraadpleegd op 02/09/2016]

International Crisis Group (ICG), *Open Letter to the Friends of Sudan*, 09/12/2019, https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/sudan/open-letter-friends-sudan?utm_source=Sign+Up+to+Crisis+Group%27s+Email+Updates&utm_campaign=8b138cac8d-EMAIL_CAMPAIGN_2019_12_09_04_26&utm_medium=email&utm_term=0_1dab8c11ea-8b138cac8d-359954249 [geraadpleegd op 08/01/2020]

International Crisis Group (ICG), *Sudan*, 10/2019 (last update), <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/november-alerts-october-trends-2019#sudan> [geraadpleegd op 09/01/2020]

International Crisis Group (ICG), *Time to Repeal U.S. Sanctions on Sudan?*, 22/06/2017, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/sudan/b127time-repeal-us-sanctions-sudan> [geraadpleegd op 08/01/2020]

International Donor Conference for Reconstruction and Development in Darfur, *Darfur Regional Authority*, 2013, <http://darfurconference.com/DRA> [geraadpleegd op 28/03/2018]

International Donor Conference for Reconstruction and Development in Darfur, *General information*, 2013, <http://darfurconference.com/dinformation> [geraadpleegd op 28/03/2018]

International Organization on Migration (IOM), *Snapshot: Multi-Sectoral Location Assessment in South Kordofan*, 30/11/2019, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/DTM%20Sudan%20Multi-Sectoral%20Location%20Assessment_South%20Kordofan.pdf [geraadpleegd op 06/12/2019]

International Peace Institute (IPI), *Navigating Crisis and Opportunity: The Peacekeeping Transition in Darfur*, 12/2019, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Navigating%20crisis%20and%20opportunity%20-%20The%20peacekeeping%20transition%20in%20Darfur.pdf> [geraadpleegd op 16/12/2019]

International Peace Institute (IPI), *Prioritizing and Sequencing Peacekeeping Mandates in 2019: The Case of UNAMID*, 13/06/2019, <https://www.ipinst.org/2019/06/prioritizing-and-sequencing-peacekeeping-mandates-the-case-of-unamid> [geraadpleegd op 13/12/2019]

International Peace Institute (IPI), *Stuck in Crisis: The Humanitarian Response to Sudan's Health Emergency*, 26/04/2019, <https://www.ipinst.org/2019/04/stuck-in-crisis-the-humanitarian-response-to-sudans-health-emergency> [geraadpleegd op 19/12/2019]

International Refugee Rights Initiative (IRRI), *Open Letter to UNSC on Proposed Reduction to the UNAMID Mandate in Darfur*, 22/06/2018, <http://refugee-rights.org/open-letter-to-unscon-proposed-reduction-to-the-unamid-mandate-in-darfur/> [geraadpleegd op 24/04/2019]

Jeune Afrique, *Crise économique au Soudan : Omar el-Béchéir limoge tout le gouvernement*, 10/09/2018, <https://www.jeuneafrique.com/627126/politique/crise-economique-au-soudan-omar-el-bechir-limoge-tout-le-gouvernement/> [geraadpleegd op 08/01/2020]

Logistics Cluster, *Logistics Capacity Assessment Sudan*, 26/04/2019, https://logcluster.org/dlca/Sudan-v19-20190426_1158.pdf [geraadpleegd op 14/02/2020]

Le Monde (Tilouine J.), *Le régime soudanais sous pression*, 15/01/2018, https://abonnes.lemonde.fr/afrique/article/2018/01/15/le-regime-soudanais-sous-pression_5241806_3212.html [geraadpleegd op 01/12/2018]

- Middle East Eye (MEE), *By train and by plane, Sudan's people gather to protest for a new nation*, 24/05/2019, <https://www.middleeasteye.net/news/bus-train-and-plane-sudanese-have-gathered-protest-new-sudan> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Middle East Eye (MEE), *Sudan peace talks: Government and South Kordofan rebels claim breakthrough*, 18/10/2019, <https://www.middleeasteye.net/news/sudan-peace-talks-government-and-south-kordofan-rebels-claim-breakthrough> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Sudan*, 20/06/2017, <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/ambtsberichten/2017/06/20/algemeen-ambtsbericht-sudan-2017/AAB+Sudan+2017.pdf> [geraadpleegd op 11/03/2019]
- Nederland - Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Sudan van oktober 2019*, 10/2019, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2019/10/04/algemeen-ambtsbericht-sudan-van-oktober-2019> [geraadpleegd op 16/12/2019]
- Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Briefing to the Security Council on Sudan by Andrew Gilmour, Assistant Secretary-General for Human Rights*, 14/06/2019, <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=24702&LangID=E> [geraadpleegd op 16/12/2019]
- Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Sudan: Voluntary Repatriation Dashboard - Sudanese refugee returnees from Chad as of 31 October 2018*, 31/10/2018, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/67677.pdf>
- Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Acute malnutrition threshold*, s.d., <https://emergency.unhcr.org/entry/249075/acute-malnutrition-threshold>
- Open Democracy, *In this new Sudan, will the elite protesters stand up for suffering Darfur?*, 15/08/2019, <https://www.opendemocracy.net/en/new-sudan-will-elite-protesters-stand-suffering-darfur/> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Operational Portal, *Ethiopia*, 30/11/2019 (last update), <https://data2.unhcr.org/en/country/eth> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Peace and Security Council of the African Union (PSC), *Communique of the 846th PSC meeting held in Tunis, Tunisia, on 30 April 2019, on the situation in The Sudan*, 02/05/2019, http://www.peaceau.org/en/article/communique-of-the-846th-psc-meeting-held-in-tunis-tunisia-on-30-april-2019-on-the-situation-in-the-sudan?fbclid=IwAR34e_F2nenA8vowbJlDd5Koh2EpiEqIPPQtzeelJZHxDGjXVoiaie53ydY [geraadpleegd op 04/09/2019]
- Radio France internationale (RFI), *Soudan: le bilan des heurts tribaux au Darfour Ouest s'alourdit*, 05/01/2020, <http://www.rfi.fr/afrique/20200104-affrontement-tribaux-darfour-soudan-nouveau-bilan> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Radio France internationale (RFI), *Soudan: le Darfour ne veut pas du Conseil militaire*, 16/04/2019, <http://www.rfi.fr/afrique/20190416-soudan-le-darfour-veut-pas-conseil-militaire> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Radio France internationale (RFI), *Soudan: que change l'éviction d'Omar el-Béchir pour le Darfour?*, 18/04/2019, <http://www.rfi.fr/afrique/20190418-éviction-omar-el-bechir-darfour-soudan-onu> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- REDRESS & African Centre for Justice and Peace Studies (ACJPS), *A Way Forward: Anti-Torture Reforms in Sudan in the Post-Bashir Era*, 19/12/2019, <https://redress.org/publication/report-summary-a-way-forward-anti-torture-reforms-in-sudan-in-the-post-bashir-era/> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- Relief International, *The Darfur Crisis: Then and Now*, 01/08/2019, <https://www.ri.org/the-darfur-crisis-then-and-now/> [geraadpleegd op 19/12/2019]
- Reuters (Abdelaziz K.), *Sudan agrees reforms with World Bank, IMF - finance minister*, 31/10/2019, <https://af.reuters.com/article/sudanNews/idAFL3N27G55X?feedType=RSS&feedName=sudanNews> [geraadpleegd op 08/01/2020]
- Reuters (Abdelaziz K.), *Sudan's PM selects members of first cabinet since Bashir's ouster*, 03/09/2019, <https://af.reuters.com/article/sudanNews/idAFL5N25U4GA?feedType=RSS&feedName=sudanNews> [geraadpleegd op 04/09/2019]

Reuters, *Sudan protesters announce new protests in mid-July*, 01/07/2019, <https://af.reuters.com/article/sudanNews/idAFL8N2426DL?feedType=RSS&feedName=sudanNews> [geraadpleegd op 04/09/2019]

Reuters, *Sudan rebel leader says government agreed to open access for aid*, 21/10/2019, <https://www.reuters.com/article/us-sudan-politics-peace/sudan-rebel-leader-says-government-agreed-to-open-access-for-aid-idUSKBN1X0140> [geraadpleegd op 19/12/2019]

Reuters, *Sudan to deploy troops to West Darfur after deadly unrest*, 30/12/2019, <https://af.reuters.com/article/sudanNews/idAFL8N2943KC?feedType=RSS&feedName=sudanNews> [geraadpleegd op 09/01/2020]

Reuters, *Sudan's military rulers hold talks with opposition alliance in Khartoum*, 03/07/2019, <https://af.reuters.com/article/sudanNews/idAFL8N244501?feedType=RSS&feedName=sudanNews> [geraadpleegd op 04/09/2019]

Reuters, *U.S. to exchange ambassadors with Sudan -State Department*, 04/12/2019, <https://af.reuters.com/article/sudanNews/idAFL1N28E0Z5?feedType=RSS&feedName=sudanNews> [geraadpleegd op 09/01/2020]

Reuters, *UPDATE 2-Sudan forms first Cabinet since fall of Bashir -prime minister*, 05/09/2019, <https://af.reuters.com/article/sudanNews/idAFL5N25W6EY?feedType=RSS&feedName=sudanNews> [geraadpleegd op 04/09/2019]

Reuters, *UPDATE 3-Former Sudan president Bashir sentenced to two years in detention for corruption*, 14/12/2019, <https://af.reuters.com/article/sudanNews/idAFL8N28O07M?feedType=RSS&feedName=sudanNews> [geraadpleegd op 16/12/2019]

Reuters, *Update 3-Sudan opposition to nominate economist Abdalla Hamdok as PM -sources*, 15/08/2019, <https://af.reuters.com/article/sudanNews/idAFL8N25B3GJ?feedType=RSS&feedName=sudanNews> [geraadpleegd op 04/09/2019]

Small Arms Survey (Flint J.), *The Other War: Inter-Arab Conflict in Darfur*, 10/2010, <http://www.smallarmssurveysudan.org/fileadmin/docs/working-papers/HSBA-WP-22-The-Other-War-Inter-Arab-Conflict-in-Darfur.pdf> [geraadpleegd op 26/04/2019]

Small Arms Survey (Tubiana J., Gramizzi C.), *Lost in Trans-Nation: Tubu and Other Armed Groups and Smugglers along Libya's Southern Border*, 11/2018, <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/U-Reports/SAS-SANA-Report-Lost-in-Trans-nation.pdf> [geraadpleegd op 24/04/2019]

Small Arms Survey, *Human Security Baseline Assessment for Sudan and South-Sudan, Darfur Peace Process & Chronology*, 02/09/2014, <http://www.smallarmssurveysudan.org/facts-figures/sudan/darfur/darfur-peace-process-chronology.html> [geraadpleegd op 11/03/2019]

Small Arms Survey, *Lifting US Sanctions on Sudan: Rationale and reality*, 05/2018, <http://www.smallarmssurveysudan.org/fileadmin/docs/reports/HSBA-Report-Sudan-Sanctions.pdf> [geraadpleegd op 21/03/2019]

Sudan Consortium, *Siha: Violence against peaceful protesters in Nyala, South Darfur*, 06/05/2019, <http://sudanconsortium.org/2019/05/06/siha-violence-against-peaceful-protesters-in-nyala-south-darfur/> [geraadpleegd op 13/12/2019]

Sudan Reeves, *Sudan: Draft Constitutional Charter for the 2019 Transitional Period*, 06/08/2019, <http://sudanreeves.org/2019/08/06/sudan-draft-constitutional-charter-for-the-2019-transitional-period/> [geraadpleegd op 09/01/2020]

Sudan Tribune, *AU, IGAD propose to establish Sudan's executive bodies and postponing parliament*, 27/06/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article67689> [geraadpleegd op 04/09/2019]

Sudan Tribune, *Darfur armed group extends unilateral ceasefire for three months*, 04/09/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article68049> [geraadpleegd op 04/09/2019]

Sudan Tribune, *Darfur armed groups agree to unify peace negotiating position*, 31/08/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article68031> [geraadpleegd op 04/09/2019]

- Sudan Tribune, *Drunken soldier kills woman in Khartoum street*, 30/05/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article67582> [geraadpleegd op 04/09/2019]
- Sudan Tribune, *FFC, SRF delegations arrive in Addis Ababa for talks on transition in Sudan*, 09/07/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article67747> [geraadpleegd op 04/09/2019]
- Sudan Tribune, *Govt, SRF to sign political agreement on peace in Sudan*, 20/10/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article68344> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Sudan Tribune, *Hamdok forms committee to prepare peace talks in Sudan*, 06/09/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article68062> [geraadpleegd op 04/09/2019]
- Sudan Tribune, *Hamdok nominated Sudan's Prime Minister as his cabinet candidates unveiled*, 16/08/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article67943> [geraadpleegd op 04/09/2019]
- Sudan Tribune, *IDPs say security in Darfur remains unchanged*, 16/11/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article68523> [geraadpleegd op 13/12/2019]
- Sudan Tribune, *Increase of armed robbery on vital road in North Darfur*, 29/07/2017, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article63106> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Sudan Tribune, *Liberation and Justice Movement (LJM) Splinter Factions*, s.d., <http://www.sudantribune.com/spip.php?mot1354> [geraadpleegd op 11/03/2019]
- Sudan Tribune, *Minnawi rejects FFC involvement in Sudan's peace talks*, 11/12/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article68684> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Sudan Tribune, *Minnawi, Dabajo agree to join efforts to unify Darfur armed groups*, 16/12/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article68714> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Sudan Tribune, *North Darfur governor order to facilitate humanitarian access*, 12/11/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article68503> [geraadpleegd op 19/12/2019]
- Sudan Tribune, *Saudi Arabia, UAE announce \$3 billion aid for Sudan*, 21/04/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article67410> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Sudan Tribune, *SLM's al-Nur calls for referendum on Sudan's transitional authority before peace talks*, 31/08/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article68030> [geraadpleegd op 04/09/2019]
- Sudan Tribune, *SPLM-N al-Hilu says willing to negotiate peace with Sudan's transitional government*, 05/09/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article68056> [geraadpleegd op 05/09/2019]
- Sudan Tribune, *SRF groups boycott celebration of agreement on Sudan's transitional authority*, 17/08/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article67948> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Sudan Tribune, *SRF leaders meet US envoy over Sudan's peace process*, 15/11/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article68522> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Sudan Tribune, *Street vendor killed, five others missing after attack on Khartoum pro-democracy site: women's group*, 25/06/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article67682> [geraadpleegd op 04/09/2019]
- Sudan Tribune, *Sudan Call forces withdraw from African roadmap and cancel peace talks*, 21/03/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article67252> [geraadpleegd op 21/03/2019]
- Sudan Tribune, *Sudan dispatches troops to end tribal violence in West Darfur*, 31/12/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article68784> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Sudan Tribune, *Sudan dissolves 24 Charity groups close to the former regime*, 23/11/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article68576> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Sudan Tribune, *Sudan peace talks delayed to December: mediator*, 19/11/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article68548> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Sudan Tribune, *Sudan, armed groups sign framework agreement for peace in Darfur*, 28/12/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article68772> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Sudan Tribune, *Sudan's al-Bashir declares open-ended ceasefire in Darfur and Two Areas*, 29/01/2019, <https://www.sudantribune.com/spip.php?article66984> [geraadpleegd op 24/04/2019]

- Sudan Tribune, *Sudan's armed groups threaten to hold separate talks with military junta*, 02/07/2019
<https://www.sudantribune.com/spip.php?article67709> [geraadpleegd op 04/09/2019]
- Sudan Tribune, *Sudan's cancels allocation of UNAMID camps to militia forces*, 23/06/2019,
<https://www.sudantribune.com/spip.php?article67678> [geraadpleegd op 13/12/2019]
- Sudan Tribune, *Sudan's opposition reach agreement paving way for formation of interim authority*, 25/07/2019,
<https://www.sudantribune.com/spip.php?article67682> [geraadpleegd op 04/09/2019]
- Sudan Tribune, *Sudanese Government, SRF extend peace talks to February*, 14/12/2019,
<https://www.sudantribune.com/spip.php?article68696> [geraadpleegd op 16/12/2019]
- Sudan Tribune, *Sudanese refugees in Niger protest, demand relocation*, 17/12/2019,
<https://www.sudantribune.com/spip.php?article6872> [geraadpleegd op 19/12/2019]
- Sudan Tribune, *UNAMID camp in South Darfur looted and building damaged*, 29/12/2019,
<https://www.sudantribune.com/spip.php?article68777> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Sudan Tribune, *UNAMID full exit from Darfur to be completed within two years: FM*, 24/09/2018,
<https://www.sudantribune.com/spip.php?article66305> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- Sudan Tribune, *Up to 40,000 have been displaced by W. Darfur tribal clashes*, 04/01/2019,
<https://www.sudantribune.com/spip.php?article68810> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- Sudanese Professional Association (SPA), *Declaration of Freedom and Change*, 01/01/2019,
<https://www.sudaneseprofessionals.org/en/declaration-of-freedom-and-change/> [geraadpleegd op 08/05/2019]
- The Economist via Factiva, *Ending Darfur's misery: A slender chance for peace*, 30/11/2019,
<https://www.dowjones.com/products/factiva/> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- The New Humanitarian, *Blue Nile: 'Prepare for peace and prepare for war'*, 11/06/2019,
<https://www.thenewhumanitarian.org/news/2019/06/11/Sudan-Khartoum-blue-nile-prepare-peace-and-prepare-war> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- The New Humanitarian, *Rethink urged over withdrawal of peacekeepers from Sudan*, 01/07/2019,
<http://www.thenewhumanitarian.org/analysis/2019/07/01/Darfur-withdrawal-peacekeepers-sudan> [geraadpleegd op 13/12/2019]
- The New York Times (NYT) (Wong E.), *Trump Administration Moves to Upgrade Diplomatic Ties With Sudan*, 04/12/2019, <https://www.nytimes.com/2019/12/04/us/politics/trump-sudan-diplomacy.html?emc=rss&partner=rss> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- The New York Times (NYT) (Walsh D.), *Sudan Erupts in Celebration After Army and Civilians Agree to Share Power*, 17/08/2019, <https://www.nytimes.com/2019/08/17/world/africa/sudan-agreement-signed.html> [geraadpleegd op 04/09/2019]
- The New York Times (NYT) (Rashwan N.), *Sudan Factions Sign Agreement Paving Way for Civilian Rule*, 04/08/2019, <https://www.nytimes.com/2019/08/04/world/africa/sudan-agreement.html> [geraadpleegd op 04/09/2019]
- The New York Times (NYT), *With Sudan's Revolution in the Balance, Darfur Moves Center Stage*, 11/05/2019,
<https://www.nytimes.com/2019/05/11/world/africa/sudan-darfur-revolution-protest.html>
- United Human Rights Council (UHRC), *Genocide in Darfur*, s.d.,
<https://web.archive.org/web/20161117045719/http://www.unitedhumanrights.org/genocide/genocide-in-sudan.htm> [geraadpleegd op 08/01/2020]
- United Kingdom Home Office, *Country Policy and Information Note Sudan: Non-Arab Darfuris*, 08/2017,
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/635559/Sudan_-_Non_Arab_Darfuris_-_CPIN_-_v1.0_August_2017_.pdf [geraadpleegd op 11/03/2019]
- United Kingdom Home Office, *Country Policy and Information Note Sudan: Non-Arab Darfuris*, 09/2018,
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/743894/Sudan_-_CPIN_-_non_Arab_Darfuris.pdf [geraadpleegd op 15/03/2019]
- United Kingdom Home Office, *Report of a fact-finding mission to Khartoum, Sudan*, 11/2018,
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/759280/Sudan_-_FFM_report_2018_-_NAD-returns.pdf [geraadpleegd op 24/04/2019]

- United Nations Children's Fund (UNICEF), *Sudan Fast Facts*, 05/2019, <https://www.unicef.org/sudan/reports/sudan-fast-facts> [geraadpleegd op 19/12/2019]
- United Nations Children's Fund (UNICEF), *Sudan: Education*, s.d., <https://www.unicef.org/sudan/education> [geraadpleegd op 19/12/2019]
- United Nations Children's Fund (UNICEF), *Postcards from Darfur*, 16/05/2019, <https://www.unicef.org/sudan/stories/postcards-darfur> [geraadpleegd op 14/02/2020]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Chiffres des Personnes relevant de la compétence du HCR au Tchad (Résumé)*, 31/10/2019, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/72352.pdf> [geraadpleegd op 16/12/2019]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *South Sudan - Refugees Statistics*, 30/11/2019, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/72834.pdf> [geraadpleegd op 16/12/2019]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Sudan Factsheet August 2019*, 20/08/2019, <http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/UNHCR%20Sudan%20Fact%20Sheet%20-%20August%202019.pdf> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Sudanese refugee returnees from Chad*, 31/10/2018, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/67677.pdf> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- United Nations Human Rights Council (UNHRC), *Report of the Independent Expert on the situation of human rights in the Sudan (A/HRC/39/71)*, 13/08/2018, <https://reliefweb.int/report/sudan/report-independent-expert-situation-human-rights-sudan-ahrc3971-enar> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- United Nations News (UN News), *Ongoing insecurity in Darfur, despite 'remarkable developments' in Sudan: UN peacekeeping chief*, 17/10/2019, <https://news.un.org/en/story/2019/10/1049541> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA), *About OCHA Sudan*, s.d., <https://www.unocha.org/sudan/about-ocha-sudan> [geraadpleegd op 21/03/2019]
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA), *Humanitarian Needs Overview 2018*, 02/2018, https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/sudan_2018_humanitarian_needs_overview.pdf [geraadpleegd op 09/01/2020]
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA), *Sudan: Humanitarian Bulletin | Issue 09 | 30 April – 13 May 2018*, 13/05/2018, <https://reliefweb.int/report/sudan/sudan-humanitarian-bulletin-issue-09-30-april-13-may-2018-enar> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA), *About OCHA Sudan*, s.d., <https://www.unocha.org/sudan/about-ocha-sudan> [geraadpleegd op 21/03/2019]
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA), *HRP Prioritized Plan July – December 2019*, 23/09/2019, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/HRP_Prioritization_Plan.pdf [geraadpleegd op 09/01/2020]
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA), *SUDAN: Darfur State Administrative map (September 2012)*, 09/2012, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/map_2983.pdf [geraadpleegd op 11/03/2019]
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA), *Sudan: Darfur Humanitarian Overview (1 June 2016)*, 06/2016, <https://reliefweb.int/report/sudan/sudan-darfur-humanitarian-overview-1-june-2016> [geraadpleegd op 24/04/2019]
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA), *Global Humanitarian Overview 2020*, 04/12/2019, <https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/gho-2020.pdf> [geraadpleegd op 19/12/2019]
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA), *Sudan: Humanitarian Snapshot (As of 01 March 2019)*, 01/03/2019, <https://reliefweb.int/report/sudan/sudan-humanitarian-snapshot-01-march-2019> [geraadpleegd op 05/12/2019]
- United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA), *Humanitarian Response Plan January – December 2019*, 04/2019,

https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Sudan_2019_Humanitarian_Response_Plan.pdf

[geraadpleegd op 09/12/2019]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA), *Sudan: Darfur Humanitarian Overview*, 01/10/2018,

https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Darfur_Humanitarian_Overview_01Oct18_A3%20%281%29.pdf [geraadpleegd op 24/04/2019]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UNOCHA), *Humanitarian Needs Overview Sudan*, 01/2020, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Sudan_2020_HNO.pdf [geraadpleegd op 14/02/2020]

United Nations Office of the High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Sudan – Factsheet August 2019*, 08/2019, <http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/UNHCR%20Sudan%20Fact%20Sheet%20-%20August%202019.pdf> [geraadpleegd op 19/12/2019]

United Nations Office of the High Commissioner for Refugees (UNHCR), *South Sudan – Refugee Statistics*, 30/09/2019, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/71689.pdf> [geraadpleegd op 09/12/2019]

United Nations Office of the High Commissioner for Refugees (UNHCR), *South Sudan Fact Sheet October 2019*, 10/2019,

https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/UNHCR_South_Sudan_Factsheet_October_2019.pdf [geraadpleegd op 09/12/2019]

United Nations Population Fund (UNPD), *West Darfur: Flash Report, 28 Dec - 6 Jan*, 06/01/2019, <https://reliefweb.int/report/sudan/west-darfur-flash-report-28-dec-6-jan> [geraadpleegd op 09/01/2020]

United Nations Secretary Council (UNSC), *Report on the African Union-United Nations Hybrid Operation in Darfur (UNAMID) covering the period from 11 June until 3 October 2018*, 12/10/2018,

<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1830691.pdf> [geraadpleegd op 28/03/2019]

United Nations Security Council (UNSC), *African Union-United Nations Hybrid Operation in Darfur - Report of the Secretary-General (S/2019/44)*, 14/01/2019, <https://reliefweb.int/report/sudan/african-union-united-nations-hybrid-operation-darfur-report-secretary-general-s201944> [geraadpleegd op 18/03/2019]

United Nations Security Council (UNSC), *Letter dated 10 January 2019 from the Panel of Experts on the Sudan established pursuant to resolution 1591 (2005) addressed to the President of the Security Council*, 10/01/2019, <https://reliefweb.int/report/sudan/final-report-panel-experts-sudan-established-pursuant-resolution-1591-2005-s201934-enar> [geraadpleegd 21/03/2019]

United Nations Security Council (UNSC), *Letter dated 28 December 2017 from the Panel of Experts on the Sudan established pursuant to resolution 1591 (2005) addressed to the President of the Security Council*, 28/12/2017, <https://reliefweb.int/report/sudan/final-report-panel-experts-sudan-established-pursuant-resolution-1591-2005-s20171125> [geraadpleegd 21/03/2019]

United Nations Security Council (UNSC), *Letter dated 9 January 2017 from the Chair of the Security Council Committee established pursuant to resolution 1591 (2005) concerning the Sudan addressed to the President of the Security Council*, 09/01/2017, https://digitallibrary.un.org/record/855142/files/S_2017_22-EN.pdf [geraadpleegd op 21/03/2019]

United Nations Security Council (UNSC), *Political Changes in Sudan Could Affect Mandate of African Union-United Nations Hybrid Operation in Darfur, Joint Special Representative Tells Security Council*, 17/04/2019, <https://www.un.org/press/en/2019/sc13783.doc.htm> [geraadpleegd op 24/04/2019]

United Nations Security Council (UNSC), *Report of the Secretary General on the African Union United Nations Hybrid Operation in Darfur S/2016/587*, 01/07/2016, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1619272.pdf> [geraadpleegd op 08/01/2020]

United Nations Security Council (UNSC), *Report of the Secretary-General on conflict-related sexual violence*, 23/03/2018, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1808325-1.pdf> [geraadpleegd op 27/03/2018]

United Nations Security Council (UNSC), *Report of the Secretary-General on children and armed conflict in the Sudan*, 06/03/2017, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2017_191.pdf [geraadpleegd op 21/03/2019]

- United Nations Security Council (UNSC), *Report of the Secretary-General on children and armed conflict in the Sudan*, 06/03/2017, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2017_191.pdf [geraadpleegd op 21/03/2019]
- United Nations Security Council (UNSC), *Report of the Secretary-General on the African Union-United Nations Hybrid Operation in Darfur*, 22/02/2018, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2018_154.pdf [geraadpleegd op 10/04/2019]
- United Nations Security Council (UNSC), *Report on the African Union-United Nations Hybrid Operation in Darfur covering the periode from 4 January to 3 April 2019*, 10/04/2019, <https://undocs.org/S/2019/305> [geraadpleegd op 25/04/2019]
- United Nations Security Council (UNSC), *Resolution 2429 (2018)*, 13/07/2018, [https://undocs.org/S/RES/2429\(2018\)](https://undocs.org/S/RES/2429(2018)) [geraadpleegd op 24/04/2019]
- United Nations Security Council (UNSC), *Resolution 2495 (2019)*, 31/10/2019a, [https://undocs.org/S/RES/2495\(2019\)](https://undocs.org/S/RES/2495(2019)) [geraadpleegd op 13/12/2019]
- United Nations Security Council (UNSC), *Security Council Extends Mandate of African Union-United Nations Operation in Darfur for One Year, Unanimously Adopting Resolution 2495 (2019)*, 31/10/2019b, <https://www.un.org/press/en/2019/sc14007.doc.htm> [geraadpleegd op 13/12/2019]
- United Nations Security Council (UNSC), *Special report of the Chairperson of the African Union Commission and the Secretary-General of the United Nations on the strategic review of the African Union-United Nations Hybrid Operation in Darfur. S/2018/530*, 01/06/2018, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1816017.pdf> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- United Nations Security Council (UNSC), *Special report of the Chairperson of the African Union Commission and the Secretary-General of the United Nations on the strategic review of the African Union United Nations Hybrid Operation in Darfur*, 18/05/2017, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/N1816017.pdf> [geraadpleegd op 28/03/2019]
- United Nations Security Council (UNSC), *Special report of the Chairperson of th African Union Commission and the Secretary-General of the United Nations on the African Union-United Nations Hybrid Operation in Darfur. S/2019/816*, 15/10/2019, https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2019_816.pdf [geraadpleegd op 13/12/2019]
- United Nations Security Council (UNSC), *Special report of the Chairperson of the African Union Commission and the Secretary-General of the United Nations on the strategic assessment of the African Union-United Nations Hybrid Operation in Darfur. S/2019/445*, 30/05/2019, https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/S_2019_445.pdf [geraadpleegd op 13/12/2019]
- United Nations Security Council (UNSC), *Letter dated 14 January 2020 from the Panel of Experts on the Sudan addressed to the President of the Security Council. S/2020/36*, 14/01/2020, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/S_2020_36_E.pdf [geraadpleegd op 14/02/2020]
- United States Department of State (USDOS), *Country Reports on Human Rights Practices for 2015 – Sudan*, 13/04/2016, <https://2009-2017.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport//index.htm#wrapper> [geraadpleegd op 08/01/2020]
- United States Department of State (USDOS), *Country Reports on Human Rights Practices for 2018 – Sudan 2018 Human Rights Report*, 03/2019, <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/03/Sudan-2018.pdf> [geraadpleegd op 15/03/2019]
- United States Agency for International Development (USAID), *Sudan – Complex Emergency*, 12/03/2019, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/03.12.19%20-%20USAID-DCHA%20Sudan%20Complex%20Emergency%20Fact%20Sheet%20%232.pdf> [geraadpleegd op 09/01/2020]
- United States Agency for International Development (USAID), *Sudan – Complex Emergency*, 31/05/2018, https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1866/sudan_ce_fs04_05-31-2018.pdf [geraadpleegd op 09/01/2020]
- United States Agency for International Development (USAID) & Adaptation Thought Leadership and Assessments (ATLAS), *Pathways to Peace Series: Addressing Conflicit and Strengthening Stability in a Changing Climate*, 08/2019,

<https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:DmHaYpKYhhoJ:https://www.climatelinks.org/file/6150/download%3Ftoken%3DEidDUUmt+%&cd=9&hl=nl&ct=clnk&gl=be> [geraadpleegd op 14/02/2020]

United States Agency for International Development (USAID), *Sudan: Complex Emergency*, 18/12/2019, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/12.18.19%20-%20USAID-DCHA%20Sudan%20Complex%20Emergency%20Fact%20Sheet%20%231.pdf> [geraadpleegd op 19/12/2019]

Voice of America (VOA), *Sudan Protest Group Says Two Leaders Arrested*, 02/07/2019, <https://www.voanews.com/africa/sudan-protest-group-says-two-leaders-arrested> [geraadpleegd op 04/09/2019]

Voice of America (VOA), *Sudan Talks Delayed After Attacks in Nuba Mountains*, 16/10/2019, <https://www.voanews.com/africa/sudan-talks-delayed-after-attacks-nuba-mountains> [geraadpleegd op 09/01/2020]

Waging Peace (Crowther M.), *Risks on return for Darfuris in Sudan*, 01/2019, <https://wagingpeace.info/wp-content/uploads/2019/03/NAD-report-FINAL-18.01.19.pdf> [geraadpleegd op 14/02/2020]

Wall Street Journal (WSJ), *Sudan's Ex-President Omar al-Bashir Sentenced for Corruption*, 14/12/2019, <https://www.wsj.com/articles/sudans-former-president-omar-al-bashir-sentenced-for-corruption-11576330090> [geraadpleegd op 16/12/2019]

What's in Blue, *UN-AU Hybrid Operation in Darfur (UNAMID) Mandate Renewal*, 26/06/2019, https://www.whatsinblue.org/2019/06/un-au-hybrid-operation-in-darfur-unamid-mandate-renewal-2.php?utm_medium=email&utm_campaign=26%20June%202019%20Campaign%20I&utm_content=26%20June%202019%20Campaign%20I+CID_75894dd439f5db30622668a89920cebf&utm_source=Email%20Newsletter&utm_term=UN-AU%20Hybrid%20Operation%20in%20Darfur%20UNAMID%20Mandate%20Renewal [geraadpleegd op 09/01/2020]

What's in Blue, *UN-AU Hybrid Operation in Darfur (UNAMID) Mandate Renewal*, 29/06/2019, <https://www.whatsinblue.org/2019/06/un-au-hybrid-operation-in-darfur-unamid-mandate-renewal-2.php> [geraadpleegd op 13/12/2019]

World Food Program (WFP), *Sudan*, s.d., <https://www.wfp.org/countries/sudan> [geraadpleegd op 19/12/2019]